

BRIEFING

ŠPECIÁLNE VYDANIE

10. - 13. január 2005

Štrasburg

**Návrh uznesenia Európskeho parlamentu
o Zmluve zakladajúcej ústavu pre Európu**

**Spravodajcovia:
Richard Corbett a Iñigo Méndez de Vigo**

*Vydáva
Riaditeľstvo pre médiá
Riaditeľ:
José Manuel LIBERATO*

*Redaktor:
Miriam Orišková
ASP 6D079
43, rue Wiertz
B-1047 Brusel
Tel. (32-2) 28 310 54
Fax (32-2) 284 9253*

*Počas plenárneho
zasadnutia
IPE3 F03009
Avenue Robert Schuman
F-67070 Štrasburg
Tel. (33) 388 17 4864
Fax (33) 3 88 17 29 01*

*E-mail:
TlacoveOddelen-
SK@europarl.eu.int*

*Internet:
<http://www.europarl.eu.int>*

SK

Kódy parlamentných procedúr

A	Správy a odporúčania
B	Rozhodnutia a ústne otázky
C	Dokumenty iných inštitúcií
*	Konzultačná procedúra
**I	Procedúra spolupráce (1. čítanie)
**II	Procedúra spolupráce (2. čítanie)
***	Procedúra súhlasu
***I	Procedúra spolurozhodovania (1. čítanie)
***II	Procedúra spolurozhodovania (2. čítanie)
***III	Procedúra spolurozhodovania (3. čítanie)

Skratky

- Politické skupiny: pozrite nasledujúcu stranu

BE	Belgicko	IT	Taliano	PL	Poľsko
CZ	Česká republika	CY	Cyprus	PT	Portugalsko
DK	Dánsko	LV	Litva	SI	Slovinsko
DE	Nemecko	LT	Lotyšsko	SK	Slovenská republika
EE	Estónia	LU	Luxembursko	FI	Fínsko
EL	Grécko	HU	Maďarsko	SE	Švédsko
ES	Španielsko	MT	Malta	UK	Veľká Británia
FR	Francúzsko	NL	Holandsko		
IE	Írsko	AT	Rakúsko		

Menový kurz

1 euro = 38,564 SKK slovenských korún Stav k 6. 1. 2005

EURÓPSKY PARLAMENT

Redaktor: Miriam Orišková

Sekretariát: Eva Lettrichová

Brusel:

ASP 6D079
B-1047 Brusel
Tel. (32-2) 283 10 54
Fax (32-2) 284 92 53

Štrasburg:

IPE3 F03009
BP1024, F-67070 Štrasburg
Tel. (33) 3 88 17 48 64
Fax (33) 3 88 17 29 01

e-mail: TlacoveOddelen-SK@europarl.eu.int

Internet: http://www.europarl.eu.int/press/index_public_sk.htm

Redakčná uzávierka: Štvrtok 6. januára 2005 o 16 hod.

Politické skupiny

Stav k 06.01.2005

	PPE-DE	PSE	ALDE/ ADLE	Verts/ ALE	GUE/ NGL	IND/ DEM	UEN	NI	Spolu
BE	6	7	6	2				3	24
CZ	14	2			6	1		1	24
DK	1	5	4	1	1	1	1		14
DE	49	23	7	13	7				99
EE	1	3	2						6
EL	11	8			4	1			24
ES	24	24	2	3	1				54
FR	17	31	11	6	3	3		7	78
IE	5	1	1		1	1	4		13
IT	24	16	12	2	7	4	9	4	78
CY	3		1		2				6
LV	3		1	1			4		9
LT	2	2	7				2		13
LU	3	1	1	1					6
HU	13	9	2*						24*
MT	2	3							5
NL	7	7	5	4	2	2			27
AT	6	7		2				3	18
PL	19	10*	4			10	7	4*	54
PT	9	12			3				24
SI	4	1	2						7
SK	8	3						3	14
FI	4	3	5	1	1				14
SE	5	5	3	1	2	3			19
UK	28	19	12	5	1	10		3	78
Spolu	268	200*	88*	42	41	36	27	30*	732*

Politické skupiny

PPE-DE	Skupina Európskej ľudovej strany (kresťanských demokratov) a Európskych demokratov
PSE	Socialistická skupina v Európskom parlamente
ALDE/ADLE	Skupina Aliancie liberálov a demokratov za Európu
GUE/NGL	Konfederatívna skupina Európskej zjednotenej ľavice - Nordická zelená ľavica
Verts/ALE	Skupina zelených/Európska slobodná aliancia
UEN	Skupina Únie za Európu národov
IND/DEM	Skupina nezávislosť/demokracia
NI	nezávislí poslanci

I.S.S.N. 1725-8863

Obsah

Politické skupiny	3
Ústavné záležitosti.....	6
Úvod	6
Naštartovanie informačnej kampane Európskeho parlamentu o Ústave pre Európu.....	7
Jasné a oprávnené "áno" pre európsku ústavu	7
Maratón 25 ratifikácií	8
Historický prehľad - "ústavné ambície" Európskeho parlamentu	9
Návrh uznesenia Európskeho parlamentu o Zmluve o Ústave pre Európu	13

ÚSTAVNÉ ZÁLEŽITOSTI

Úvod

12. január 2005, deň, kedy Európsky parlament hlasoval o návrhu Ústavy pre Európu, je pre celú Úniu historickým momentom. Priamo volení poslanci EP sa už viac ako štvrtstoročie snažili o spoločný ústavný základ pre Európu, o jednoduchšie a demokratickejšie rozhodovacie právomoci v rámci Únie a o jasnejšie definovanie práv občanov.

Návrh Európskej ústavy bol pripravovaný Európskym konventom, ktorý sa pravidelne stretával v Parlamente v Bruseli. Po 16 mesiacoch intenzívnej práce, v ktorom zohrávali európski a národní poslanci veľmi aktívnu úlohu, sa Európsky konvent dohodol na návrhu Zmluvy o Ústave pre Európu. Tento návrh bol následne predložený na Medzivládnej konferencii, na ktorej sa zúčastnil i Európsky parlament. Najvyšší predstavitelia štátov a vlád dospeli dňa 18. júna 2004 ku spoločnej dohode. Európska ústava bola podpísaná 29. októbra 2004 v Ríme najvyššími predstaviteľmi štátov a vlád 25 členských štátov.

Európska ústava je dôležitou etapou „budovania“ Európy. Bola vypracovaná s cieľom reagovať na výzvy rozšírenej Európy, zjednodušiť a zefektívniť fungovanie Európy, z ktorého budú všetci profitovať, pričom bude rešpektovaná diverzifikovanosť a národné výsady jednotlivých členských štátov.

Tento špeciálny dokument obsahuje:

- zoznam rôznych významných udalostí, ktoré "poznačia" dôležité hlasovanie o Ústave počas plenárneho zasadnutia v Štrasburgu,
- syntézu návrhu uznesenia a prvkov novej Ústavy, ktoré sa priamo dotýkajú európskych občanov,
- aktuálne údaje o postupoch ratifikácie v jednotlivých členských štátoch,
- historický prehľad o prínosoch Parlamentu v procese tvorby ústavy,
- text o návrhu uznesenia, ktoré boli schválené Výborom pre ústavné veci, spoločne s dôvodovou správou, ktorá analyzuje návrh Ústavy pre Európu a ktorá bola vypracovaná dvomi spoluspravodajcami, Richardom CORBETOM a Inigom MENDEZOM DE VIGOM.

Informácie o rozprave a o hlasovaní, ktoré sa budú konať v Štrasburgu 11. a 12. januára, spolu s ostatnými informáciami, nájdete na webovej stránke (FR/EN), vytvorenej pri tejto príležitosti Riaditeľstvom pre média EP:

- pre anglický jazyk:

http://www.europarl.eu.int/press/adoption-constitution-2005/index_en.htm)

- pre francúzsky jazyk:

http://www.europarl.eu.int/press/adoption-constitution-2005/index_fr.htm

Samozrejme, že tieto nájdete i v oficiálnych jazykoch EÚ na webovej stránke Tlačového oddelenia EP - http://www.europarl.eu.int/press/index_sk.htm, tak ako je tomu počas každého plenárneho zasadnutia.

Našartovanie informačnej kampane Európskeho parlamentu o Ústave pre Európu

Hlasovanie o správe Corbett/Mendez de Vigo predstavuje oficiálnu pozíciu Európskeho parlamentu o Ústave pre Európu. Zároveň je medzníkom pre začatie komunikačnej kampane o ústave s cieľom informovať európskych občanov. Mnohí z nich sa vyjadria o ústave prostredníctvom referend v niektorých členských štátoch.

Ako označenie začiatku kampane, od 5. januára visí na fasáde budovy Európskeho parlamentu transparent s kľúčovými slovami o európskej ústave. **Tie sú na budove počas doby, kedy prebiehala v EP rozprava a hlasovanie o ústave.** Transparent bude na budove počas celej kampane, až do novembra 2006. Ako bude Ústava pre Európu postupne schvaľovaná v jednotlivých členských štátoch, tak sa bude pridávať na transparent slovo "ÁNO" v tom-ktorom jazyku.

Jasné a oprávnené "áno" pre európsku ústavu

Výbor pre ústavné veci schválil veľkou väčšinou Zmluvu zakladajúcu ústavu pre Európu a *"bezvýhradne podporuje jej ratifikáciu"*. Správa Richarda CORBETTA (PSE, UK) a Iniga MÉNDEZA DE VIGA (PPE-DE, ES) bola schválená 30. novembra 2004 20 hlasmi za, 3 proti a 3 poslanci sa zdržali hlasovania. Parlament o správe hlasoval na svojom zasadnutí 12. januára v Štrasburgu. 500 poslancov hlasovalo za, 137 bolo proti a 40 sa zdržalo hlasovania.

Správa sa skladá z dvoch častí. Prvá časť - uznesenie, je napísaná v jednoduchšom jazyku, prístupnom širokej verejnosti a má spĺňať "pedagogickú" funkciu, t.j. vysvetliť európskym občanom výhody ústavy vzhľadom už na existujúce zmluvy. Druhá časť - dôvodová správa, je omnoho obširnejšia a hlbšie rozpracováva dané zmeny. Spoluspravodajcovia v nej hovoria o *"ústave"*, neschválili definíciu *"ústavná zmluva"*.

V tejto novej formulácii uznesenie hovorí, že *"z celkového hľadiska je ústava dobrým kompromisom a významným posunom v rámci existujúcich zmlúv, ktorý, keď sa začne uplatňovať, bude predstavovať viditeľný prínos pre občanov (a Európsky parlament a národné parlamenty ako ich demokratické zastúpenie), ako aj členské štáty (vrátane ich regionálnych a miestnych úradov) a zefektívni fungovanie orgánov Európskej únie a tým aj Únie ako celku"*.

Jasnosť, efektívnosť, zodpovednosť, bližšie k občanom

- *väčšia prehľadnosť v súvislosti s poslaním a cieľmi Únie*: zložitý súbor zmlúv Európskej únie bude nahradený jediným, čitateľnejším dokumentom, ktorý do detailov popisuje ciele Únie, a v ktorom sa zdôrazňuje dvojité legitímno Únie. Ústava uvádza spoločné hodnoty Únie, skončí sa nejasné rozlíšenie pojmov „Európske spoločenstvo“ a „Európska Únia“,

legislatívne akty sú zjednodušené, nechýba ani klauzula solidarity v prípade teroristického útoku alebo prírodnej katastrofy.

- väčšia účinnosť a posilnená úloha vo svete: rozsah oblastí, na ktoré sa vzťahuje hlasovanie kvalifikovanou väčšinou namiesto jednohlasného hlasovania v Rade, sa výrazne rozšíri, šesťmesačné rotujúce predsedníctvo Európskej rady sa zmení na dva a polročné, zníži sa počet členov Komisie, významne sa zviditeľní Únia a posilnenia sa jej možnosti ako celosvetového hráča, post "ministra zahraničných vecí", Únia ako právnickou osobou.
- väčšia demokratická zodpovednosť: Parlament sa vyjadruje o legislatíve Únie spoločne s Radou, pri skúmaní a schvaľovaní legislatívy budú schôdze Rady verejné, prijímanie všetkých zákonov Európskej únie bude podliehať skúmaniu v národných parlamentoch, národné parlamenty dostanú všetky návrhy Európskej únie v dostatočnom časovom predstihu, predsedu Komisie bude voliť Európsky parlament, nový rozpočtový postup bude vyžadovať súhlas Rady a Európskeho parlamentu v súvislosti so všetkými výdavkami Európskej únie bez výnimky,
- väčšie práva pre občanov: začlenenie Charty základných práv EÚ do ústavy, pristúpenie Únie k Európskemu dohovoru o ľudských právach, zavedenie európskej občianskej iniciatívy, lepšie možnosti jednotlivcov na obhajobu svojich práv na súdoch Európskej únie.

Správa ďalej udáva, že *"ústava bola predmetom kritiky v rámci verejnej diskusie, ktorá neodzrkadľuje skutočný obsah a právne dôsledky jej ustanovení, pokiaľ ústava nebude viesť k vytvoreniu centralizovaného superštátu, viac posilní ako oslabí sociálne rozmer Únie a nebude prehliadať historické a duchovné korene Európy, keďže sa odvoláva na svoje kultúrne, náboženské a humanistické dedičstvo"*.

Maratón 25 ratifikácií

Tak ako všetky európske zmluvy, i ústava musí byť ratifikovaná všetkými členskými štátmi, či už vo forme referenda alebo schválená národným parlamentom. Podľa článku IV-447.2 Zmluvy o ústave, táto *"nadobudne platnosť 1. novembra 2006, ak budú uložené všetky ratifikačné listiny, alebo ak sa tak nestane, prvým dňom mesiaca nasledujúceho po vykonaní tohto úkonu posledným signatárskym štátom"*.

Čo sa môže stať v prípade, keď sa vyskytnú problémy pri jednej alebo viacerých ratifikáciách, tak ako sa stalo v Dánsku alebo Írsku pri schvaľovaní iných zmlúv? Európska ústava nerozoberá konkrétne túto otázku, ale vo vyhlásení, ktoré je súčasťou prílohy zmluvy sa hovorí, že *"ak zmluvu (...) do uplynutia dvoch rokov od jej podpisu ratifikovali štyri pätiny členských štátov a jeden alebo viac členských štátov sa pri postupe ratifikácie stretli s ťažkosťami, záležitosť sa predloží Európskej rade"*. Podpísanie Ústavy pre Európu sa uskutočnilo 29. októbra 2004, takže Rada by sa zaoberala touto otázkou od 29. októbra 2006.

Historický prehľad - "ústavné ambície" Európskeho parlamentu

Už od prvých priamych volieb v roku 1979 sa Európsky parlament snažil o prehĺbenie európskej integrácie. Podľa poslancov, tá sa môže zrealizovať najmä prostredníctvom jasnejšieho rozdelenia právomocí jednotlivých inštitúcií a efektívnejším procesom rozhodovania. EP obhajuje úlohu Európskej komisie ako "motora" Únie a jej exkluzívneho práva iniciovať legislatívu, berúc do úvahy nielen všeobecný záujem občanov, ale i národné záujmy jednotlivých členských štátov.

Niektoré snahy európskych poslancov boli zrealizované v súvislosti so zmluvami. Podstatná zmena však na seba nechala čakať až po neúspechu Zmluvy z Nice, kedy sa Parlament zapojil do procesu so svojim návrhom o úlohe inštitúcií a rozhodovacích procedúr. Výsledkom je návrh Ústavy pre Európu, o ktorom sa Európsky parlament vyjadrí 12. januára 2005, viac ako 25 rokov po "projekte Spinelli".

"Projekt Spinelli" a Jednotný európsky akt

Aktivity Európskeho parlamentu v prospech integrovanejšieho a efektívnejšieho Spoločenstva sa začali projektom EÚ, ktorý vypracoval poslanec a bývalý komisár Altiero Spinelli. Návrh bol schválený na plenárnom zasadnutí 14. februára 1984 pod záštitou Inštitucionálneho výboru EP. 237 poslancov hlasovalo za, 31 proti a 43 sa zdržalo hlasovania. Návrh už vtedy predvídal presun nových kompetencií na európskej úrovni a mal na zreteli princíp rovnosti medzi Radou a Parlamentom, ktorý sa približoval systému podobnému klasickým dvom komorám.

"Projekt Spinelli" naštartoval prvú základnú reformu Spoločenstva od podpísania zakladateľských zmlúv. Štátom Európskej únie trvalo niekoľko rokov, kým sa im poradilo zjednotiť trhy a vytvoriť spoločný trh. Základným kameňom tohto procesu bol Jednotný európsky akt prijatý 17. februára 1986 a ktorý vstúpil do platnosti 1. júla 1987.

Jednotný európsky akt predpokladal vybudovanie jednotného - spoločného trhu v rámci Európy do 1. januára 1993, zahrňujúceho vtedy 320 miliónov obyvateľov a umožňujúceho štyri základné slobody - voľný pohyb tovaru, služieb, osôb a kapitálu. Akt priniesol so sebou aj množstvo iných dôležitých zmien. Posilnil úlohu Európskeho parlamentu za účelom odstránenia existujúcich nedostatkov v rozhodovacom procese Spoločenstva a rozšíril rozhodovacie právomoci Rady ministrov. Od tohto momentu, odhliadnuc od niekoľkých výnimiek (napr. pri daňovom zákone), kvalifikovaná väčšina v Rade bola postačujúca na prijatie rozhodnutí týkajúcich sa jednotného vnútorného trhu. Až doposiaľ bol pri rozhodovacom procese potrebný jednomyseľný súhlas všetkých členských štátov.

Zmena sa týkala oblastí spoločnej colnej politiky, voľného pohybu služieb, kapitálu a spoločnej politiky v námornej a leteckej doprave. Kvalifikovaná väčšina sa využíva aj na viaceré nové kompetencie v oblasti vnútorného trhu, sociálnej politiky, ekonomickej a sociálnej súdržnosti, v oblasti výskumu a ochrany životného prostredia.

Postup "spolupráce" umožnil Parlamentu konečne určitú, i keď veľmi skromnú, legislatívnu úlohu. Tá zahŕňala i potrebu vyjadrenia súhlasu Európskeho parlamentu k asociačným dohodám a dohodám o pristúpení nových členských štátov. Nové právomoci pre EP boli ešte ďaleko vzdialené od pôvodného Spinelliho plánu, krok za krokom sa ich však podarilo zrealizovať v nasledovných zmluvách.

Maastrichtská a Amsterdamská zmluva

Pre všetky zmluvy, ktoré nasledovali, Parlament vypracoval a hlasoval o mnohých správach. Zhrnutie a elaborovanie týchto textov je obsahom správy Corbett/Méndez de Vigo o návrhu Zmluvy zakladajúcej ústavu pre Európu.

Maastrichtská zmluva (podpísaná 7. februára 1992) priniesla mnohé pokroky v európskom integračnom procese, ktoré sa prejavili najmä vo vytvorení menovej únie, spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky, v súdnictve, vo vnútorných záležitostiach ako aj v problematike občianstva Únie. Zmluva vstúpila do platnosti 1. novembra 1993.

Mnohé oblasti ostali však v tejto zmluve "neošetrené". Dôvodom bol ich medzivládny charakter, potreba jednomyselného schválenia a neexistencia skutočnej parlamentnej kontroly. Na druhej strane, veľkým pozitívom bola uznanie Európskeho parlamentu ako inštitúcie zohrávajúcej dôležitú úlohu v legislatívnom postupe "spolurozhodovania", a to spoločne po boku Rady. Postup spolurozhodovania sa zjednodušil a rozšíril o nové oblasti v Amsterdamskej zmluve (podpísaná 2. októbra 1997, do platnosti vstúpila 1. mája 1999).

Napriek tomu, že európski poslanci uznávali úspešné pokroky, uvedomovali si, že stále existujú veľké medzery. Aby sa zjednodušila úloha inštitúcií a postupov rozhodovania (22 rozdielnych postupov uvedených v Maastrichtskej zmluve!), schválenie základného, jednotného a jednoduchého textu sa stalo nevyhnutným.

Neúspech z Nice

Vzhľadom na skutočnosť, že Amsterdamská zmluva nespĺnila očakávania a nechala nedoriešenú otázku inštitucionálnych reforiem, predstavitelia členských štátov a vlád ziniciovali počas stretnutia Európskej rady v Helsinkách v decembri 1999 novú medzivládnu konferenciu. Táto však mala iba obmedzený mandát, ktorý sa v zásade vzťahoval na rokovanie týkajúce sa úprav rozhodovacieho systému a zloženia Komisie a Parlamentu, vzhľadom na budúce rozšírenie.

Očakávania Parlamentu, ktoré boli vymedzené v dôležitej správe, schválenej v apríli 2000, boli však väčšie. Poslanci navrhovali, aby sa všetky predchádzajúce zmluvy prepracovali do podoby jediného znenia, pričom prvá ústavná časť by obsahovala ciele Únie, Chartu základných práv (ktorá by mala záväznú platnosť), inštitúcie, rozdelenie kompetencií medzi Úniou a členské štáty a rozhodovacie postupy.

Parlament chce odstrániť štruktúru, ktorá bola vybudovaná na pilieroch zdedených z Maastrichtu, v prospech zovšeobecneného postupu v rámci Spoločenstva. Takisto navrhuje nahradiť komplexný systém váženia hlasov v Rade oveľa jasnejšou dvojitou väčšinou. Na základe toho by bolo možné schváliť rozhodnutie, hneď ako by získalo podporu u väčšiny členských štátov, predstavujúcu minimálne väčšinu obyvateľov Únie. Poslanci takisto navrhujú zlúčiť funkcie vysokého predstaviteľa a komisára pre vonkajšie vzťahy v Komisii, kde by sa za týmto účelom vytvorila funkcia podpredsedu. V rozpočtovej oblasti poslanci podčiarkujú nutnosť prestať rozlišovať medzi povinnými a nepovinnými výdavkami, ako aj potrebu uvádzať v zmluvách viacročný finančný rámec a stanoviť jeho výšku na základe spoločnej dohody medzi Radou a Parlamentom. Tieto návrhy Parlamentu sa nakoniec presadia. Ale ešte nie v Nice.

Európski poslanci sú sklamaní výsledkami Zmluvy z Nice (podpísaná 26. februára 2001, vstúpila do platnosti 1. februára 2003). Samozrejme uznávajú, že *"Zmluva z Nice odstraňuje aj poslednú formálnu prekážku rozšírenia"*, ale dodávajú, že *"Únia s 27 alebo viacerými členmi si vyžaduje rozsiahlejšie reformy"*. Takisto pri posudzovaní výsledkov neúplného programu medzivládnej konferencie, sú podľa názoru Parlamentu predkladané odpovede nedostatočné. Nijako nenapomáhajú zvýšeniu akcieschopnosti Únie, ani zníženiu jej demokratického deficitu. Podľa Parlamentu, *"Zmluva z Nice predstavuje ukončenie jednej etapy, ktorá sa začala v Maastrichte (...) a vyžaduje si, aby sa spustil ústavný proces, ktorý by vyvrcholil prijatím ústavy"*.

Význam Nice určite nespočíva v prijatí zmluvy, ale skôr v zjavnom demonštrovaní obmedzených možností medzivládnych rokovaní a v nasledovných prílohách: vyhlásenie 23 o budúcnosti Únie, podľa ktorého je potrebné pristúpiť k jej rozsiahlej reforme na základe inej metódy.

Ústava

Parlament si už od októbra 2000, ešte pred neúspechom Zmluvy z Nice, uvedomoval potrebu "konventu" (určitého základu, ktorý by nebol vyhradený iba samotným predstaviteľom vlád, ale otvorený taktiež poslancom národných parlamentov, európskym poslancom a Komisii). Správa Duhamela uviedla potrebu "zustavelizovania" zmlúv a *"rámcového, jednotného, čitateľného a stručného textu"*. Prvý Konvent tohto typu vypracoval v roku 2000 Chartu základných ľudských práv.

Predstavitelia štátov a vlád členských krajín uvítali želanie poslancov zopakovať túto skúsenosť. Tí rozhodli v roku 2001 zvoliť „Európsky konvent“ a poveriť ho prípravou dokumentu, ktorý by mal za úlohu zmeniť a doplniť existujúce európske zmluvy. Rokovania Konventu, ktorému predsedal Valéry Giscard d'Estaing, sa začali 28. februára 2002 a trvali do júla 2003. Tvorilo ho 105 členov, z toho 15 predstaviteľov vlád členských štátov, 13 predstaviteľov kandidátskych krajín, 2 predstavitelia národných parametrov členských a kandidátskych štátov, 2 predstavitelia Komisie a 16 európskych poslancov. Európski poslanci zohrávali aktívnu úlohu v celom procese Konventu. V konečnom dôsledku, Parlament schválil desiatky špecifických správ týkajúcich sa ústavy. Veľké množstvo názorov poslancov bolo vzatých do úvahy.

Zoznam správ (spolu s výsledkom hlasovania na plenárnom zasadnutí):

- Uznesenie zo 16. 3. 2000: správa Duff/Voggenhuber o vypracovaní Charty základných práv Európskej únie
- Rozhodnutie zo 14. 11. 2000: správa Duff/Voggenhuber o schválení Charty základných práv Európskej únie (410 za, 93 proti, 27 sa zdržalo hlasovania)
- Uznesenie z 23. 10. 2002: správa Duff o vplyve Charty základných práv Európskej únie a jej budúcom statuse (344 za, 79 proti, 28 sa zdržalo hlasovania))
- Uznesenie z 29. 11. 2001: správa Leinen/Méndez de Vigo o Európskej rade z Laeken a budúcnosti Únie (350 za, 86 proti, 46 sa zdržalo hlasovania)
- Uznesenie z 25. 10. 2001: správa Poos o reforme Rady (422 za, 23 proti, 17 sa zdržalo hlasovania)
- Uznesenie zo 14. 3. 2002: správa Carnero González o právnej subjektivite Európskej únie (273 za, 23 proti, 26 sa zdržalo hlasovania)
- Uznesenie zo 7. 2. 2002: správa Napolitano o vzťahoch medzi Európskym parlamentom a národnými parlamentmi v rámci európskej integrácie
- Uznesenie zo 16. 5. 2002: správa Lamassoure o vymedzení právomocí Európskej únie a členských štátov (322 za, 64 proti, 58 sa zdržalo hlasovania)

- Uznesenie zo 17. 12. 2002: správa Bourlanges o typoch aktov a hierarchii predpisov v Európskej únii (364 za, 149 proti, 16 sa zdržalo hlasovania)
- Uznesenie zo 14. 1. 2003: správa Napolitano o úlohe regionálnych a miestnych vlád a organizácií v európskej integrácii (395 za, 100 proti, 45 sa zdržalo hlasovania)
- Uznesenie z 24. 9. 2003: o návrhu zmluvy zakladajúcej Ústavu pre Európu a stanovisku Európskeho parlamentu k zvolaniu medzivládnej konferencie (MVK) (335 za, 106 proti, 53 sa zdržalo hlasovania).

Najdôležitejšou správou Európskeho parlamentu o návrhu ústavy je bezpochyby správa Corbett/Méndez de Vigo o návrhu Zmluvy zakladajúcej ústavu pre Európu, o ktorom budú poslanci hlasovať 12. januára 2005 v Štrasburgu.

Návrh uznesenia Európskeho parlamentu o Zmluve o Ústave pre Európu

(2004/2129(INI))

Európsky parlament,

- so zreteľom na Zmluvu zakladajúcu Ústavu pre Európu (ďalej ako „ústava“);
- so zreteľom na Zmluvu o Európskej únii a Zmluvu o založení Európskeho spoločenstva, zmenenú a doplnenú Jednotným európskym aktom a Maastrichtskou zmluvou, Amsterdamskou zmluvou a zmluvou z Nice;
- so zreteľom na Chartu základných práv Európskej únie¹,
- so zreteľom na vyhlásenie Európskej rady z Laekenu²,
- so zreteľom na uznesenia Európskeho parlamentu³ pripravujúce pôdu pre Ústavu pre Európu;
- so zreteľom na uznesenia Európskeho parlamentu⁴, ktoré stanovovali prípravné opatrenia pre

¹ Ú. v. ES C 364, 18. 12. 2000, s. 1.

² Európska rada v Laekene, Laekenské vyhlásenie o budúcnosti Únie, SN 273/01, 15. 12. 2001.

³ Uznesenie zo 14. 2. 1984 o návrhu Zmluvy o založení Európskej únie - Ú. v. ES C 77, 19. 3. 1984, s. 5, spravodajca:

Altiero Spinelli, 1-1200/1983.

Uznesenie z 11. 7. 1990 o usmerneniach Európskeho parlamentu pre návrh ústavy pre Európsku úniu - Ú. v. ES C 231, 17. 9. 1990, s. 91, spravodajca:

Emilio Colombo, A3-0165/1990.

Uznesenie z 12. 12. 1990 o ústavnom základe Európskej únie - Ú. v. ES C 19, 28. 1. 1991, s. 65, spravodajca:

Emilio Colombo, A3-0165/1990.

Uznesenie z 10. 12. 1994 o Ústave Európskej únie - Ú. v. ES C 61, 28. 1. 1991, s. 155, spravodajca:

Fernand Herman, A3-0064/1994.

Uznesenie z 25. 10. 2000 o konštitucionalizácii zmlúv - Ú. v. ES C 197, 12. 7. 2001, s. 186, spravodajca:

Olivier Duhamel, A5-0289/2000.

predošlé medzivládne konferencie a uznesenia⁵ Európskeho parlamentu, ktoré obsahovali hodnotenie ich výsledkov;

- so zreteľom na návrh Zmluvy o Ústave pre Európu, prijatej na základe konsenzu Európskym konventom v dňoch 13. júna a 10. júla 2003, ako aj na uznesenia Európskeho parlamentu⁶, ktoré stanovovali prípravné opatrenia a hodnotenie práce konventu;
- so zreteľom na stanoviská k ústave, ktoré predložili Výbor regiónov⁷ 17. novembra 2004 a Európsky hospodársky a sociálny výbor⁸ 28. októbra 2004 na žiadosť Európskeho parlamentu⁹,
- so zreteľom na názory predstaviteľov regionálnych združení, sociálnych partnerov a platforiem občianskej spoločnosti počas verejného vypočutia, ktoré sa uskutočnilo 25. novembra 2004,
- so zreteľom na článok 45 rokovacieho poriadku Európskeho parlamentu,
- so zreteľom na správu Výboru pre ústavné veci a stanoviská Výboru pre zahraničné veci, Výboru pre rozvoj, Výboru pre medzinárodný obchod, Výboru pre rozpočet, Výboru pre rozpočtovú kontrolu, Výboru pre zamestnanosť a sociálne veci, Výboru pre životné prostredie, verejné zdravie a bezpečnosť potravín, Výboru pre priemysel, výskum a energetiku, Výbor pre regionálny rozvoj, Výbor pre poľnohospodárstvo, Výbor pre rybolov, Výbor pre právne veci, Výbor pre občianske slobody, spravodlivosť a domáce veci a Výbor pre petície (A6-0070/2004),

keďže:

A. sa Európskej únii počas svojej histórie podarilo vytvoriť neustále sa rozširujúci priestor slobody

⁴ Uznesenie zo 14. 3. 1990 o medzivládnej konferencii v rámci stratégie Európskeho parlamentu pre Európsku úniu - Ú. v. ES C 96, 17. 4. 1990, s. 114, spravodajca: David Martin, A3-0047/1990.
Uznesenie z 11. 7. 1990 o medzivládnej konferencii v rámci stratégie Európskeho parlamentu pre Európsku úniu - Ú. v. ES C 231, 17. 9. 1990, s. 97, spravodajca: David Martin, A3-0166/1990.
Uznesenie z 22. 11. 1990 o medzivládnej konferencii v rámci stratégie Európskeho parlamentu pre Európsku úniu - Ú. v. ES C 324, 24. 12. 1990, s. 219, spravodajca: David Martin, A3-0270/1990.
Uznesenie z 22. 11. 1990, v ktorom sa uvádza stanovisko EP k zvolaniu medzivládnej konferencie o hospodárskej a menovej únii a o politickej únii - Ú. v. ES C 324, 24. 12. 1990, s. 238, spravodajca: David Martin, A3-0281/1990.

Uznesenie zo 17. 5. 1995 o fungovaní Zmluvy o Európskej únii v perspektíve medzivládnej konferencie v roku 1996 - Uskutočňovanie a rozvoj únie - Ú. v. ES C 151, 19. 6. 1995, s. 56, spravodajcovia: Jean-Louis Bourlanges a David Martin, A4-0102/1995.

Uznesenie z 13. 3. 1996 obsahujúce (i) stanovisko Európskeho parlamentu k zvolaniu medzivládnej konferencie, (ii) hodnotenie prác diskusnej skupiny a upresnenie politických priorít Európskeho parlamentu so zreteľom na medzivládnu konferenciu - Ú. v. ES C 96, 1. 4. 1996, s. 77, spravodajcovia: Raymonde Dury a Hanja Maij-Weggen, A4-0068/1996.

Uznesenie z 18. 11. 1999 o príprave reformy zmlúv a ďalšej medzivládnej konferencie - Ú. v. ES C 189, 7. 7. 2000, s. 222, spravodajcovia: Giorgos Dimitrakopoulos a Jo Leinen, A5-0058/1999.

Uznesenie z 3. 2. 2000 o zvolaní medzivládnej konferencie - Ú. v. ES C 309, 27. 10. 2000, s. 85., spravodajcovia: Giorgos Dimitrakopoulos a Jo Leinen, A5-0018/2000.

Uznesenie zo 16. 3. 2000 o predložení návrhu Charty základných práv Európskej únie - Ú. v. ES C 377, 29. 12. 2000, s. 329., spravodajcovia: Andrew Duff a Johannes Voggenhuber, A5-0064/2000.

Uznesenie z 13. 4. 2000 obsahujúce návrhy Európskeho parlamentu na medzinárodnú konferenciu - Ú. v. ES C 40, 7. 2. 2001, s. 409, spravodajcovia:

Giorgos Dimitrakopoulos a Jo Leinen, A5-0086/2000.

⁵ Uznesenie zo 16. 1. 1986 o stanovisku Európskeho parlamentu k Jednotnému aktu schválenému na medzivládnej konferencii, ktorá sa konala 16. a 17. decembra 1985 - Ú. v. ES C 36, 17. 2. 1986, s. 144, spravodajca:

⁶ Uznesenie z 29. 11. 2001 o ústavnom procese a budúcnosti Únie - Ú. v. ES C 153, 27. 6. 2002, s. 310, spravodajcovia:

⁷ Výbor regiónov 354/2003 konečná verzia, zatiaľ neuverejnené v Úradnom vestníku.

⁸ Európsky hospodársky a sociálny výbor 1416/2004, zatiaľ neuverejnené v Úradnom vestníku.

⁹ P6_PV(2004)09-14

a mieru, prosperity, spravodlivosti a bezpečnosti,

- B. ústava konsoliduje dosiahnuté prínosy a prináša inovácie, ktoré sú nevyhnutné pre udržanie a rozvíjanie schopnosti Únie, pozostávajúcej z 25-tich a teoreticky viacerých členských štátov, konať účinne na vnútornej, vonkajšej úrovni,
- C. úsilie vytvoriť ústavu uvedenú do praxe Európskym parlamentom od jeho prvých priamych volieb bolo korunované úspechom Konventu, ktorý pripravil návrh prostredníctvom demokratickej, reprezentatívnej a transparentnej metódy, ktorá v plnom rozsahu preukázala svoju účinnosť a ktorá zohľadnila úlohu občanov Európy, čoho výsledkom bol konsenzus, ktorý medzivládna konferencia v podstate vôbec nezmenila,
- D. ústava, ako kompromis, ktorý museli prijať všetky členské štáty, nevyhnutne vynechala niektoré návrhy, konkrétne návrhy Európskeho parlamentu alebo Konventu, ktoré by podľa ich autorov priniesli ďalšie zlepšenia v rámci Únie, z ktorých mnohé sa budú môcť uskutočniť aj v budúcnosti,
- E. súhlas vlád každého jedného členského štátu Únie s ústavou dokazuje, že všetky zvolené vlády členských štátov zastávajú názor, že tento kompromis je základom, z ktorého budú vychádzať v budúcnosti, a ktorý bude vyžadovať, aby každá z nich preukázala čo najväčšiu politickú snahu o zabezpečenie ratifikácie do 1. novembra 2006,
- F. ústava bola predmetom kritiky v rámci verejnej diskusie, ktorá neodzrkadľuje skutočný obsah a právne dôsledky jej ustanovení, pokiaľ ústava nebude viesť k vytvoreniu centralizovaného superštátu, viac posilní ako oslabí sociálne rozmer Únie a nebude prehliadať historické a duchovné korene Európy, keďže sa odvoláva na svoje kultúrne, náboženské a humanistické dedičstvo,
- G. sa domnieva, že z celkového hľadiska je ústava dobrým kompromisom a významným posunom v rámci existujúcich zmlúv, ktorý, keď sa začne uplatňovať, bude predstavovať viditeľný prínos pre občanov (a Európsky parlament a národné parlamenty ako ich demokratické zastúpenie), ako aj členské štáty (vrátane ich regionálnych a miestnych úradov) a zefektívni fungovanie orgánov Európskej únie a tým aj Únie ako celku;

Väčšia prehľadnosť v súvislosti s poslaním a cieľmi Únie

- 2. víta skutočnosť, že ústava poskytuje občanom jasnejší pohľad na poslanie a ciele Únie a na vzťahy medzi Úniou a členskými štátmi, pretože:
 - (a) zložitý súbor zmlúv Európskej únie bude nahradený jediným, čitateľnejším dokumentom, ktorý do detailov popisuje ciele Únie, jej právomoci a ich obmedzenia, jej nástroje politiky a jej orgány;
 - (b) sa zdôrazňuje dvojitá legitímnosť Únie a objasňuje sa, že Európska únia je úniou štátov a občanov;
 - (c) rozsah hodnôt, ktoré sú spoločné pre všetky členské štáty a tvoria základ Únie a ktoré vytvárajú silné spojenie medzi občanmi Únie, sa stal jednoznačným a širším;
 - (d) boli objasnené a lepšie definované ciele Únie, ako aj princípy, ktoré Únia uplatňuje v rámci svojich činností a vzťahov s členskými štátmi;

- (e) hospodárska, sociálna a územná súdržnosť sa opätovne potvrdzuje ako cieľ Únie;
- (f) vznikli nové ustanovenia všeobecnej platnosti, ktoré sa týkajú vysokej úrovne zamestnanosti, podpory rovnosti medzi ženami a mužmi, odstránenia všetkých druhov diskriminácie, boja proti sociálnemu vylúčeniu a podpory sociálnej spravodlivosti, sociálnej ochrany, vysokej úrovne školstva, vzdelávania a zdravotníctva, ochrany spotrebiteľa, podpory trvalo udržateľného rozvoja a rešpektovania služieb všeobecného záujmu;
- (g) nejasné rozlíšenie pojmov „Európske spoločenstvo“ a „Európska Únia“ sa skončí, pretože Európska únia sa stane jedinou právnou entitou a štruktúrou;
- (h) sa zjednodušia európske právne akty a s nimi súvisiaca terminológia, ktorá obsahuje zrozumiteľnejšie pojmy: „európske zákony“ a „európske rámcové zákony“ nahrádzajú súčasné rozličné druhy aktov (smernice, nariadenia, rozhodnutia, rámcové rozhodnutia atď.);
- (i) poskytuje záruku, že Únia sa nikdy nestane centralizovaným všemocným „superštátom“:
 - silný dôraz na decentralizáciu vlastnú pre „jednotnosť v rozmanitosti“,
 - povinnosť „rešpektovať národné identity členských štátov, ktoré sú súčasťou ich základných štruktúr, politických a ústavných, vrátane regionálnej a miestnej samosprávy“,
 - princípy delegovaných právomocí (pričom Únia má len tie právomoci, ktoré jej členské štáty udelia), subsidiarita a proporcionalita,
 - účasť členských štátov v systéme rozhodovania Únie a pri schvaľovaní jeho zmien;
- (j) začlenenie symbolov Únie do ústavy zvýši povedomie občanov o orgánoch Únie a ich činnosti;
- (k) klauzula solidarity medzi členskými štátmi spôsobí, že občania budú očakávať, že v prípade teroristického útoku, prírodnej alebo ľudmi spôsobenej katastrofy dostanú podporu všetkých štátov Únie;

Väčšia účinnosť a posilnená úloha vo svete

3. víta skutočnosť, že v čase nadobudnutia platnosti ústavy budú orgány Únie schopné vykonávať svoje úlohy účinnejšie najmä preto, že:
- (a) rozsah oblastí, na ktoré sa vzťahuje hlasovanie kvalifikovanou väčšinou namiesto jednohlasného hlasovania v Rade, sa výrazne rozšíri, čo je nevyhnutné na to, aby sa predišlo zablokovaniu rozhodovania v únii s 25 a viac národmi;
 - (b) šesťmesačné rotujúce predsedníctvo Európskej rady sa zmení na dva a polročné;
 - (c) od roku 2004 sa zníži počet členov Komisie na základe rovnoprávnej rotácie medzi členskými štátmi;
 - (d) dôjde k významnému zviditeľneniu Únie a posilneniu jej možností ako celosvetového hráča;

- post vysokého predstaviteľa Európskej únie pre zahraničnú politiku a post komisára pre vonkajšie vzťahy, ktoré sa prekrývajú a spôsobujú zmätok, sa zlúčia do jedného postu európskeho „ministra zahraničných vecí“, ktorý bude podpredsedom Komisie a predsedom Rady pre zahraničné záležitosti a ktorý bude schopný zastupovať Úniu v oblastiach, v ktorých Únia zastáva spoločné stanovisko,
 - vznikne samostatná zahraničná služba, za ktorú bude zodpovedný minister zahraničných vecí,
 - pridelenie štatútu právnickej osoby, ktorý doteraz malo Európske spoločenstvo, posilní postavenie Únie v medzinárodných vzťahoch a jej možnosť byť zmluvnou stranou v medzinárodných dohodách,
 - posilní sa schopnosť Únie rozvíjať spoločné štruktúry v oblasti obrannej a bezpečnostnej politiky, pričom bude zabezpečená flexibilita, ktorá je nevyhnutná pre zohľadnenie rôznych prístupov členských štátov k týmto otázkam;
- (e) obmedzí sa súbor legislatívnych nástrojov Únie, ako aj počet postupov na prijímanie zákonov; vyjasňuje sa rozdiel medzi nástrojmi zákonodarnej a výkonnej moci;
- (f) činnosť v oblasti spravodlivosti a vnútorných vecí sa bude riadiť účinnejšími postupmi, ktoré sľubujú viditeľný pokrok v otázkach spravodlivosti, bezpečnosti a prisťahovalectva;
- (g) v mnohých iných oblastiach sa zjednoduší uplatňovanie úspešnej metódy Spoločenstva ihneď po tom, ako vznikne politická vôľa na takéto kroky;
- (h) vznikne väčší priestor na flexibilné dohody pre prípady, ak nie sú všetky štáty ochotné alebo schopné súčasne uplatňovať určité politiky;

Väčšia demokratická zodpovednosť

4. víta skutočnosť, že občania budú mať väčšiu kontrolu nad činnosťou Európskej únie prostredníctvom zvýšenej demokratickej zodpovednosti, najmä vďaka týmto zlepšeniam:
- (a) prijímanie všetkých zákonov Európskej únie bude podliehať skúmaniu v národných parlamentoch a, až na niekoľko výnimiek, dvojitému schváleniu národnými vládami (v Rade Európskej únie) a priamo voleným Európskym parlamentom. V žiadnej nadnárodnej alebo medzinárodnej štruktúre neexistuje takáto úroveň parlamentnej kontroly;
 - (b) národné parlamenty dostanú všetky návrhy Európskej únie v dostatočnom časovom predstihu, aby ich mohli prediskutovať so svojimi ministrami pred zasadaniami Rady a budú mať tiež právo nesúhlasiť s návrhom zákona, ak zastávajú názor, že prekračuje práva Európskej únie;
 - (c) Európsky parlament bude mať rovnocenné postavenie ako Rada pri rozhodovaní o legislatíve Únie;
 - (d) predsedu Komisie bude voliť Európsky parlament, čím sa vytvorí spojenie s výsledkami volieb do Európskeho parlamentu;
 - (e) minister zahraničných vecí, menovaný Európskou radou po dohode s predsedom Komisie, sa bude zodpovedať Európskemu parlamentu a Európskej rade;

- (f) nový rozpočtový postup bude vyžadovať súhlas Rady a Európskeho parlamentu v súvislosti so všetkými výdavkami Európskej únie bez výnimky, čím sa dostanú všetky výdavky pod plnú demokratickú kontrolu;
- (g) výkon delegovaných zákonodarných právomocí Komisiou sa bude riadiť novým systémom kontroly Európskeho parlamentu a Rady, ktorý týmto dvom inštitúciám umožní odvolať rozhodnutia Komisie, s ktorými nesúhlasia;
- (h) agentúry, konkrétne Europol, budú podliehať väčšej parlamentnej kontrole;
- (i) schôdze Rady budú počas rozpravy a schvaľovania zákonov Únie verejné;
- (j) úloha Výboru regiónov je posilnená;
- (k) pokiaľ ide o budúce revízie ústavy, aj Európsky parlament bude mať právomoc predkladať návrhy, pričom skúmanie navrhovaných zmien sa uskutoční v rámci konventu, ak Parlament nestanoví, že to nie je potrebné;

Väčšie práva pre občanov

5. víta skutočnosť, že sa v dôsledku týchto zlepšení posilnia práva občanov:
 - (a) začlenenie Charty základných práv EÚ do druhej časti ústavy, čo znamená, že všetky ustanovenia práva Európskej únie a všetky činnosti orgánov Európskej únie, ktoré sú založené na práve EÚ, musia vyhovovať týmto normám;
 - (b) Únia pristúpi k Európskemu dohovoru o ľudských právach, čím Únia bude podliehať rovnakej vonkajšej kontrole ako jej členské štáty;
 - (c) nové ustanovenia umožnia účasť občanov, sociálnych partnerov, reprezentatívnych združení a občianskej spoločnosti na rokovaníach Únie;
 - (d) zavedenie európskej občianskej iniciatívy, ktorá umožní občanom predkladať návrhy v oblastiach v prípade, ak sa domnievajú, že na uplatňovanie ústavy je potrebný právny akt Únie;
 - (e) jednotlivci budú mať lepšie možnosti na obhajobu svojich práv na súdoch Európskej únie;

Záver

6. podporuje Zmluvu o Ústave pre Európu a bezvýhradne podporuje jej ratifikáciu;
7. verí, že táto Komisia predloží stabilný a trvalý rámec pre budúci rozvoj Európskej únie, ktorý umožní ďalšie rozšírenie a v prípade potreby poskytne mechanizmy na jej úpravu;
8. dúfa, že všetky členské štáty Európskej únie budú schopné ratifikovať ústavu do polovice roku 2006;
9. opakovane žiada, aby sa vyvinulo maximálne úsilie s cieľom jasne a objektívne informovať občanov EÚ o obsahu ústavy; preto vyzýva európske inštitúcie a členské štáty, aby pri informovaní občanov o obsahu Zmluvy o Ústave pre Európu (v plnom alebo skrátenom znení) jasne rozlíšili časti ústavy, ktoré už platia v rámci existujúcich zmlúv a nové ustanovenia ústavy s cieľom poučenia verejnosti a vyjasnenia obsahu diskusie;

10. poveruje predsedu, aby toto uznesenie a správu Výboru pre ústavné veci postúpil národným parlamentom členských štátov, Rade, Európskej komisii a bývalým členom Konventu o budúcnosti Európy a zabezpečil, že oddelenia Parlamentu, vrátane jeho externých kancelárií, poskytnú podrobné informácie o ústave a stanovisku Parlamentu k ústave.

DÔVODOVÁ SPRÁVA

„Nie som zástancom častých zmien v zákonoch a ústavách, ale zákony a inštitúcie musia ísť ruka v ruke s pokrokom v ľudskom myslení. Keďže ľudský duch napreduje a stáva sa osvietenejším, uskutočňujú sa nové objavy, odkrývajú sa nové pravdy, so zmenou okolností sa menia zvyky a názory, tak isto inštitúcie sa musia rozvíjať a držať krok s dobou. Tak ako nemôžeme od muža žiadať, aby aj naďalej nosil ten istý kabát, ktorý nosil ako chlapec, tak ani civilizovaná spoločnosť sa nesmie naveky držať pravidiel svojich predkov.“

Thomas Jefferson

I. Predslov

1. Pred viac než polstoročím sa Schumanovou deklaráciou spustil odvážny projekt: v rámci spoločného projektu zjednotiť Európanov, po stáročia rozdeľovaných bratovražednými konfliktmi.

Úspech závisel od vyriešenia troch kľúčových otázok, pred ktorými stála Európa po skončení druhej svetovej vojny: ako prekonať vnútorných démonov, hlavnú príčinu najvážnejších katastrof, ktoré zasiahli náš kontinent, ako získať späť popredné miesto pri riešení svetových problémov, ako vytvoriť hospodárske podmienky, ktoré by zabezpečili zachovanie stabilného demokratického systému?

Dejiny posledných piatich desaťročí sú kronikou úspechu. Európa dokázala upevniť politický systém, založený na princípoch slobody, pluralizmu a tolerancie; dosiahla zmierenie krajín, ktoré boli ešte donedávna nepriateľmi a podporila tak najdlhšie obdobie mieru v moderných dejinách; zabezpečila Európanom vysokú úroveň materiálneho blahobytu a spoločenského pokroku; prispela k odstráneniu železnej opony, ktorá oddeľovala slobodnú Európu od utláčanej Európy. Napriek všetkým týmto úspechom európskeho integračného procesu by sme nemali zabúdať na jeho skutočné ciele:

prenechať minulosti prepiaty nacionalizmus, ktorý je skutočnou rakovinou modernej Európy; brániť demokraciu ako systém, ktorý môže prepojiť rozdielne názory pluralistickej spoločnosti; a poskytnúť Európe silný a vplyvný hlas, ktorý jej umožní hájiť jej myšlienky, hodnoty a záujmy.

Európa však nesmie zaspať na vavrínoch: musí sa zaoberať novými výzvami, ktoré pred ňou stoja na začiatku 21. storočia, napr. úloha Únie v medzinárodnej politike, globalizácia, rozšírenie euro, vnútorná a vonkajšia bezpečnosť nášho kontinentu, terorizmus, migračné prúdy, vzdelávanie, technologický pokrok, rasizmus, xenofóbia, alebo sociálne vylúčenie.

Od založenia prvého Európskeho spoločenstva (uhlia a ocele: Parížska zmluva z 18. apríla¹ 1951), ktoré spojilo šesť krajín západnej Európy², sa európska integrácia rozšírila na 25 európskych štátov³ a pôsobnosť Spoločenstva sa rozšírila na nové oblasti v rámci Európskeho hospodárskeho

¹ Parížska zmluva vstúpila do platnosti 23.7.1952

² Belgicko, Nemecko, Francúzsko, Taliansko, Luxembursko a Holandsko

³ K prvým šiestim štátom sa pridali: Dánsko, Írsko a Veľká Británia v roku 1973, Grécko v roku 1981, Španielsko a Portugalsko v roku 1986, Rakúsko, Fínsko a Švédsko v roku 1995, Česká republika, Estónsko, Cyprus, Lotyšsko, Litva, Maďarsko, Malta, Poľsko, Slovinsko a Slovensko v roku 2004.

spoločenstva, Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu (Euratom) (Rímske zmluvy z 25. marca 1957⁴) a následne v rámci Európskej únie (Maastrichtská zmluva zo 7. februára 1992).

2. Európsky parlament sa od svojho zvolenia v priamych a všeobecných voľbách v roku 1979 neustále snažil o demokratizáciu a efektívnejšie a transparentnejšie fungovanie Spoločenstva, ktoré sa malo neskôr stať Európskou úniou. Prijatím prvého návrhu Zmluvy o založení Európskej únie 14. februára 1984 (tzv. „Spinelliho“ návrh, podľa mena spravodajcu) začal Parlament reformný proces, ktorý pokračoval počas nasledujúcich dvadsiatich rokov a ktorý viedol k vypracovaniu Jednotného európskeho aktu⁵, Maastrichtskej zmluvy⁶, Amsterdamskej zmluvy⁷, zmluvy z Nice⁸ a dnes Zmluvy zakladajúcej Ústavu pre Európu⁹.

Pri každej z týchto etáp sa Parlament na podnet Výboru pre inštitucionálne veci - ktorý sa v roku 1999 stal Výborom pre ústavné veci - aktívne zúčastňoval na prípravných prácach a neskôr na hodnotení výsledkov rôznych medzivládnych konferencií (MVK)¹⁰.

Od začiatku tohto procesu Parlament obhajoval myšlienku vyjasnenia a posilnenia ústavného základu Európskej únie. Táto požiadavka sa stávala čoraz naliehavejšou v dôsledku rozšírení, ktoré by mohli ohroziť politický rozmer integrácie.

Parlament presadzoval tri rozdielne ale navzájom súvisiace ciele:

Po prvé, Parlament sa snažil objasniť a v prípade potreby i posilniť právomoci a zodpovednosť samotnej Európskej únie. Parlament sa trvalo zasadzoval za to, aby Únia získavala a vykonávala právomoci na základe „princípu subsidiarity“, t.j. mala by vykonávať len tie úlohy, ktoré sa môžu uskutočňovať účinnejšie prostredníctvom spoločných politík, než individuálnym prístupom jednotlivých členských štátov.

Po druhé, Parlament presadzoval, aby boli právomoci na úrovni EÚ vykonávané účinnejšie. Obzvlášť kriticky sa Parlament vyjadril v súvislosti s uplatňovaním zásady jednomysel'nosti pri hlasovaní v Rade, pričom argumentoval, že nemá zmysel poskytnúť každému štátu Únie právo veta, keď bolo predtým dohodnuté, že budú politiku uskutočňovať spoločne. Parlament tiež obhajoval posilnenie úlohy Komisie pri výkone politík, pokiaľ boli tieto schválené a sú predmetom kontroly.

Po tretie, Parlament uviedol vážne dôvody na lepšiu demokratickú kontrolu a zodpovednosť na úrovni EÚ. Právomoci, ktoré národné parlamenty ratifikáciou zmlúv preniesli na Úniu, by nemala vykonávať len samotná Rada (t.j. národní ministri). Strata parlamentných právomocí na národnej úrovni by sa mala vyrovnáť rozšírením parlamentných právomocí na európskej úrovni.

Vzhľadom na nevýrazné a nedostatočné výsledky Amsterdamskej zmluvy a zmluvy z Nice pokiaľ ide o výzvu, ktorú predstavuje zdvojnásobenie počtu členských štátov ale aj pokračovanie prehlbovania Únie sa jasne ukázalo, že doposiaľ realizovaná metóda úprav zmlúv už nepostačuje pri hľadani ozajstných odpovedí na vývoj v Európe.

⁴ Vstúpila do platnosti 1.1.1958

⁵ Luxemburská zmluva zo 17. 2. 1986, vstúpila do platnosti 1. 7. 1987

⁶ Podpísaná 7. 2. 1992, vstúpila do platnosti 1. 11. 1993

⁷ Podpísaná 2. 10. 1997, vstúpila do platnosti 1. 5. 1999

⁸ Podpísaná 26. 2. 2001, vstúpila do platnosti 1. 2. 2003

⁹ Ktorá by mala byť podpísaná v Ríme 29. 10. 2004 a malo by sa tým začať približne dvojročné obdobie ratifikácie

¹⁰ Sú uvedené: na jednej strane prípravné uznesenia pre MVK, na druhej strane uznesenia hodnotiace jej výsledok.

Európsky parlament to jasne konštatoval už v roku 1997 vo svojom uznesení z 19. novembra (o správe, ktorú predložili Inigo Méndez de Vigo a Dimitris Tsatsos, *pozri tiež vyššie uvedenú poznámku pod čiarou č. 8*), ktorým sa začali politické úvahy, ktoré viedli v roku 1999 na návrh nemeckého predsedníctva Rady k vypracovaniu modelu Konventu - prvý krát uplatneného pri vypracovávaní Charty základných práv Európskej únie.

S vedomím nedostatkov Zmluvy z Nice k nej signatári pripojili vyhlásenie č. 23 „o budúcnosti Únie“¹¹. Toto vyhlásenie otvorilo cestu pre novú reformu zmlúv, ktorá bola pôvodne naplánovaná na rok 2004. Prípravy reformy mali byť uskutočnené prostredníctvom rozsiahlej diskusie so všetkými dotknutými stranami: zástupcami národných parlamentov a verejnosti (...), zástupcami občianskej spoločnosti atď...“¹². Diskusia sa mala uskutočniť v roku 2001 a jej cieľom malo byť prijatie vyhlásenia „obsahujúceho vhodné podnety pre pokračovanie tohto procesu.“ na stretnutí Európskej rady v Laekene.

3. Po snahe spolupracovať na partnerskej úrovni s národnými parlamentmi v prípravnej fáze MVK¹², Európsky parlament ako prvý navrhol¹³ - na základe precedensu, ktorý vznikol vypracovaním Charty základných práv Európskej únie¹⁴ - zvolanie Konventu, zloženého z zástupcov hláv štátov alebo predsedov vlád členských štátov, národných parlamentov, Európskeho parlamentu a Komisie, a na ktorom by sa ako plnoprávni členovia zúčastňovali aj predstavitelia vlád a parlamentov z kandidátskych krajín.

Úlohou Konventu, ktorý viedol predseda pán Valéry Giscard d'Estaing a podpredsedovia Giuliano Amato a Jean-Luc Dehaen, bolo vypracovanie predbežného návrhu Ústavy, ktorý mal slúžiť ako základ pre rokovania nasledujúcej medzivládnej konferencie.

Bohaté skúsenosti nadobudnuté počas Konventu o Charte základných práv otvorili cestu k vytvoreniu podobného Konventu na prípravu prác novej MVK. Konvent vytvorený v súvislosti s chartou fungoval dobre a dokázal, že je schopný vypracovať návrh, ktorý môže byť schválený hlavami štátov alebo predsedami vlád. Otvorený a transparentný charakter Konventu a kvalita výmeny názorov prispeli ku konsenzu, ktorý sa podarilo dosiahnuť vďaka možnosti každého účastníka vyjadriť svoj názor a následne pochopiť názory iných.

Európska rada v Laekene v dňoch 14.-15. decembra 2001 prijala vyhlásenie o budúcnosti Európskej únie¹⁵, a tým nadviazala na uvedenú iniciatívu určením podmienok organizácie a práce Konventu a predovšetkým definovaním rozsahu jeho mandátu ako aj otázok, ktorým by sa mal venovať.

¹¹ JO C 80 du 10.3.2001, p. 85 et 86.

¹² Stačí pripomenúť stretnutia s národnými parlamentmi, tzv. Rímske „Assises“ (Konferencia parlamentov Európskeho spoločenstva z 27. až 30. 11. 1990), medziinštitucionálne konferencie, ktoré boli organizované paralelne s medzivládnu konferenciou o hospodárskej a menovej únii a o politickej únii, ktoré viedli k Maastrichtskej zmluve, účasť predstaviteľov Európskeho parlamentu v diskusnej skupine, ktorá predchádzala medzivládnej konferencii v Amsterdame, ich účasť na prácach tejto MVK a nakoniec ich účasť ako pozorovateľov v prípravnej skupine na MVK v Nice.

¹³ Uznesenie z 25. 10. 2000 (správa Oliviera Duhamela o „konštitucionalizácii“ zmlúv), potvrdené uznesením z 31. 5. 2001 (správa Méndez de Vigo/Seguro o hodnotení zmluvy z Nice o budúcnosti Európskej únie).

¹⁴ Myšlienka prijatia takejto charty, ktorá dnes predstavuje druhú časť návrhu Ústavy, sa zrodila počas nemeckého predsedníctva Rady, ktoré presadilo jej prijatie v Európskej rade v Kolíne v dňoch 3. a 4. júna 1999. Spôsob jej vypracovania bol stanovený tiež počas tejto Európskej rady a upresnený počas nasledujúceho zasadania v Tampere v dňoch 15. a 16. 10. 1999. Rozhodlo sa o ustanovení orgánu - ktorý sa bude nazývať „Konventom“ - ktorý by spájala štyri zložky zastúpené v Konvente o budúcnosti Európy, avšak bez účasti kandidátskych krajín.

¹⁵ Doc. SN 300/1/01 REV 1, annexe 1, p. 19.

Konvent o budúcnosti Európy potvrdil správnosť výberu tejto metódy, keďže umožnila po šiestnástich mesiacoch predložiť text, prijatý na základe konsenzu, ktorý bol výsledkom intenzívnych diskusií, inšpirovaných taktiež dialógom s občianskou spoločnosťou.

Európsky parlament vďaka práci Výboru pre ústavné veci vo veľkej miere ovplyvnil obsah návrhu ústavnej zmluvy¹⁶, v ktorom medzivládna konferencia pozmenila len veľmi malý počet bodov. Počas tejto MVK sa Parlament zároveň po prvý krát plne zapojil do rokovanií prostredníctvom svojho predsedu Pata Coxa a dvoch predstaviteľov, pána Iniga Méndeza de Viga, ktorého následne nahradil pán Elmar Brok, a pána Klauza Hänscha.

II. Čo prináša nová ústavná zmluva vo vzťahu k platným zmluvám, teda k existujúcemu acquis

Nová Ústava navrhnutá pre Európsku úniu obsahuje množstvo zásadných reforiem a zlepšení súčasnej Ústavy (t.j. prekrývajúcich sa zmlúv, ktoré v súčasnosti plnia de facto funkciu ústavy). Je to samozrejme kompromis, ktorý je v mnohých smeroch opatrný. Zároveň je to však kompromis, ktorý posúva Európu dopredu a ktorý bol vypracovaný na základe dlhých verejných a pluralistických diskusií v Európskom konvente, a bol završený a schválený vládami všetkých 25 členských štátov, z ktorých si každý želá, aby sa tento návrh stal základom ich budúcej spolupráce v Európe.

1. Ústavná zmluva pre Úniu

1.1. Niekedy sa stretávame s otázkou, či ide o ústavu alebo o zmluvu. Je potrebné vyhnúť sa neplodnej diskusii o téme, ktorá iba odvádza pozornosť od iných tém: niet pochýb o tom, že z formálneho hľadiska ide o zmluvu, ktorá bude prijatá a ratifikovaná podľa pravidiel platných pre úpravy zmlúv. Neexistuje žiadny iný postup. Vzhľadom na svoj charakter a obsah však táto zmluva zakladá naozajstnú ústavu.

¹⁶ .Uznesenie zo 16. 3. 2000: správa Duff/Voggenhuber o vypracovaní Charty základných práv Európskej únie (Ú. v. C 377, zo dňa 29. 12. 2000, str. 329)
 . Rozhodnutie zo 14. 11. 2000: správa Duff/Voggenhuber o schválení Charty základných práv Európskej únie (Ú. v. C 223, zo dňa 8. 8. 2001, str. 74)
 . Uznesenie z 23. 10. 2002: správa Duff o vplyve Charty základných práv Európskej únie a jej budúcom statuse (Ú. v. C 300E, zo dňa 11. 12. 2003, str. 432)
 . Uznesenie z 29. 11. 2001: správa Leinen/Méndez de Vigo o Európskej rade z Laeken a budúcnosti Únie (Ú. v. C 153, zo dňa 27. 6. 2002, str. 310 (E))
 . Uznesenie z 25. 10. 2001: správa Poos o reforme Rady (Ú. v. C 112, zo dňa 9. 5. 2002, str. 317(E))
 . Uznesenie zo 14. 3. 2002: správa Carnero González o právnej subjektivite Európskej únie (Ú. v. C 47, zo dňa 27. 2. 2003, str. 594 (E))
 . Uznesenie zo 7. 2. 2002: správa Napolitano o vzťahoch medzi Európskym parlamentom a národnými parlamentmi v rámci európskej integrácie (Ú. v. C 284, zo dňa 21. 11. 2002, str. 322 (E))
 . Uznesenie zo 16. 5. 2002: správa Lamassoure o vymedzení právomocí Európskej únie a členských štátov (Ú. v. C 180, zo dňa 31. 7. 2003, str. 493 (E))
 . Uznesenie zo 17. 12. 2002: správa Bourlanges o typoch aktov a hierarchii predpisov v Európskej únii (Ú. v. C 31, zo dňa 5. 2. 2004, str. 126)
 . Uznesenie zo 14. 1. 2003: správa Napolitano o úlohe regionálnych a miestnych vlád a organizácií v európskej integrácii (Ú. v. C 38E, zo dňa 12. 2. 2004, str. 167)
 . Uznesenie z 24. 9. 2003: o návrhu zmluvy zakladajúcej Ústavu pre Európu a stanovisku Európskeho parlamentu k zvolaniu medzivládnej konferencie (MVK) (Ú. v. C 77E, zo dňa 26. 3. 2004, str. 255)

- 1.2. Ústavná zmluva definuje charakter, hodnoty a princípy, ktorými sa riadi činnosť Európskej únie (EÚ), popisuje právomoci Únie, stanovuje, aké bude mať Únia inštitúcie, predstavuje rozhodovacie postupy, upresňuje akty, definuje práva občanov vo vzťahu k EÚ, stanovuje pravidlá pre úpravy Ústavy, atď.. Toto je úlohou Ústavy: stanoviť podmienky a hranice výkonu moci v rámci politickej entity a zabezpečiť občianske práva.
- 1.3. To však v podstate platilo už aj v prípade existujúcich zmlúv: Únia už mala svoju ústavu, odvodenú od zmlúv, ktoré boli jej základom - tak ako každá iná právna entita. Zjednodušenie zmlúv, zlepšenie prehľadnosti ich štruktúry a udelenie formálneho štatútu, bolo dôležitým krokom k ozrejmeniu systému a k tomu, aby sa stal prehľadnejším a zrozumiteľnejším pre občanov.
- 1.4. Z tohto pohľadu a napriek obavám vyjadreným v niektorých kruhoch, nie je prijatie Ústavy Únie prvým krokom na ceste k vytvoreniu centralizovaného „superštátu“, ktorý by znamenal nevyhnutný koniec národných štátov a ktorý by nenapraviteľne zmenil povahu Európskej únie (existuje niekoľko medzinárodných organizácií, ktorých zakladajúca zmluva sa nazýva ústavou, napríklad Medzinárodná organizácia práce (ILO), Svetová zdravotnícka organizácia (WHO) alebo menej často uvádzaná Svetová poštová únia (UPU)). Práve naopak, takto koncipovaná Ústava Únie predstavuje pre členské štáty a občanov dokonca formálnu záruku voči prípadným aktivitám Spoločenstva, ktoré by siahali príliš ďaleko.
- 1.5. Je opodstatnená námietka, že časť III ústavnej zmluvy mala byť podstatne upravená, že veľa ustanovení v tejto časti nemá výslovne ústavný charakter, že sú príliš podrobné a zložité a nemali by sa nachádzať v Ústave. Toto však nebolo medzi úlohami, ktoré boli zverené Konventu. Napriek tomu je zjednodušenie zjavné: všetky ustanovenia boli zjednotené do uceleného a štruktúrovaného dokumentu a po prečítaní prvej a druhej časti, ktoré obsahujú špecifickejšie „ústavné“ aspekty, môže občan získať súhrnný, dostatočne jasný a jednoduchý prehľad o politickom charaktere Únie a o svojich právach.
- 1.6. Voči rozsahu časti III ústavnej zmluvy sa vzniesla vlna kritiky, podľa ktorej je Ústava príliš podrobná a komplexná, napr. v porovnaní s Ústavou USA. Dôvodom je, že v časti III, podobne ako v predchádzajúcich zmluvách, sa podrobne uvádzajú ciele činnosti EÚ v jednotlivých oblastiach politik, čím sa dosahuje jej obmedzenie. Pre orgány EÚ neexistujú žiadne „bianko šeky“, ktoré by im umožňovali pôsobiť v ľubovoľnej politickej oblasti bez akýchkoľvek obmedzení.

2. Jediný subjekt: Európska únia

- 2.1. Veľmi dôležitým krokom z hľadiska transparentnosti a chápania podstaty európskeho projektu občanmi je zlúčenie rôznych zmlúv do jedného dokumentu a prechod od zložitej situácie s existenciou rôznych prekrývajúcich sa subjektov (Európska únia, Európske spoločenstvo) k jedinému subjektu, Európskej únii, ktorá má na medzinárodnej scéne právnu subjektivitu, čo zvýši účinnosť a zviditeľní činnosť Únie v tejto oblasti. Tento proces je sprevádzaný rušením štruktúry troch pilierov (Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika, Spravodlivosť a vnútorné veci a Spoločenstvo), ktoré sa zlučujú do jednotného celku Únie, s jednotným inštitucionálnym rámcom a rozšírením uplatňovania metód Spoločenstva, ktoré sa budú uplatňovať jednotne, s výnimkou oblasti spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky (vrátane obrany), v ktorej budú naďalej platiť osobitné rozhodovacie postupy, tak ako si to vyžaduje špecifická povaha tejto oblasti politik.

Ústava nám teda ponúka jedinú zmluvu a jediný subjekt: Európsku úniu¹⁷.

2.2. Ústava uvádza na poprednom mieste (článok I-8) symboly Únie, t.j. zástavu (kruh tvorený dvanástimi zlatými hviezdami na modrom pozadí), hymnu (Óda na radosť od Beethovena), heslo (Zjednotení v rozmanitosti), menu (euro) a deň Európy (9. máj). Tieto symboly majú prispieť k tomu, aby sa občania lepšie stotožnili s pocitom príslušnosti k Spoločenstvu, ktoré zdieľa spoločnú budúcnosť.

3. Jasné vymedzenie hodnôt, princípov a cieľov Únie

Je dôležité, že sa Ústava začína článkami, ktoré vymedzujú poslanie, hodnoty a princípy, na ktorých je založená Únia, ako aj ciele, ktoré má dosahovať prostredníctvom svojej činnosti.

3.1. Prvý článok Ústavy (I-1) zakotvuje dvojité legitimitu Únie, ktorá odzrkadľuje vôľu občanov a štátov Európy. Odmietnutím myšlienok, ktoré patria do minulosti a podporou konceptu občianstva, kladie Ústava dôraz na jednotlivcov, mužov a ženy s ich právami a povinnosťami, ktorí sú občanmi Únie na základe občianstva členského štátu, a ktorí z tohto dôvodu užívajú celú škálu práv, ktoré im plynú z občianstva v Únii.

Článok 1 Ústavy vymedzuje základné princípy európskeho integračného procesu: členské štáty udeľujú Únii právomoci na uskutočnenie ich spoločných cieľov. Na úrovni EÚ koordinuje Únia tie politiky, ktorými chcú členské štáty tieto ciele dosiahnuť; orgány Únie vykonávajú im zverené právomoci. Zároveň sa Únia zaväzuje rešpektovať národnú identitu členských štátov, to znamená základné prvky ich vnútornej politickej štruktúry. Týmto spôsobom Únia vyjadruje svoj rešpekt k rozhodnutiam, ktoré uskutočňuje každý členský štát vzhľadom na územné prerozdelenie právomocí - od stanovenia hraníc až po regionálnu a miestnu samosprávu, udržanie verejného poriadku a ochranu národnej bezpečnosti. Napokon Ústava stanovuje princípy lojálnej spolupráce medzi Úniou a členskými štátmi v súvislosti s uskutočňovaním ich spoločných cieľov.

3.2. Ústavný základ Európskej únie musí byť pevne zakotvený: sú to hodnoty, ktoré podporujú a sprevádzajú všetky kroky, uskutočňované orgánmi Únie.

Podľa druhého článku Ústavy sú hodnotami, na ktorých je založená celá európska integrácia, ľudská dôstojnosť, sloboda, demokracia, rovnosť, právny štát a ľudské práva, vrátane práv príslušníkov menšín. Tieto hodnoty okrem toho predstavujú referenčné kritérium pre budúce rozšírenie a môžu slúžiť ako základ pre uplatnenie sankcií voči členským štátom, ktoré ich zásadne a neustále porušujú.

¹⁷ Je potrebné poznamenať, že Ústava neovplyvňuje Zmluvu Euratom, aj keď niektoré jej ustanovenia boli upravené prostredníctvom protokolu, ktorým sa upravuje Zmluva Euratom, za účelom dosiahnutia kompatibility s ústavným textom. Okrem toho sa musí vziať do úvahy skutočnosť, že ústavná zmluva je doplnená mätúcim množstvom protokolov, príloh a vyhlásení. Ide o 36 protokolov (z ktorých 29 už bolo platných, napríklad Schengenská zmluva, 8 je nových a týkajú sa úloh národných parlamentov, zásad subsidiarity a proporcionality, prechodných ustanovení týkajúcich sa inštitúcií, štruktúrovanej stálej spolupráce v otázkach obrany, atď.), 2 prílohy (už existujúce, týkajúce sa zoznamu poľnohospodárskych výrobkov a zoznamu krajín a zámorských oblastí) a 46 vyhlásení. Formálne musia byť tieto protokoly ratifikované všetkými členskými štátmi a majú tú istú právnu silu ako ústavná zmluva. Na druhej strane vyhlásenia nie sú právne záväzné a nevyžadujú si ratifikáciu v členských štátoch.

Okrem týchto hodnôt sa Únia zakladá na princípoch, ktoré riadia jej činnosť: pluralizmus, nediskriminovanie, tolerancia, spravodlivosť, solidarita a rovnosť medzi ženami a mužmi.

Nakoniec Únia sleduje politické ciele, ktoré odôvodňujú jej existenciu. Týmito cieľmi sú v skratke: mier, podpora hodnôt Únie a blahobyt národov. Sú upresnené v treťom článku Ústavy, kde sú uvedené politické, hospodárske a sociálne ciele tak v rámci Únie ako v oblasti vonkajších vzťahov.

Pokiaľ ide o vnútornú oblasť, Únia ponúka svojim občanom priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti a vnútorný trh, založený na voľnej a čestnej konkurencii. Usiluje o trvalý rozvoj Európy, založený na vyváženom hospodárskom raste a na cenovej stabilite, pre vysoko konkurencieschopnú trhovú ekonomiku, ktorá smeruje k plnej zamestnanosti a k sociálnemu pokroku a pre vysokú úroveň ochrany a zlepšenia kvality životného prostredia. Podporuje vedecký a technický pokrok. Bojuje proti sociálnemu vylúčeniu a diskriminácii, podporuje spravodlivosť a sociálnu ochranu, rovnosť medzi mužmi a ženami, solidaritu medzi generáciami a ochranu práv dieťaťa. Podporuje hospodársku, sociálnu a územnú súdržnosť a solidaritu medzi členskými štátmi. Rešpektuje bohatstvo kultúrnej a jazykovej rôznorodosti a dbá na zachovanie a rozvíjanie európskeho kultúrneho dedičstva.

Pokiaľ ide o činnosť v medzinárodnej oblasti, Únia prispieva k mieru, bezpečnosti, trvalému rozvoju planéty, k solidarite a vzájomnému rešpektovaniu medzi národmi. Prispieva k slobodnému a vyváženému obchodu, k odstraňovaniu chudoby a k ochrane ľudských práv, osobitne práv dieťaťa, ako aj k rešpektovaniu a rozvoju medzinárodného práva, najmä Charty OSN.

Tieto ciele predstavujú základný politický program, na základe ktorého bola Únia vytvorená. Úlohou Únie je sledovať dosahovanie týchto cieľov vhodnými prostriedkami, s využitím právomocí, ktoré jej prideluje Ústava.

Hodnoty a princípy teda predstavujú etický základ Únie, ktorý je konkretizovaný v Charte základných práv, začlenené do druhej časti Ústavy. Ciele, stanovené v tejto časti, odôvodňujú existenciu Únie a sú dôvodom, ktorý viedol členské štáty k jej založeniu. Týmito cieľmi sa riadi celá činnosť Únie. Napriek tomu, že hodnoty, princípy a ciele, definované v týchto článkoch, nie sú úplne nové, niektoré z nich neboli nikdy jasne vyjadrené a nikdy neboli predmetom kodifikácie a systematizácie. Kodifikácia je úlohou Ústavy a predstavuje dôležitý krok k tomu, aby občania získali jasný a značne symbolický pohľad na význam Únie.

3.3. V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že medzivládna konferencia (MVK) prakticky prevzala text Konventu a vykonala v ňom len malé úpravy, s ktorými môže Európsky parlament ľahko súhlasiť: k hodnotám sa pripojili práva príslušníkov menšín, rovnosť medzi ženami a mužmi bola stanovená ako princíp, „menová stabilita“ bola začlenená medzi ciele Únie popri „vysoko konkurenčnej trhovej ekonomike, smerujúcej k plnej zamestnanosti a sociálnemu pokroku“.

4. Občania v srdci európskej integrácie: začlenenie Charty základných práv do Ústavy

4.1. Začlenenie Charty základných práv do druhej časti Ústavy predstavuje plné uznanie skutočnosti, že centrom európskej integrácie sú občania. V dôsledku tohto začlenenia získala charta záväznú právnu silu: je právne záväzná tak pre európske inštitúcie, konajúce v rámci svojich právomocí ako aj pre členské štáty, avšak len v prípadoch, keď uplatňujú právo Spoločenstva. Ide o dodatočnú záruku pre občanov vo vzťahu k Unii.

To v žiadnom prípade neznamená spochybnenie ochrany základných práv, ktorú každá národná ústava garantuje občanom vo vzťahu k ich štátu, ani skryté pridelenie nových právomocí Únii, ktorá by na základe toho mohla podľa niektorých pozorovateľov určovať smerovanie hospodárskej a sociálnej politiky členských štátov. Ustanovenia Ústavy potvrdzujúce, že charta nerozširuje oblasť uplatnenia práva Spoločenstva za rámec právomocí Únie, nevytvára žiadnu novú právomoc ani úlohu pre Úniu a nemení právomoci ani úlohy, ktoré jej prideliuje Ústava (článok II - 111), sú v tomto smere obzvlášť jasné.

V dôsledku obáv niektorých členských štátov pokiaľ ide o možné dôsledky sociálnych a hospodárskych práv priznaných v charte medzivládna konferencia zaviedla dodatočné¹⁸ záruky ku garanciam, ktoré voči prípadnému prekročeniu právomocí Únie zaviedol Konvent. Možno pochybovať o právnej potrebe takéhoto kroku, ktorý nezohľadňuje zaužívané rozdiely v prístupe k európskej ústavnej doktríne, avšak pokiaľ nie je spochybnený právny účinok charty, môže byť akceptovaný.

- 4.2. Treba poznamenať, že práva stanovené v charte vo všeobecnosti zodpovedajú spoločnej báze základných práv, ktoré Únia uznávala už pred prijatím charty a ktoré vychádzali z ústavných tradícií členských štátov alebo Európskej konvencie o ľudských právach. Ide o presné vymedzenie týchto práv, spôsobom zrozumiteľným pre občana a o zdôraznenie toho, že od Únie sa vyžaduje ich dodržiavanie. Toto môže len prispieť k posilneniu väzieb medzi občanmi a Úniou.
- 4.3. Začlenenie charty do Ústavy je deklarované hneď na začiatku Ústavy v samostatnej hlave venovanej základným právam a občianstvu Únie. Ďalším krokom k ochrane základných práv na úrovni Únie je ustanovenie, na základe ktorého by Únia mala pristúpiť k Európskej konvencii o ľudských právach (ku ktorej pristúpili všetky členské štáty), tak ako to Európsky parlament navrhoval už dlhší čas. Tento krok sa uskutoční prostredníctvom dohody s Radou Európy. Rozhodnutie o uzatvorení tejto dohody bude musieť byť prijaté kvalifikovanou väčšinou po schválení Európskym parlamentom.
- 4.4. Okrem toho by sme mohli uviesť ďalšie aspekty Ústavy, ktoré posilňujú právo občanov zúčastňovať sa na európskom politickom procese (akými sú legislatívna iniciatíva občanov alebo *občianska iniciatíva*: čl. I - 47, ods. 4), alebo prispievajú k zlepšeniu právnej ochrany ich práv zjednotením prístupu k Súdneho dvoru.

Parlament víta tieto dôležité kroky, ktoré prispejú k vytvoreniu ozajstnej únie štátov a občanov.

5. Jasné a zrozumiteľné vymedzenie právomocí Únie:

- 5.1. Jednou z najdôležitejších otázok, na ktoré mal nový ústavný text poskytnúť odpoveď, je otázka „kto má akú úlohu“ v EÚ. Toto ozrejmienie je nevyhnutné na to, aby mohli občania pochopiť rozdelenie politickej zodpovednosti na európskej úrovni. Ústava poskytne dodatočnú záruku všetkým, ktorí sa obávajú nadmerných zásahov Únie.
- 5.2. Za týmto účelom Ústava definuje právomoci Únie, ktoré sú rozdelené do troch rôznych kategórií líšiacich sa právnym statusom a mierou zasahovania Spoločenstva: výlučné

¹⁸ Odsek 7 článku II-112 vztahujúci sa na vysvetlenia vypracované pod dohľadom predsedníctva Konventu, ktorý vypracoval Chartu základných práv a vyhlásenie c. 12 k záverečnému aktu MVK, ktoré preberá tieto vysvetlenia.

právomoci Únie, právomoci zdieľané s členskými štátmi a činnosti na podporu alebo ako dodatok k činnosti členských štátov. Vzhľadom na svoj osobitný charakter si spoločná zahraničná a bezpečnostná politika a koordinácia hospodárskych politík a politiky zamestnanosti vyžadujú osobitné ustanovenia, na ktoré sa nevzťahujú tieto tri kategórie (pozri prílohu 1).

Toto vymedzenie právomocí Únie sa riadi základným princípom pridelenia právomocí, t.j. že Únia disponuje len tými právomocami, ktoré jej pridelia členské štáty prostredníctvom Ústavy za účelom dosiahnutia Ústavou stanovených cieľov. Tento princíp sám osebe bráni vytvoreniu akéhokoľvek centralizovaného superštátu, keďže znamená, že všetky právomoci patria členským štátom, pokiaľ ich nepostúpili Únii.

- 5.3. Ústava nerozširuje právomoci Únie: niekoľko „nových právomocí“, sa týka najmä oblastí, v ktorých Únia pôsobila už predtým prostredníctvom článku 308 Zmluvy o ES, a ktoré Ústava presnejšie definuje. Úpravy tretej časti vo všeobecnosti zodpovedajú potrebe prispôbiť tieto ustanovenia novým rozhodovacím postupom a novým právnym nástrojom, uvedeným v prvej časti.
- 5.4. Okrem toho Ústava posilňuje záväzok Únie rešpektovať pri výkone svojich právomocí zásady subsidiarity a proporcionality, ktorých dodržiavanie už teraz kontrolujú vlády na úrovni Rady a Parlamentu. Zatiaľ čo vymedzenie týchto princípov v Ústave zodpovedá už existujúcemu vymedzeniu v platných zmluvách, Protokol o uplatňovaní zásady subsidiarity a proporcionality predpokladá nové mechanizmy na zaručenie rešpektovania týchto princípov, najmä prostredníctvom značného posilnenia úlohy národných parlamentov.
- 5.5. Národné parlamenty získajú najmä právo byť informované v dostatočnom časovom predstihu o všetkých legislatívnych návrhoch Komisie, ktoré musia rešpektovať princíp subsidiarity a proporcionality. Vďaka tomuto ustanoveniu budú môcť národné parlamenty účinnejšie vykonávať svoje práva, ktoré im prislúchajú na národnej úrovni a posilní sa ich schopnosť ovplyvňovať činnosť svojich vlád na úrovni Rady ministrov. Pokiaľ ide o subsidiaritu, národné parlamenty môžu navyše v lehote šiestich týždňov od odovzdania návrhu zaslať odôvodnené stanoviská obsahujúce dôvody, pre ktoré sa domnievajú, že príslušný návrh nie je v súlade s princípom subsidiarity, priamo inštitúciám, ktoré ich musia zohľadniť. Mechanizmus tzv. „včasného varovania“ zaväzuje Komisiu k opätovnému preskúmaniu návrhu v prípade, ak sa tretina národných parlamentov domnieva, že návrh nerešpektuje princíp subsidiarity.

Tento protokol dáva členským štátom možnosť predložiť v mene svojho národného parlamentu alebo jednej z jeho komôr (ak je to v súlade s národným právnym poriadkom) žalobu na Súdny dvor proti právnemu aktu z dôvodu porušenia princípu subsidiarity. Aj Výbor regiónov získava právo predložiť takúto žalobu proti právnym aktom, ktorých prijatie si podľa Ústavy vyžaduje jeho konzultáciu.

Tieto mechanizmy predstavujú dodatočné záruky voči potenciálnemu neuváženému výkonu právomocí Únie a výrazne prispievajú k prehĺbeniu demokratickej kontroly legislatívy Spoločenstva.

- 5.6. Na získanie uceleného obrazu o osobitnom spôsobe uplatňovania týchto právomocí je potrebné spojiť túto definíciu s osobitnými ustanoveniami tretej časti Ústavy. Avšak už jednoduché čítanie prvej časti môže európskemu občanovi poskytnúť dostatočne jasný prehľad o rozdelení úloh v Európskej únii. Z hľadiska transparentnosti ide o podstatné zlepšenie.

5.7. Ďalším pozitívnym prvkom je skutočnosť, že Ústava zaručuje potrebnú flexibilitu systému prostredníctvom ustanovenia, podobného článku 308, ktoré umožňuje Rade v prípade potreby prijať opatrenia v oblastiach, ktoré nespadajú do právomocí Únie. Klausula o flexibilitate poskytuje členským štátom všetky záruky: jednomyseľné rozhodovanie a používanie klauzuly len na ciele, stanovené v Ústave. Postup jej uplatňovania je demokratickejší vzhľadom na to, že musí byť schválený Európskym parlamentom a národné parlamenty s ním musia byť oboznámené v dostatočnom časovom predstihu pred prijatím rozhodnutia.

6. Obnovený inštitucionálny rámec pre silnejšiu, demokratickejšiu a transparentnejšiu Úniu

Jednou zo základných otázok, ktorú mala Ústava vyriešiť, bolo prispôsobenie inštitúcií Únie novej situácii, ktorá nastala v dôsledku rozšírenia. Inštitucionálna organizácia Únie sa v podstatnej miere zakladá na rovnakej štruktúre ako pred päťdesiatimi rokmi, úlohy Únie sú však oveľa rozsiahlejšie a zo šiestich členských štátov sa rozšírila na 25. Napriek práci následných medzivládnych konferencií zostali základné inštitucionálne otázky otvorené a riešenia z Nice dokonca neuspokojovali ani niektorých z tých, ktorí sa na rokovaníach zúčastňovali. Parlament neustále upriamoval verejnú mienku a vedúcich predstaviteľov členských štátov na potrebu hĺbkovej inštitucionálnej reformy, ktorá by Únii zabezpečila efektívne, demokratické a transparentné inštitúcie a zároveň by zachovala inštitucionálnu rovnováhu a tzv. metódu Spoločenstva: Komisia navrhuje, Parlament a Rada rozhodujú a Súdny dvor garantuje uplatňovanie prijatých textov.

6.1. *Európsky parlament*

(1) Ústava podstatným spôsobom posilňuje úlohu Európskeho parlamentu, ktorý je jedinou európskou inštitúciou, priamo reprezentujúcou občanov:

- prostredníctvom zovšeobecnenia súčasného spolurozhodovania, ktoré bolo povýšené na bežný legislatívny postup, ale aj prostredníctvom posilnenia jeho účasti na osobitných legislatívnych postupoch sa plne uznáva jeho úloha spoluzákonodarcu. Odteraz budú mať občania jasnú predstavu o tom, že európske zákony sú prijímané komorou, ktorá ich zastupuje, ako aj komorou, ktorá zastupuje členské štáty. Schválenie Parlamentom stáva všeobecným pravidlom aj v oblasti medzinárodných zmlúv;
- Parlament získava právo iniciovať revíziu Ústavy a zúčastňuje sa na tomto postupe prostredníctvom Konventu (okrem toho je jeho súhlas nevyhnutný na to, aby mohla Rada rozhodnúť o nezvolaní Konventu);
- jeho právomoci v oblasti rozpočtu, ktoré zdieľa spoločne s Radou, sa teraz rozširujú na všetky výdavky Únie;
- jeho funkcie politickej kontroly sa prehĺbujú, najmä prostredníctvom voľby predsedu Komisie;
- viaceré rozhodnutia s veľkým významom pre život Únie, ktoré doteraz patrili do výlučnej právomoci Rady, podliehajú odteraz schváleniu v Parlamente: rozhodnutie o začatí posilnenej spolupráce; používanie klauzuly o flexibilitate, ktorá Únii umožní prijať opatrenia, ktoré nie sú stanovené v Ústave, avšak potrebné na dosiahnutie cieľov, ktoré Ústava stanovuje; rozhodnutie týkajúce sa využívania všeobecných prechodných ustanovení na prechod od jednomyseľného súhlasu ku kvalifikovanej väčšine alebo od

osobitných legislatívnych postupov k bežnému legislatívnemu postupu; niektoré rozhodnutia umožňujúce rozšírenie oblasti uplatnenia právneho základu stanoveného v Ústave, napríklad rozhodnutia týkajúce sa Európskeho verejného prokurátora alebo súdnej spolupráce v trestných veciach;

- dokonca aj v oblasti spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky, v ktorej Parlament nemá rozhodovaciu právomoc, získal všeobecné právo byť informovaný a konzultovaný.

- (2) Na záver možno konštatovať, že napriek niektorým oblastiam, v ktorých sa mohlo dosiahnuť ešte viac, sa Európsky parlament stáva „spolurozhodovateľom“ takmer vo všetkých oblastiach politiky Spoločenstva. Ide o realizáciu základného pojmu dvojitej legitimity Únie, ktorá je úniou štátov a občanov. Ústava teda nepopierateľne predstavuje dôležité prehĺbenie demokratickej dimenzie Únie.
- (3) Počet poslancov Európskeho parlamentu je obmedzený na 750. Ústava nestanovuje rozdelenie kresiel medzi členské štáty, ale poveruje Európsku radu, aby pred voľbami v roku 2009 na návrh Parlamentu a s jeho súhlasom rozhodla o rozdelení na základe princípu „degresívne pomerného“ zastúpenia, s najnižším počtom 6 a maximálnym počtom 96 kresiel pripadajúcich na jeden členský štát (Ústava navrhovala minimálny počet 4 a nestanovovala maximálny počet kresiel). Ide o riešenie, ktoré dovoľuje pružnejšie sa vysporiadať s budúcim vývojom Únie a zároveň rešpektovať záujmy každého členského štátu.

6.2. Európska rada

Európska rada sa považuje za autonómnu inštitúciu ktorej úlohou je prinášať politické podnety. Ústava stanovuje *expressis verbis*, že Európska rada nemá legislatívne funkcie¹⁹. Dôležitým prínosom Ústavy je zrušenie rotujúceho predsedníctva a jeho nahradenie predsedom, ktorého volia členovia Európskej rady na obdobie dva a pol roka a ktorého mandát je obnoviteľný jedenkrát. Medzi jeho úlohy bude patriť príprava a riadenie prác Európskej rady, ako aj úloha reprezentovať Úniu navonok, s cieľom zlepšiť viditeľnosť, spojitosť a súdržnosť vnútornej a vonkajšej reprezentácie Únie. Ustanovenia majú zabezpečiť, aby predseda Európskej rady nevykonával výkonné funkcie a aby sa predišlo prípadným konfliktom s predsedom Komisie alebo ministrom zahraničných vecí. Prax ukáže, či sú tieto ustanovenia postačujúce.

6.3. Rada

- (1) Kľúčovou otázkou bol postup hlasovania v Rade pri rozhodovaní kvalifikovanou väčšinou. Neúspech samitu v Bruseli v decembri 2003 bol čiastočne zapríčinený rozdielnymi názormi členských štátov v tejto oblasti.
Podľa názoru jedného zo spravodajcov, zavedenie počtu obyvateľov ako kritéria pri udeľovaní kresiel v Európskom parlamente a určovaní počtu hlasov v Rade nezaručovalo vyvážený systém a vyslovil sa v prospech systému váženého hlasu. Avšak od správy Dimitrakopoulova-Leinena sa Európsky parlament priklonil veľkou väčšinou svojich hlasov k systému dvojitej väčšiny.
Od začiatku medzivládnej konferencie trval Európsky parlament na tom, že preňho prijateľným riešením by bolo zachovanie princípu dvojitej väčšiny členských štátov a

¹⁹ Hoci úloha pridelená Európskej rade pôsobiť ako „záchranná brzda“ v súvislosti s niektorými rozhodnutiami týkajúcimi sa sociálneho zabezpečenia a súdnej spolupráce v trestných veciach by ju mohla viesť, ak aj nie k priamemu výkonu legislatívnych funkcií (nezúčastňuje sa na prijímaní právne záväzných predpisov), tak aspoň k účasti na priebehu legislatívneho postupu - pozri dolu, body 9.1.(5) a 9.2.(7)

obyvateľstva, za účelom zviditeľnenia dvojitej legitimacy, ktorá je základom výstavby Únie ako únie štátov a občanov, a že nový postup uľahčuje prijímanie rozhodnutí v porovnaní so systémom prijatým v zmluve z Nice.

- (2) Nakoniec sa zachoval mechanizmus dvojitej väčšiny, navrhovaný Konventom, namiesto mechanizmu váženého hlasu. Zároveň možno konštatovať, že napriek zvýšeniu percentuálnej miery zastúpenia navrhovanej Konventom (55% v prípade členských štátov namiesto 50% a 65% obyvateľstva namiesto 60%) nový systém uľahčuje prijímanie rozhodnutí, keďže systém váženého hlasu by pri mnohých kombináciách na prijatie rozhodnutia vyžadoval oveľa vyššie percentuálne miery a požiadavka aspoň štyroch členských štátov pre vytvorenie blokujúcej menšiny by v mnohých prípadoch viedla k výraznému zníženiu 65%-tnej miery²⁰.
- (3) Naopak, pokiaľ ide o transparentnosť a zrozumiteľnosť systému, dosiahnutý pokrok je nedostatočný. Princíp dvojitej väčšiny je samozrejme ľahšie pochopiteľný než vážené hlasovanie, existuje však riziko, že občania budú stanovené miery považovať za dosť svojvoľné. Pridanie doplňujúcich kritérií navyše výrazne oslabuje prínosy zjednodušenia a zrozumiteľnosti systému²¹.
- (4) S konštatovaním ľúlosti nad odstúpením od kompromisu, vypracovaného Konventom, treba pripomenúť, že dosiahnuté riešenie bolo výsledkom vášnivého boja medzi členskými štátmi, ktorého cieľ nebol vždy úplne jasný: vplyv niekoľkých percentuálnych bodov na relatívnu váhu každého členského štátu v systéme hlasovania zatienil skutočnosť, že sa diskutuje o politickej realite a že koalície medzi členskými štátmi sa menia a sú dosť

²⁰ Skutočnosť, že medzivládna konferencia zaviedla požiadavku, aby na vytvorenie blokujúcej menšiny hlasovali aspoň štyri členské štáty proti návrhu, znamená, že za určitých okolností by sa mohlo rozhodnutie prijať s oveľa menším než 62 %-ným zastúpením obyvateľstva, čo bola miera stanovená v kritériu zastúpenia obyvateľstva z Nice: rozhodnutie, proti ktorému by hlasovalo napríklad Nemecko, Francúzsko a Taliansko, by bolo nakoniec prijaté napriek tomu, že jeho navrhovatelia by predstavovali približne len 55% obyvateľstva, keďže uvedené 3 štáty by samé nemohli vytvoriť blokujúcu menšinu, aj keď spolu predstavujú takmer 45% obyvateľstva Únie (s 25-timi členskými štátmi). Okrem toho je potrebné mať na mysli, že hra s rôznymi možnými kombináciami na získanie potrebnej miery vážených hlasov na dosiahnutie kvalifikovanej väčšiny spôsobovala, že v mnohých prípadoch bola požadovaná percentuálna miera obyvateľstva podstatne vyššia.

Na druhej strane sa dá očakávať, že zvýšenie požadovaného počtu členských štátov nebude mať v praxi veľmi výrazný negatívny vplyv. 55% namiesto 50% znamená v Únii s 25 členskými štátmi 14 namiesto 13 členských štátov. Naopak, blokujúcu menšinu bude môcť vytvoriť 12 namiesto 13 štátov. Prípadné riziko zablokovania, vyplývajúce z tohto zvýšenia, v praxi určite nebude veľmi veľké. Hypotéza prijatia rozhodnutia v situácii, keď sú členské štáty rozdelené na dva takmer rovnako veľké nezmieriteľné bloky, sa v praxi nikdy nepotvrdila. Pokiaľ ide o dodatočnú požiadavku, stanovenú medzivládnu konferenciou, aby väčšina zahŕňala aspoň 15 členských štátov, treba zdôrazniť, že táto podmienka nebude mať v Únii s 27 členskými štátmi, čo by malo byť pravdepodobne realitou od roku 2009, keď vstúpi do platnosti nový systém, osobitný význam (v Únii s 27 členmi bude 55% tak či tak predstavovať 15 členských štátov).

²¹ Treba pripomenúť, že okrem dvoch korekčných kritérií spomenutých v texte (minimálny počet štyroch štátov na vytvorenie blokujúcej menšiny a minimálny počet 15 štátov na prijatie rozhodnutia), sa medzivládna konferencia dohodla na upravenom kompromise „ioanninského“ typu na prechodné obdobie: ak členovia Rady, predstavujúci aspoň 3/4 počtu členských štátov alebo úrovne obyvateľstva potrebnej na zablokovanie rozhodnutia, vyslovia svoj nesúhlas s prijatím aktu Radou, ktorá rozhoduje kvalifikovanou väčšinou, Rada pokračuje v diskusii o danej téme až kým sa v rozumnom čase nedosiahne širšia dohoda. Táto dohoda je formalizovaná v návrhu rozhodnutia, ktoré schválila Európska rada. Toto rozhodnutie bude platiť minimálne do roku 2014, kedy ho Európska rada bude môcť zrušiť.

Zároveň treba pripomenúť, že Ústava stanovuje v prípadoch, v ktorých sa nevyžaduje iniciatíva Komisie alebo ak sa rozhodnutie neprijíma na základe iniciatívy ministra zahraničných vecí, potrebu posilnenej kvalifikovanej väčšiny: 72% členských štátov (namiesto 2/3 navrhovaných Konventom), predstavujúcich aspoň 65% obyvateľstva (namiesto 60%, navrhovaných Konventom).

náhodné - koľkokrát sa pri rozhodovaní prejavilo rozdelenie medzi „veľkými“ štátmi na jednej strane a „malými“ štátmi na druhej strane? Často sa mali prostredníctvom toho istého postupu dosiahnuť protichodné ciele, ako napríklad zachovať vlastné možnosti zablokovania a zároveň znížiť tieto možnosti iným... Táto diskusia sa viedla bez toho, aby sa vzala do úvahy skutočnosť, že dynamika rokovaní na úrovni Spoločenstva vedie málokedy k hlasovaniu. Vzhľadom na danú politickú realitu môže Parlament prijať dohodu dosiahnutú vedúcimi predstaviteľmi vlád alebo štátov, avšak bez skrývania svojho sklamaní.

- (5) Nech je metóda rozhodovania akákoľvek, je dôležité, aby bola uplatniteľná. Preto je dôležitá otázka oblasti uplatnenia hlasovania kvalifikovanou väčšinou. Ústava prináša v tomto smere viditeľný pokrok: hlasovanie kvalifikovanou väčšinou sa rozšírilo o 45 nových prípadov v rôznych oblastiach. Naopak, v 70-tich prípadoch sa naďalej vyžaduje jednomyselný súhlas (pozri prílohu IV). Napriek tomu, že všeobecné smerovanie sa môže považovať za veľmi pozitívne, nemožno nevyjadriť poľutovanie nad tým, že sa nedosiahlo viac, a že medzivládna konferencia dokonca zaostala v porovnaní s návrhmi, ktoré boli predmetom zrelého konsenzu dosiahnutého počas Konventu (najzjavnejším príkladom je viacročný finančný rámec).
- (6) Ďalším významným zlepšením v oblasti transparentnosti, ktoré zavádza Ústava, je predpis, podľa ktorého musia byť schôdze rôznych formácií Rady rozdelené na dve časti podľa toho, či ide o výkon legislatívnej funkcie alebo iných funkcií, čoho dôsledkom je, že ak Rada rokuje alebo hlasuje o legislatívnych aktoch, jej zasadania sú verejné. Napriek tomu, že je poľutovaniahodné, že členské štáty neprijali návrh Konventu o vytvorení ozajstnej samostatnej legislatívnej Rady, ktorý mal silnú podporu Parlamentu, možno konštatovať, že podstatný aspekt tohto návrhu, ktorým bolo zabezpečenie zverejňovania a transparentnosti legislatívnej činnosti Rady, bol zachovaný.
- (7) Hlavnou novinkou na úrovni zoskupení a fungovania Rady je vytvorenie Rady pre zahraničné veci, ktorej bude predsedáť európsky minister zahraničných vecí. Spolu s Radou pre všeobecné záležitosti ide o jediné dve zoskupenia Rady, ktorých existencia je stanovená v Ústave, ktorá prenecháva vytvorenie ostatných formácií na rozhodnutie Európskej rady, prijaté kvalifikovanou väčšinou. Snahy o úpravu súčasného systému rotujúceho predsedníctva Rady s cieľom zabezpečiť zviditeľnenie, súdržnosť a spojitosť prác, priniesli len obmedzené výsledky. Členské štáty sa v skutočnosti od návrhu Konventu vzdialili, keďže nakoniec zachovali princíp rovnej rotácie v rámci systému skupinových predsedníctiev, stanoveného rozhodnutím Európskej rady, ktorá rozhoduje kvalifikovanou väčšinou, a o ktorom dopredu nemožno usudzovať, aké budú jeho reálne prínosy.

6.4. Komisia

- (1) Ďalšou z inštitucionálnych otázok, ktorá bola v centre diskusií v rámci Konventu ako aj počas medzivládnej konferencie, bolo zloženie Komisie. Prijaté riešenie sa uplatňuje s oneskorením a líši sa od návrhu Konventu, ale lepšie zodpovedá politickej realite a môže byť považované za pozitívne: umožňuje rešpektovanie úsilia nových členských štátov mať počas prvých rokov po vstupe do Únie zastúpenie v Komisii a zároveň predpokladá v budúcnosti (2014) nevyhnutné zníženie počtu komisárov (na 2/3 počtu členských štátov, čo by v Únii s 27 členmi znamenalo zníženie súčasného počtu komisárov). Toto riešenie je založené na systéme rotácie, ktorý zachováva rovnosť medzi členskými štátmi a umožní tak udržať veľkosť Komisie v primeraných medziach. Frekvencia obdobia, počas ktorého každý členský štát nevymenuje komisára bude raz za tri mandáty.

- (2) Ústava prináša významný pokrok pokiaľ ide o menovanie predsedu Komisie, ktorý bude odteraz volený Európskym parlamentom na návrh Európskej rady, rozhodujúcej kvalifikovanou väčšinou. Toto predstavuje dodatočný krok k politickej oprávnenosti Komisie, najmä z toho dôvodu, že Európska rada musí zohľadňovať voľby do Európskeho parlamentu. Následne podlieha Komisia, jej predseda, minister zahraničných vecí, menovaný na základe osobitného postupu (*pozri nižšie*) a komisári, vybraní Radou po dohode s dezinovaným predsedom, teda celé kolégium schváleniu hlasovaním v Európskom parlamente²².
- (3) Treba zdôrazniť aj posilnenie úlohy predsedu Komisie, najmä pokiaľ ide o vnútornú organizáciu Komisie a právo žiadať demisiu jedného komisára, čo smeruje k zvýšeniu účinnosti Komisie.

6.5. Minister zahraničných vecí:

- (1) Jednou z hlavných inštitucionálnych novín Ústavy je vytvorenie postu ministra zahraničných vecí Únie (ktorý zlučuje už existujúce pozície vysokého predstaviteľa pre spoločnú zahraničnú a bezpečnostnú politiku a komisára pre vonkajšie vzťahy), ktorý zodpovedá cieľu zabezpečiť súdržnosť a zviditeľnenie vonkajších aktivít Únie. Z inštitucionálneho pohľadu bude mať minister dvojitú úlohu: je poverený viesť spoločnú zahraničnú a bezpečnostnú politiku Únie a z tohto titulu predsedá Rade pre zahraničné veci, predkladá návrhy a zabezpečuje výkon rozhodnutí Rady; zároveň je podpredsedom Komisie a ujíma sa zodpovednosti za túto inštitúciu v oblasti vonkajších vzťahov a koordinuje všetky aspekty vonkajšej činnosti Únie. Bude mu pomáhať európske oddelenie pre vonkajšie aktivity, združujúce personál z Komisie, generálneho sekretariátu Rady a národných diplomatických služieb, ktoré bude vytvorené rozhodnutím Rady po konzultácii Európskeho parlamentu a po schválení Komisiou.
- (2) Je teda členom Komisie, má však osobitný status, ktorý súvisí s postupmi jeho menovania a jeho možnej demisie: je menovaný Európskou radou, ktorá rozhoduje kvalifikovanou väčšinou, so súhlasom predsedu Komisie; na základe toho istého postupu môže byť odvolaný Európskou radou a ak ho o to požiada predseda Komisie, podá demisiu. Ako člen Komisie taktiež podlieha hlasovaniu o schválení kolégia v Európskom parlamente ako aj kolektívnej demisii, ak Parlament prijme návrh o vyslovení nedôvery.
- (3) Tieto ustanovenia v podstatnej miere zodpovedajú tomu, čo Európsky parlament dlhodobo obhajoval: minister by mohol posilniť súdržnosť a účinnosť aktivít Únie v medzinárodnej oblasti, podporiť vytvorenie ozajstnej spoločnej zahraničnej politiky a zlepšiť postavenie Únie na medzinárodnej scéne tým, že by jej dal „tvár“. Trojnásobná zodpovednosť ministra - voči Európskemu parlamentu, Rade a predsedovi Komisie - je pozitívnou skutočnosťou. Existuje však možnosť konfliktov medzi ministrom a predsedom Komisie alebo predsedom Európskej rady a zmiešaný status postu ministra ho môže postaviť do situácie konfliktu lojálnosti voči Rade a Komisii.

6.6. Súdny dvor Európskej únie

²² Zároveň treba pripomenúť, že Ústava stanovuje v prípadoch, v ktorých sa nevyžaduje iniciatíva Komisie alebo ak sa rozhodnutie neprijíma na základe iniciatívy ministra zahraničných vecí, potrebu posilnenej kvalifikovanej väčšiny: 72% členských štátov (namiesto 2/3 navrhovaných Konventom), predstavujúcich aspoň 65% obyvateľstva (namiesto 60% , navrhovaných Konventom).

Ústava posilňuje aj úlohu súdnictva Únie, ktoré nazýva „Súdny dvor Európskej únie“. Tvoria ho „Súdny dvor“, „Súd prvého stupňa“ a prípadné „špecializované súdy“, ktoré môžu byť vytvorené európskym zákonom.²³ Pokiaľ ide o zloženie a organizáciu Súdneho dvora a Súdu prvého stupňa, nedošlo k veľkým zmenám. Pokiaľ však ide o postup menovania sudcov a generálnych advokátov, zavádza sa predbežná fáza: pred vymenovaním členskými štátmi budú kandidáti určení vládami vypočutí výborom, povereným hodnotením vhodnosti kandidátov na výkon svojich funkcií.

Akty Európskej rady a agentúr budú odteraz podliehať súdnej kontrole zákonnosti. Zjednodušili sa podmienky prijatia žalôb fyzických a právnických osôb proti regulatívnym aktom. Akty prijaté v oblasti súdnej spolupráce v trestných veciach a policajnej spolupráce budú môcť byť predmetom súdnej žaloby, okrem prípadov týkajúcich sa kontroly oprávnenosti a proporcionality policajnej činnosti ako aj výkonu zodpovednosti štátu v oblasti udržiavania verejného poriadku a vnútornej bezpečnosti. Napriek tomu, že akty prijaté v oblasti spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky nemôžu byť predmetom takejto žaloby, súd je oprávnený vyjadriť sa k zákonnosti európskych rozhodnutí, stanovujúcich reštriktívne opatrenia voči fyzickým alebo právnickým osobám.

6.7. Ostatné inštitúcie a poradné orgány

- (1) Ustanovenia týkajúce sa Európskej centrálnej banky (ktorá je zaradená medzi inštitúcie Únie) a Dvora audítorov zostávajú takmer nezmenené. Členovia výkonnej rady ECB budú však odteraz menovaní Radou prostredníctvom hlasovania kvalifikovanou väčšinou a nie jednomyselne.
- (2) Pokiaľ ide o Výbor regiónov a Hospodársky a sociálny výbor, nenastali takmer žiadne zmeny. Výbor regiónov však získava právo na súdnu žalobu proti porušeniu princípu subsidiarity legislatívnymi aktmi, na prijatie ktorých sa vyžaduje jeho konzultácia.

* * *

Na záver možno konštatovať, že napriek niektorým aspektom, vzhľadom na ktoré nie je možné dopredu posúdiť účinnosť navrhovaných zmien, Ústava prináša vyjasnenie a posilnenie výkonnosti inštitúcií. Zachováva sa pritom „metóda Spoločenstva“ a inštitucionálna rovnováha, čo by malo Únii umožniť prispôbiť sa novej situácii, vyplývajúcej z rozšírenia a potvrdiť svoje postavenie na medzinárodnej scéne.

7. Akty a postupy: súdržnejší, presnejší a zrozumiteľnejší systém

- 7.1. Ústava uskutočnila významný pokrok v zmysle zjednodušenia a racionalizácie rozhodovacích postupov a akčných nástrojov. Pokiaľ ide o efektívnosť postupov, ich demokratickú legitimitu a transparentnosť, sú prínosy zjavné. Dôležité sú aj zmeny v terminológii, ktoré občanovi umožnia lepšie pochopiť kto, o čom a ako rozhoduje v Únii.
- 7.2. Zjednodušili a vyjasnili sa typy jednotlivých právnych nástrojov. Ide o šesť právnych nástrojov: zákon, rámcový zákon, nariadenie, rozhodnutie, odporúčanie a stanovisko. Sú to jednoduché a jasné pojmy, a pripojenie prívlastku „európsky“ ku každej z týchto kategórií umožní občanovi pochopiť, o čo ide, keďže tieto pojmy korešpondujú s terminológiou

²³ Ktorý je prijatý Parlamentom a Radou na základe bežného legislatívneho postupu, buď na návrh Komisie a o konzultácii Súdneho dvora, alebo na žiadosť Súdneho dvora po konzultácii Komisie.

zaužívanou vo väčšine členských štátov (zákon je normatívny akt prijatý parlamentom, nariadenie je normatívny akt prijatý výkonnou mocou). Ukončí sa tým zmätok a terminologická nepresnosť, ktoré vládli doteraz.

- 7.3. Ústava taktiež zakladá presnú hierarchiu predpisov. Jasne je stanovená nadradenosť legislatívnych aktov nad aktmi výkonnej moci. Komisia je definovaná ako európska výkonná moc, ktorej prináleží prijímať opatrenia potrebné na výkon legislatívnych aktov na európskej úrovni, pričom Rada sa ujíma výkonných funkcií len výnimočne, v prípadoch, ktoré výslovne stanovuje Ústava, alebo ak je to stanovené a riadne odôvodnené v legislatívnych aktoch.
- 7.4. Vytvorenie kategórie delegovaných nariadení, v rámci ktorej legislatívne orgány (Európsky parlament a Rada) delegujú Komisii právomoc, by mohlo prispieť k zefektívneniu činnosti Únie, keďže táto kategória umožňuje oslobodiť zákonodarcu od technických detailov, ktoré je výkonný orgán schopný spracovať rýchlym a dostatočným spôsobom; vytvorenie tejto kategórie je sprevádzané nevyhnutnými zárukami kontroly zo strany legislatívneho orgánu (prostredníctvom mechanizmu nazývaného „call back“), čím je garantovaná dokonalá rovnosť medzi Európskym parlamentom a Radou²⁴.
- 7.5. Nové legislatívne postupy: Ústava kladie jasný dôraz na bežný legislatívny postup (ktorý zodpovedá súčasnému spolurozhodovaniu); tento legislatívny postup je postupom *par excellence*, ostatné postupy sú považované za výnimočné a vzťahujú sa na prípady, výslovne stanovené Ústavou. Hlavnými znakmi bežného legislatívneho postupu sú: iniciatíva Komisie (okrem niektorých prípadov v oblasti priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, kde právomoc iniciatívy zdieľa Komisia aspoň so štvrtinou členských štátov) a spolurozhodovanie Európskeho parlamentu a Rady (cieľom niekoľkých malých úprav bývalého postupu spolurozhodovania je zdôraznenie úplnej rovnosti medzi týmito dvoma inštitúciami), pričom Rada rozhoduje kvalifikovanou väčšinou.
- 7.6. Oblasť uplatnenia bežného legislatívneho postupu sa výrazne rozšírila: pribudlo približne 50 nových právnych základov (celkový súčet sa teda posunul na 87), z ktorých niektoré sú nesmierne dôležité, ako napríklad tie, ktoré sa týkajú priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, poľnohospodárskej politiky a rybného hospodárstva, európskeho výskumného priestoru a definície výkonných právomocí (ktoré sa doteraz riadili rámcovým rozhodnutím o „konaní vo výbore“) alebo súčasného finančného nariadenia (pozri prílohu II). Vo všetkých týchto oblastiach odteraz nemôže rozhodovať Rada sama, ale len po dohode s Parlamentom.
- 7.7. Bohužiaľ ešte stále sa na veľa prípadov vzťahujú špeciálne legislatívne postupy, pri ktorých je akt prijatý jednou inštitúciou za účasti druhej inštitúcie - môže ísť o súhlas alebo obyčajné stanovisko - a v niektorých prípadoch je výber tohto druhu postupu dôsledkom ústupku, prijatého počas rokovaní medzivládnej konferencie. Existujú tri zákony Európskeho parlamentu, ktoré sú prijaté so súhlasom Rady²⁵. V 28 prípadoch ide o zákony Rady²⁶. Zákon

²⁴ Každá z dvoch vetiev legislatívneho orgánu môže delegovanie kedykoľvek zrušiť; delegované nariadenie navrhované Komisiou môže vstúpiť do platnosti len vtedy, ak v lehote, stanovenej zákonom/rámcovým zákonom, ktorý delegovanie umožňuje, žiadna z týchto dvoch inštitúcií nevznesie námietky.

²⁵ Zákon stanovujúci štatút európskych poslancov, zákon stanovujúci štatút Európskeho ombudsmana a zákon vymedzujúci postupy uplatňovania vyšetrovacích právomocí (ktorý musí získať taktiež súhlas Komisie) - pozri prílohu III.

²⁶ V 22 prípadoch Rada rozhoduje jednomyseľne (v piatich prípadoch je potrebný súhlas Európskeho parlamentu, v 17 len stanovisko EP); v šiestich prípadoch rozhoduje kvalifikovanou väčšinou (v jednom prípade so súhlasom Európskeho parlamentu, 5 prípadov si vyžaduje len stanovisko) - pozri prílohu III.

obsahujúci rozpočet je predmetom osobitného postupu spoločného rozhodovania Európskeho parlamentu a Rady (pozri bod 8).

7.8. Napriek týmto výnimkám je nepopierateľné, že Ústava prináša výrazný pokrok pokiaľ ide o účinnosť a demokratickú legitímnosť európskej legislatívy. Tento pokrok sprevádza podobný pokrok v oblasti prijímania medzinárodných zmlúv uzatvorených Úniou, vďaka rozšíreniu uplatňovania postupu hlasovania kvalifikovanou väčšinou v Rade a požiadavke súhlasu Európskeho parlamentu (napríklad pokiaľ ide o zmluvy, ktorými sa realizuje spoločná obchodná politika).

8. Financie Únie

8.1. Jednou z otázok, ktorá vyvolala najviac diskusií tak počas Konventu ako aj počas medzivládnej konferencie, bola reforma systému financovania Únie, najmä rozpočtový postup. Išlo o inštitucionalizáciu systému, ktorý by umožnil vhodným, transparentným a demokratickým spôsobom financovať Úniu v budúcnosti. Európskemu parlamentu záležalo obzvlášť na konsolidácii svojej právomoci ako vetvy rozpočtového orgánu, prostredníctvom ktorej by získal rozhodujúce slovo pri celom rozpočte Únie, vrátane výdavkov, ktoré boli doteraz klasifikované ako „povinné“, napríklad výdavky súvisiace s poľnohospodárskou politikou a politikou rybného hospodárstva. Konečný výsledok je pozitívny napriek tomu, že bol trochu pozmenený medzivládnu konferenciou, ktorá neprevzala v plnej miere návrh Konventu.

8.2. Konvent navrhol jednoduchý a rovnovážny trojstupňový model:

- Rada by naďalej jednomyselne rozhodovala (s následným súhlasom členských štátov v súlade s ich ústavnými pravidlami) o dôležitých otázkach a o maximálnej výške vlastných zdrojov;²⁷
- Európsky parlament a Rada by spoločne rozhodovali o finančnom výhlade, ktorý by bol „začlenený do Ústavy“ pod názvom „viacročný finančný rámec“ (Rada by rozhodovala kvalifikovanou väčšinou počnúc prvým finančným rámcom po vstupe Ústavy do platnosti);
- tieto dve inštitúcie by spoločne rozhodovali o ročnom rozpočte: po prvom čítaní v každej inštitúcii, ktoré by mohlo viesť k zvolaniu zmierovacieho výboru, by mal Parlament posledné slovo v prípade, ak by sa nedosiahla dohoda a za podmienky, že by mal veľmi silnú väčšinu; v opačnom prípade by prevážilo stanovisko Rady.

8.3. To by znamenalo, že členské štáty by mali naďalej rozhodujúci vplyv na stanovenie výšky a typu príjmov Únie, že dve vetvy rozpočtového orgánu by sa museli dohodnúť na plánovaní výdavkov a že v prípade nezhody o ročnom rozpočte by mohol mať Európsky parlament posledné slovo pri celkových výdavkoch (keďže sa zrušilo rozlišovanie medzi povinnými a nepovinnými výdavkami), samozrejme v medziach finančného rámca. V praxi by to znamenalo, že obidve inštitúcie by boli výrazne motivované k dosiahnutiu dohody počas zmierovacieho konania.

8.4. Značná časť členských štátov spochybnila tento rovnovážny systém a počas medzivládnej konferencie boli predložené návrhy, ktoré dokonca spochybňovali súčasné právomoci

²⁷ V Ústave sa uvádza zákon Rady, ku ktorému Parlament poskytne len svoje stanovisko. Konvent oproti tomu navrhoval, aby boli opatrenia na realizáciu systému vlastných zdrojov prijímané na základe zákona Rady, prijatého kvalifikovanou väčšinou so súhlasom Parlamentu.

Európskeho parlamentu v tejto oblasti a ohrozovali myšlienku demokratického financovania Únie. Vďaka úsiliu predstaviteľov Európskeho parlamentu a talianskeho a írskeho predsedníctva však bolo možné nájsť kompromis, ktorý napriek všetkému zachováva práva Parlamentu v tejto oblasti:

- pokiaľ ide o vlastné zdroje, návrhy Konventu boli prijaté;
- finančný rámec musí byť naďalej schvaľovaný obidvomi inštitúciami, pričom Rada bude rozhodovať jednomyseľne, ak Európska rada jednomyseľne nerozhodne o tom, že Rada môže hlasovať kvalifikovanou väčšinou;
- ročný rozpočet musí byť tiež schvaľovaný spoločne s Európskym parlamentom a Radou, v prípade nehody však bude musieť postup začať odznova s novým návrhom rozpočtu od Komisie.

8.5. Toto riešenie zachováva podstatu rozpočtových právomocí Európskeho parlamentu, ktorý v dôsledku zrušenia rozlíšenia povinných a nepovinných výdavkov získal rozhodujúce slovo pri celom rozpočte. Zachovanie jednomyseľného rozhodovania pri schvaľovaní viacročného finančného rámca však vážne komplikuje budúce rokovania v danej oblasti a oslabuje motiváciu dosiahnuť dohodu počas zmierovacieho konania medzi inštitúciami, čo bolo podstatou návrhu Konventu.

9. Pokrok v sektorových politikách

Tretia časť Ústavy „Politiky a fungovanie Únie“ obsahuje 322 článkov a je najrozsiahlejšia. Obsahuje takmer v plnej miere ustanovenia, existujúce v súčasných zmluvách, týkajúce sa vymedzenia a realizácie sektorových politik a najmä právnych základov pre činnosť Únie v každej oblasti. Možno sa domnievať, že veľa z týchto ustanovení mohlo byť zjednodušených alebo prispôbených zmenám, ktoré nastali od obdobia ich vypracovania. Pravdou však je, že mandát, ktorý dala Európska rada Konventu ho neoprávňoval na hĺbkové úpravy týchto ustanovení.

Úpravy v tretej časti sú do značnej miery dôsledkom rozhodnutí uskutočnených v rámci prvej časti ústavnej zmluvy, týkajúcich sa zrušenia pilierov, právomocí Únie, inštitúcií, postupov rozhodovania a právnych nástrojov. Toto je dôvod, prečo sa úpravy v ostatných sektorových politikách okrem oblasti priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti (v podstatnej miere bývalý tretí pilier) a vonkajších vzťahov, najmä spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky, v ktorých sú zmeny obzvlášť citlivé, týkajú najmä postupov a rozdelenia právnych základov na legislatívne a nelegislatívne akty. Toto môže vzhľadom na pozitívny charakter úprav, ktoré sme analyzovali vyššie, samo o sebe predstavovať garanciu vyššej efektivity, demokratickej legitimitnosti a transparentnosti činnosti Únie. Okrem toho možno poznamenať, že bola zavedená úvodná kapitola, zoskupujúca „všeobecné klauzuly“, ktoré sa vzťahujú na všetky politiky. Prezrieme si hlavné aspekty zmien s cieľom pochopiť, či Únii umožňujú v daných oblastiach konať efektívnejšie a demokratickejšie.

9.1. *Priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti*

- (1) Pokiaľ ide o vnútorné politiky, Ústava inovuje najviac oblasť priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, najmä vďaka zrušeniu štruktúry pilierov a začleneniu súdnej spolupráce v trestných veciach a policajnej spolupráce (tieto boli ešte doteraz súčasťou

tretieho pilieru) do metódy Spoločenstva, prostredníctvom zovšeobecnenia bežného legislatívneho postupu a hlasovania kvalifikovanou väčšinou.²⁸ Napriek tomu zostávajú v platnosti niektoré osobitné inštitucionálne opatrenia: Európska rada definuje (konsenzom) strategické usmernenia legislatívneho a operatívneho plánovania bez účasti Európskeho parlamentu; Komisia zdieľa legislatívnu iniciatívu so štvrtinou členských štátov (a nie jedným členským štátom ako v súčasnosti) v oblasti súdnej spolupráce v trestných veciach a policajnej spolupráce; posilňuje sa úloha národných parlamentov, najmä pokiaľ ide o kontrolu dodržiavania zásady subsidiarity a proporcionality (štvrtina členských štátov na spustenie mechanizmu včasného varovania, namiesto jednej tretiny).

- (2) Ciele politik v tejto oblasti boli upresnené a prehĺbila sa ich definícia. Činnosť Únie v tejto oblasti sa výslovne podriaďuje základným právam. Prístup k spravodlivosti je stanovený ako všeobecný cieľ. Vzájomné uznávanie rôznych systémov a približovanie legislatívy sa považuje za dva paralelné prostriedky na realizáciu politik.

Azylová a imigračná politika, politika kontroly hraníc a vízová politika sa považujú za spoločné politiky Únie, ktoré sa riadia zásadou solidarity a rovnomerným rozdelením zodpovednosti medzi členské štáty.

Ústava prináša pozoruhodný pokrok aj v oblasti súdnej spolupráce v civilných a trestných veciach ako aj v oblasti policajnej spolupráce, najmä vďaka uplatneniu bežného legislatívneho postupu.

- (3) Súdna spolupráca v civilných veciach sa rozširuje na všetky oblasti s cezhraničným vplyvom a zakladá sa na vzájomnom uznávaní súdnych a mimosúdnych rozhodnutí. Bežný legislatívny postup sa uplatňuje pri prípadných opatreniach na aproximáciu legislatív, okrem oblasti rodinného práva, kde je pravidlom jednomyseľné rozhodovanie (zákon Rady so stanoviskom Európskeho parlamentu). Avšak Rada môže jednomyseľne rozhodnúť o rozšírení bežného legislatívneho postupu na niektoré aspekty rodinného práva, ktoré majú cezhraničný vplyv.
- (4) V oblasti súdnej spolupráce v trestných veciach je veľkou novinkou skutočnosť, že bežný legislatívny postup (kvalifikovaná väčšina) sa bude používať na aproximáciu legislatív tak v procedurálnej oblasti (minimálne pravidlá na umožnenie vzájomného uznávania rozsudkov a súdnych rozhodnutí, atď.), ako aj v oblasti trestného práva hmotného (minimálne pravidlá pre vymedzenie niektorých závažných trestných činov s cezhraničným vplyvom, ktoré stanovuje Ústava, ako aj sankcie). Ústava dokonca stanovuje, že Rada, rozhodujúca jednomyseľne, môže vymedziť ostatné oblasti trestného postupu ako aj ostatné oblasti trestných činov, na ktoré sa môže vzťahovať bežný legislatívny postup.

Tento vývoj vyvolal silný odpor zo strany niektorých členských štátov, napriek záruke, že európska legislatíva v tejto oblasti musí rešpektovať základné aspekty súdnych systémov členských štátov. Na zabezpečenie dohody vytvorila medzivládna konferencia mechanizmus „záchranej brzdy“, ktorý poskytuje členským štátom, ktoré majú v tejto oblasti ťažkosti, všetky požadované garancie bez toho, aby sa znemožnil akýkoľvek ďalší pokrok. Ak sa nejaký členský štát domnieva, že legislatívny návrh ohrozuje „základné aspekty jeho súdneho systému“, môže požiadať, aby sa danou otázkou zaoberala Európska

²⁸ Ústava nespochybňuje osobitné postavenie Veľkej Británie, Írska a Dánska v oblasti priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, definované vo viacerých existujúcich protokoloch, ktoré boli prispôbené novému ústavnému textu.

rada. Tá má v lehote štyroch mesiacov odoslať otázku naspäť Rade, aby postup pokračoval, alebo požiadať Komisiu alebo skupinu členských štátov zapojených do danej iniciatívy o predloženie nového legislatívneho návrhu. Ak Európska rada nerozhodne v lehote štyroch mesiacov, alebo ak sa nový legislatívny postup, ustanovený na základe jej rozhodnutia, neukončí v lehote 12 mesiacov, začne sa automaticky posilnená spolupráca v tejto oblasti, ak si ju želá tretina členských štátov.

- (5) Európsky parlament sa zaslúžil o to, že medzivládna konferencia prijala napriek živým protestom viacerých delegácií návrh Konventu o vytvorení Európskeho úradu verejného prokurátora, ktorý bude mať právomoc bojovať proti priestupkom, ohrozujúcim finančné záujmy Únie a bude môcť stíhať osoby zodpovedné za takéto priestupky. Podľa Ústavy musí byť európsky zákon, ktorým sa zriaďuje tento úrad, prijatý jednomyseľne so súhlasom Parlamentu. Prechodná klauzula umožňuje rozšírenie právomocí úradu v oblasti boja proti závažnej kriminalite s cezhraničným vplyvom prostredníctvom európskeho rozhodnutia prijatého Radou jednomyseľným hlasovaním a po schválení v Európskom parlamente.
- (6) V oblasti policajnej spolupráce možno konštatovať zavedenie bežného legislatívneho postupu, aj keď je jednomyseľné hlasovanie naďalej pravidlom pre operatívnu spoluprácu a intervencie zodpovedných úradov jedného členského štátu na území iného členského štátu.

9.2. Ostatné vnútorné politiky

- (1) Okrem zavedenia niekoľkých nových právnych základov v súvislosti s niektorými novými právomocami (alebo lepšie vymedzenými právomocami) v prvej časti, sú úpravy, ktoré zavádza Ústava v ostatných sektorových politikách, najmä dôsledkom ustanovenia spolurozhodovania (a teda hlasovania kvalifikovanou väčšinou) ako bežného legislatívneho postupu a rozlíšenia legislatívnych a nelegislatívnych právnych aktov.
- (2) Medzi najvýraznejšie patria zmeny týkajúce sa poľnohospodárskej politiky a politiky rybného hospodárstva: bežný legislatívny postup sa bude uplatňovať pri prijímaní legislatívnych aktov, stanovujúcich spoločné pravidlá organizácie poľnohospodárskych trhov ako aj ostatné ustanovenia potrebné na dosiahnutie cieľov spoločnej poľnohospodárskej politiky a politiky rybného hospodárstva (v súčasnosti má Parlament len právo byť požiadaný o stanovisko). To znamená, že na vytváraní hlavných línií spoločných politik v oblasti poľnohospodárstva a rybného hospodárstva, sa v budúcnosti bude podieľať aj Parlament, čím o týchto oblastiach už nebudú rozhodovať výlučne ministri poľnohospodárstva. Stanovenie cien, odvodov, pomoci a kvantitatívnych obmedzení ako aj rozdelenia kvót pre rybolov je predmetom nelegislatívnych aktov prijímaných Radou prostredníctvom európskych nariadení alebo rozhodnutí.
- (3) K politike pre výskum a technologický rozvoj sa pripája nová oblasť, vesmírna politika. Rámcový program pre výskum, ktorý bude odteraz uzákonený európskym zákonom, sa bude prijímať kvalifikovanou väčšinou. Prostredníctvom zákonov, prijatých bežným legislatívnym postupom, sa vytvorí európsky výskumný priestor s voľným pohybom výskumníkov, vedeckých poznatkov a technológií. Európsky vesmírny program by mohol byť prijatý prostredníctvom zákona alebo rámcového zákona. Treba zdôrazniť, že zachovanie legislatívnych právomocí Európskeho parlamentu v tejto oblasti bolo v dôsledku niektorých návrhov počas MVK vážne spochybnené.

- (4) Cieľom novej kapitoly o energii je o.i. zabezpečenie fungovania trhu s energiou a bezpečnosti zásobovania energiou, ako aj podpora energetickej efektívnosti a rozvoja obnoviteľných zdrojov energie. MVK však zavádza obmedzenie činnosti Únie, ktorá nebude môcť ovplyvňovať právo členského štátu na určovanie podmienok využívania svojich energetických zdrojov ani výber medzi rôznymi zdrojmi energie a všeobecnú štruktúru jeho zásobovania energiou. Napriek tomu, že v tejto oblasti je bežný legislatívny postup a hlasovanie kvalifikovanou väčšinou pravidlom, MVK stanovila, že každé opatrenie daňového charakteru musí byť prijaté Radou jednomyselným hlasovaním po požiadaní stanoviska Parlamentu.
- (5) V oblasti verejného zdravia postúpi MVK trochu ďalej než Konvent a k boju proti „najzávažnejším cezhraničným chorobám“ pripojila ďalšiu podpornú aktivitu Únie - kontrolu, včasné varovanie a boj proti vážnym cezhraničným ohrozeniam zdravia. Únia musí o.i. prijať opatrenia stanovujúce zvýšené kvalitatívne a bezpečnostné normy pre lekárske výrobky ako aj opatrenia ochrany verejného zdravia pokiaľ ide o tabak a alkohol. Treba zdôrazniť, že Ústava stanovuje, že Únia v tejto oblasti koná s rešpektovaním zodpovednosti členských štátov pokiaľ ide o vymedzenie ich politiky v oblasti zdravia, ktorá zahŕňa riadenie zdravotníckych služieb a lekárskej starostlivosti a rozdelenie zdrojov pre tieto oblasti.
- (6) Možno vysloviť poľutovanie nad tým, že konečný text neobsahuje podstatnejšie zmeny v oblasti sociálnej politiky, najmä pokiaľ ide o rozšírenie kvalifikovanej väčšiny (v porovnaní so súčasnou situáciou nedošlo k zmene). Tvrdenie, že Ústava predstavuje v sociálnej oblasti krok späť, by však bolo nesprávne. Práve naopak, prináša viaceré zlepšenia:
- zaradenie „plnej zamestnanosti“ a „sociálneho pokroku“ medzi ciele Únie stanovené na začiatku Ústavy;
 - zavedenie všeobecnej „sociálnej klauzuly“ na začiatku tretej časti, podľa ktorej musí Únia pri definovaní a realizácii všetkých svojich politik zohľadňovať požiadavky súvisiace s „podporou vysokej úrovne zamestnanosti“ a „garanciou primeranej sociálnej ochrany“, s bojom proti „sociálnemu vylúčeniu“ ako aj „zvýšenou úrovňou vzdelania, odborného vzdelávania a ochrany ľudského zdravia“;
 - vytvorenie právneho základu umožňujúceho uznanie a ochranu služieb všeobecného ekonomického záujmu;
 - výslovné uznanie úlohy „sociálnych partnerov“ a najmä tripartitného sociálneho samitu pre hospodársky rast a zamestnanosť, ktorý prispieva k sociálnemu dialógu, čo je obsahom prvej časti.
- Nemalo by sa zabúdať, že začlenenie Charty základných práv do Ústavy znamená plné uznanie sociálnych práv uvedených v tejto charte v právnom poriadku Spoločenstva.
- (7) Bežný legislatívny postup sa bude uplatňovať aj pri opatreniach v oblasti sociálneho zabezpečenia, pokrývajúcich nároky migrujúcich osôb na dávky, tak zamestnancov ako aj samostatne zárobkovo činných osôb. Toto bude prepojené s ďalšou „záchrannou brzdou“: ak sa členský štát domnieva, že tieto opatrenia by mohli mať vplyv na „základné aspekty jeho systému sociálneho zabezpečenia, najmä na oblasť uplatnenia, nákladov alebo finančnej štruktúry tohto systému, alebo by ovplyvnili jeho finančnú rovnováhu“, môže

požiadať, aby sa touto otázkou zaoberala Európska rada (čo by znamenalo zastavenie legislatívneho postupu). Európska rada musí v lehote štyroch mesiacov buď postúpiť otázku Rade, aby postup pokračoval, alebo požiadať Komisiu o predloženie nového návrhu (Ústava však nestanovuje dôsledky prípadnej nečinnosti Rady...).

- (8) Zároveň možno konštatovať, že Ústava neprináša zmeny v oblasti zdaňovania, kde je naďalej všeobecným pravidlom jednomyseľné rozhodovanie: MVK neprijala dokonca ani (značne limitované) prípady prechodu k bežnému legislatívnemu postupu (kvalifikovanej väčšine), navrhované Konventom, v oblasti opatrení administratívnej spolupráce a boja proti podvodom a ilegálnym daňovým únikom (za podmienky jednomyseľného úsudku Rady, že navrhované opatrenia súvisia s týmito oblasťami).
- (9) Ďalšou oblasťou, ktorá bola v centre diskusií, ale v rámci ktorej boli uskutočnené len skromné úpravy, je hospodárske riadenie. Treba však zdôrazniť potvrdenie koordinácie hospodárskej politiky a politiky zamestnanosti ako právomoci Únie (aj keď MVK upravila text Konventu s cieľom zdôrazniť skutočnosť, že koordinácia politik podľa pravidiel definovaných v rámci Únie je úlohou členských štátov) a posilnenie ustanovení vzťahujúcich sa na členské štáty eurozóny, napr., rozhodnutiu Rady o prijatí meny euro v nových členských štátoch (navrhované Komisiou) musí predchádzať odporúčanie schválené kvalifikovanou väčšinou členských štátov, ktorých menou je euro.

Pravidlá fungovania eurozóny sú upresnené v pripojenom protokole. MVK prijala tiež vyhlásenie o pakte stability a rastu. Pakt bol predmetom ostrých diskusií medzi niektorými delegáciami, ktoré viedli k prijatiu niekoľkých úprav textu Konventu, ktoré o.i. oslabili navrhovanú úlohu Komisie v postupe týkajúceho sa nadmerného deficitu (odporúčania adresované Radou príslušnému členskému štátu mali byť prijímané tak ako v súčasnosti na základe jednoduchého odporúčania Komisie a nie na základe návrhu, ako to navrhoval Konvent).

9.3. Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika

- (1) Oblasť vonkajších vzťahov bola tiež predmetom hĺbkových úprav, týkali sa však viac inštitucionálneho rámca než postupov rozhodovania. Ústava predpokladá vytvorenie funkcie ministra zahraničných vecí (*pozri vyššie, bod 6.5*) s dvojitou inštitucionálnou úlohou, ktorý bude zodpovedný za riadenie spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky a koordináciu vonkajších vzťahov Únie. Týmto sa spoja všetky oblasti vonkajšej činnosti Únie do jednej funkcie.

Pokiaľ ide o spoločnú zahraničnú a bezpečnostnú politiku, ktorá je naďalej v podstatnej miere predmetom medzivládnej činnosti a v ktorej zohráva dominantnú úlohu Európska rada, zostáva pravidlom jednomyseľné hlasovanie, pričom kvalifikovaná väčšina sa uplatňuje len pri výkone rozhodnutí prijatých Európskou radou (alebo návrhov predložených ministrom na žiadosť Európskej rady) alebo Radou. Pre prípad, že niektorý členský štát nesúhlasí s prijatím rozhodnutia kvalifikovanou väčšinou z „dôležitých politických dôvodov“, je ustanovený mechanizmus „záchranej brzdy“. Návrhy Konventu (kvalifikovaná väčšina pre návrhy predložené ministrom s podporou Komisie) ani návrhy talianskeho predsedníctva (kvalifikovaná väčšina pre všetky návrhy ministra) nepremohli odpor niektorých členských štátov. Európsky parlament získal všeobecné právo byť informovaný a požiadaný o stanovisko. Právomoc Súdneho dvora v oblasti spoločnej

zahraničnej a bezpečnostnej politiky je obmedzená, Ústava mu však dáva právomoc kontroly zákonnosti európskych rozhodnutí, ktoré majú reštriktívny vplyv na jednotlivcov.

- (2) Najväčší pokrok prináša Ústava v oblasti spoločnej bezpečnostnej politiky. Medzivládna konferencia zaviedla dôležité zmeny, presahujúce dokonca návrhy Konventu.

Perspektíva spoločnej obrany alebo definícia spoločnej obrannej politiky, ktorej princípy boli dohodnuté v Maastrichtskej zmluve²⁹, sa stáva reálnejšou. Spoločná politika obrany dáva Únii operatívnu právomoc založenú na civilných a vojenských aktivitách. Hlavné zmeny v tejto oblasti sa týkajú:

- aktualizácie cieľov „misií petersberského typu“³⁰;
 - vytvorenia Európskej agentúry pre výzbroj, výskum a vojenské kapacity³¹;
 - možnosti vytvoriť rozhodnutím Rady, prijatým kvalifikovanou väčšinou, štruktúrovanú stálu spoluprácu v oblasti obrany medzi členskými štátmi, ktoré majú vojenské kapacity a politickú vôľu pripojiť sa k takejto spolupráci (pripojený protokol vymedzuje podmienky realizácie štruktúrovanej spolupráce);
 - definovania vzájomnej povinnosti členských štátov poskytnúť pomoc členskému štátu s využitím všetkých prostriedkov v prípade, ak je daný štát predmetom vojenského útoku na svojom území, v súlade s Chartou Organizácie spojených národov a rešpektovaním záväzkov, ktoré majú členovia NATO v súvislosti s členstvom v tejto organizácii. Ústava zdôrazňuje, že táto povinnosť nespochybňuje osobitný charakter bezpečnostnej a obrannej politiky niektorých členských štátov, čo predstavuje významnú garanciu pre tie z členských štátov, ktoré sú tradične neutrálné;
 - možnosti Rady poveriť skupinu členských štátov realizáciou misie na ochranu hodnôt Únie;
 - vytvorenia štartovacieho fondu, pozostávajúceho z príspevkov členských štátov na vojenské výdavky, ktoré sa nepokrývajú z rozpočtu Únie;
 - definovania postupu rýchleho prístupu k finančným prostriedkom Únie.
- (3) Ústava zavádza aj klauzulu solidarity medzi členskými štátmi, na základe ktorej ostatné štáty poskytnú pomoc štátu, ktorý je predmetom teroristického útoku alebo prírodnej katastrofy, ak o to požiada. Podmienky uplatňovania klauzuly solidarity budú prijaté rozhodnutím Rady na základe spoločného návrhu Komisie a ministra zahraničných vecí. Ak by malo toto rozhodnutie dôsledky v oblasti obrany, Rada rozhoduje jednomyselne a informuje Parlament.
- (4) Tieto významné prínosy nespochybňujú osobitosti bezpečnostnej a obrannej politiky niektorých členských štátov ani záväzky členských štátov, ktoré sú členmi

²⁹ Rozhodnutie vytvoriť vo vhodnom čase spoločnú obranu prijala Európska rada jednomyselným hlasovaním. Toto rozhodnutie si vyžaduje schválenie členskými štátmi v súlade s ich ústavnými postupmi.

³⁰ Prostredníctvom pripojenia odzbrojovacích misií, vojenského poradenstva, stabilizácie po ukončení konfliktov a boja proti terorizmu vrátane terorizmu na území tretích krajín k existujúcim humanitárnym a evakuačným misiám, prevencii konfliktov, udržiavaniu mieru, misiám bojových jednotiek, riadeniu kríz a obnove mieru

³¹ Medzi jej úlohy by patrila podpora racionalizácie vojenských kapacít členských štátov, koordinácia výskumných aktivít v oblasti obrannej technológie a zvyšovanie efektivity vojenských výdavkov.

Severoatlantickej aliancie. Rovnako nepredstavujú ani riziko premeny Únie na útočný vojenský blok, čoho sa niektorí, ako sa zdá, obávajú. Želaním niektorých strán bolo dosiahnuť viac, najmä pokiaľ ide o používanie kvalifikovanej väčšiny. Vzhľadom na výrazne medzivládny charakter tejto oblasti a politickú realitu, v ktorej sa konala medzivládna konferencia, možno konštatovať, že konečné výsledky sú relatívne pozitívne.

9.4. Ostatné oblasti vonkajších vzťahov

- (1) V oblasti vonkajších vzťahov treba vyzdvihnúť pozitívne zmeny, uskutočnené v oblasti spoločnej obchodnej politiky. Jej oblasť uplatnenia bola rozšírená na obchodovanie so službami a duševným vlastníctvom. Pri stanovovaní opatrení na realizáciu spoločnej obchodnej politiky bude dominovať bežný legislatívny postup čím sa posilnila úloha EP, ktorý bude pravidelne informovaný o rokovaniach o medzinárodných dohodách, ktoré sa budú môcť uzatvárať len s jeho súhlasom. Ústava potvrdila aj tzv. „kultúrnu výnimku“³².
- (2) V oblasti humanitárnej pomoci Európsky parlament víta vytvorenie osobitného právneho základu, podliehajúceho bežnému legislatívnemu postupu, ktorým sa ustanovuje vytvorenie dobrovoľného zboru humanitárnej pomoci.

10. Dôležité prvky flexibilitnosti

Ďalšou základnou otázkou je, či je nový inštitucionálny rámec dostatočne flexibilný na to, aby bola Únia schopná prispôbiť sa vývoju okolností a reagovať na nové výzvy, ktoré by sa mohli objaviť v budúcnosti.

Pri hľadaní odpovede na túto otázku sa treba zamerať na dve rôzne úrovne: na jednej strane je revízia Ústavy, na druhej strane sú možnosti rozvoja systému v medziach ústavného rámca, bez potreby revízie Ústavy.

- (1) Pokiaľ ide o postup revízie, nová zmluva navrhuje viditeľné zlepšenie: Európsky parlament získava právo iniciovať revíziu Ústavy rovnako ako členské štáty alebo Komisia. Konvent bol inštitucionalizovaný ako orgán na prípravu revízie, čím bola priznaná jeho rozhodujúca úloha pri vypracovaní Ústavy ako aj obmedzené možnosti medzivládnej metódy. Európsky parlament, ktorý ako prvý navrhol používanie metódy Konventu, víta túto zmenu, ktorá prispeje k transparentnosti a demokratizácii postupu revízie ako aj k zabezpečeniu zvýšenej efektívnosti.

Obzvlášť pozitívna je aj skutočnosť, že na rozhodnutie Rady o nezvolaní Konventu v prípade, ak ho rozsah navrhovaných zmien neopodstatňuje, je potrebný súhlas Európskeho parlamentu.

- (2) Bohužiaľ, pokiaľ ide o zjednodušenie postupu revízie, medzivládna konferencia nepostupovala tak ďaleko, ako si to želal Európsky parlament. Text stanovuje

³² Ústava stanovuje, že Rada musí rozhodovať jednomyseľne pokiaľ ide o dohody v oblasti audiovizuálnych služieb a služieb súvisiacich s kultúrou, ak existuje riziko narušenia kultúrnej a jazykovej rôznorodosti Únie. MVK rozšírila túto výnimku na obchodovanie so službami v oblasti sociálnej starostlivosti, vzdelávania a zdravotnej starostlivosti v prípade, ak existuje riziko vážneho porušenia organizácie služieb na národnej úrovni a zasahujú do právomocí členských štátov poskytovať tieto služby. Rada musí rozhodovať jednomyseľne aj pokiaľ ide o dohody v oblasti služieb vo všeobecnosti a aspektov duševného vlastníctva, ak obsahujú ustanovenia, pri ktorých sa na prijatie vnútorných pravidiel vyžaduje jednomyseľné rozhodovanie.

zjednodušený postup revízie obsahu ustanovení hlavy vzťahujúcej sa na vnútornú činnosť a politiky Únie, za podmienky, že táto revízia nerozšíri právomoci pridelené Únii. Tento postup však umožňuje Rade obísť Konvent (bez toho, aby bol potrebný súhlas Európskeho parlamentu) a zachováva požiadavku jednomyseľného hlasovania a ratifikácie všetkými členskými štátmi.

- (3) Revízia Ústavy si teda bude naďalej vyžadovať jednomyseľné rozhodovanie a ratifikáciu všetkými členskými štátmi. Návrhy, ktoré mali veľkú podporu Európskeho parlamentu a národných parlamentov mohli umožniť, aby bola táto požiadavka trochu flexibilnejšia pokiaľ ide o revíziu ustanovení tretej časti (ktorá je dosť podrobná a často sa spochybňuje jej ústavný charakter). Rešpektoval by sa pritom základný princíp, že akékoľvek dodatočné rozšírenie právomocí Únie by si vyžadovalo jednomyseľne prijaté rozhodnutie členských štátov.
- (4) Na druhej strane Európsky parlament víta zachovanie prechodných ustanovení navrhovaných Konventom na prechod od jednomyseľného hlasovania Rady ku kvalifikovanej väčšine alebo od osobitného legislatívneho postupu k bežnému. Skutočnosť, že rozhodnutie o takomto prechode môže byť prijaté Radou len jednomyseľným hlasovaním so súhlasom Európskeho parlamentu za predpokladu, že sa proti tomu v lehote šiestich mesiacov nevysloví žiaden národný parlament, predstavuje dostatočnú záruku rešpektovania práv každého členského štátu a transparentnosti a demokratickej legitímnosti rozhodnutia.
- (5) Ďalší pozitívny aspekt nového ústavného textu sa týka zlepšení v oblasti posilnenej spolupráce, ktorej význam by sa vzhľadom na významné zvýšenie počtu členských štátov mohol v budúcnosti zvýšiť. Ústava rozširuje oblasť posilnenej spolupráce (môže sa týkať všetkých oblastí na ktoré sa nevzťahujú výlučné právomoci Únie, pričom oblasť obrany je v súčasnosti vylúčená) a uľahčuje jej začatie, pričom zachováva podmienky potrebné na udržanie súdržnosti celej Únie a jej inštitucionálnej jednotnosti. Na vytvorenie posilnenej spolupráce sa vyžaduje aspoň tretina členských štátov. Okrem oblasti spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky, kde sa naďalej vyžaduje jednomyseľné rozhodovanie, sa Rada uznáva kvalifikovanou väčšinou. Demokratickú legitímnosť rozhodnutia o vytvorení posilnenej spolupráce posilňuje aj požiadavka súhlasu Európskeho parlamentu (ktorý sa nevzťahuje na oblasť spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky).
- (6) Rovnako pozitívna je skutočnosť, že medzivládna konferencia dokázala v rámci mechanizmu posilnenej spolupráce zachovať prechodné ustanovenie umožňujúce prechod ku kvalifikovanej väčšine alebo bežnému legislatívnemu postupu, ako to navrhol Konvent.
- (7) Dobrovoľné vystúpenie z Únie: po prvý krát v histórii zmlúv, zakladajúcich Európske spoločenstvo a neskôr Úniu, ktoré boli okrem prvej zmluvy, zakladajúcej Európske spoločenstvo uhlia a ocele, uzatvorené výslovne na neobmedzené obdobie a neobsahovali ustanovenie o postupe kolektívneho alebo jednotlivého vystúpenia z Únie, Ústava zavádza v článku I-60 mechanizmus „dobrovoľného vystúpenia z Únie“. Napriek tomu, že neexistovalo osobitné ustanovenie v tomto zmysle, medzinárodné zmluvné právo hypoteticky túto možnosť pripúšťalo. Výslovné zaradenie tohto ustanovenia do samotného textu Ústavy jednak stanovuje presné pravidlá postupu pre takýto prípad a zároveň jasne signalizuje, že žiaden členský štát nie je nútený pokračovať v európskej integrácii, ak si to jeho obyvatelia neželajú. Toto spolu s ustanoveniami o posilnenej a štruktúrovanej spolupráci dokazuje, že vstup do Únie a účasť na rozvoji jej politik je dobrovoľným rozhodnutím prijatým na základe reálneho politického záväzku.

11. Vstup Ústavy do platnosti

- 11.1. Medzivládna konferencia bola zvolaná na základe článku 48 zmluvy o Európskej únii, ktorý stanovuje, že nech je rozsah navrhovaných zmien existujúcich zmlúv akýkoľvek (vrátane prípadu vypovedania zmluvy podľa článku IV-447 návrhu Ústavy), vstúpia do platnosti až po ratifikácii vo všetkých členských štátoch v súlade s ich príslušnými ústavnými pravidlami.
- 11.2. To znamená, že ustanovenia článku IV-447 Ústavy budú platiť len pre budúce ratifikačné procesy. Tento článok stanovuje, že ak do dvoch rokov od začatia postupu ratifikácie úprav zmluvy zakladajúcej Ústavu pätina členských štátov neukončí tento postup alebo bude mať ťažkosti s jeho priebehom (sem spadá aj hypotéza odmietnutia ratifikácie jedným alebo viacerými členskými štátmi), bude sa touto otázkou zaoberať Európska rada.
- 11.3. Pokiaľ ide o ratifikáciu pôvodnej zmluvy zakladajúcej Ústavu, MVK prijala vyhlásenie politického charakteru, ktoré má byť začlenené do finálneho aktu a je podobné článku IV-447.
- 11.4. V minulosti sa Európska rada prirodzene zaoberala touto otázkou, ak pri postupoch ratifikácie predchádzajúcich zmlúv nastali v niektorých členských štátoch problémy. Zavedením tohto ustanovenia na základe návrhov Konventu chcela MVK vyslať politický signál o tom, že je veľmi ťažko akceptovateľné, aby malá menšina členských štátov bránila ostatným napredovať, vzhľadom na to, že Ústava stanovuje možnosť dobrovoľného vystúpenia z Únie a posilnenej a/alebo štruktúrovanej spolupráce, na ktorej sa nemusia zúčastňovať všetky členské štáty. Takáto situácia by mala viesť k rokovaniam s cieľom nájsť riešenie, umožňujúce zohľadniť nielen situáciu členského štátu, ktorý má s ratifikáciou Ústavy ťažkosti, ale najmä tých členských štátov, ktoré Ústavu akceptujú.

III. Celkové hodnotenie/odporúčanie schváliť Ústavu

1. Vzhľadom na predchádzajúcu analýzu hodnotí Európsky parlament výsledky MVK, ktorá bola ukončená v júni 2004, rozhodne pozitívne. Zodpovedajú ambíciám, o ktorých dosiahnutí v danom geopolitickom kontexte, v ktorom sa odohrával celý proces od deklarácie z Laekenu o budúcnosti Únie v decembri 2001, mnohí pochybovali³³.
2. Návrh Ústavy navrhol Konvent za doposiaľ jedinečných podmienok z hľadiska zabezpečenia účasti a transparentnosti. Následne hlavy štátov a predsedovia vlád schválili znenie textu, ktorý bude všetkým členským štátom predložený na ratifikáciu. Záverečný dokument je výsledkom kompromisu, ktorý dosiahli rôzne zúčastnené strany, konkrétne národné vlády a parlamenty ako nositelia národnej legitimity, Európsky parlament a Komisia ako zástupcovia európskych orgánov a občania - jednotlivci alebo v zastúpení organizácií občianskej spoločnosti. Kompromis však neznamená minimálnu dohodu, práve naopak. Napriek uvedeným nedostatkom, sú jej ustanovenia mimoriadne ambiciózne, čo sa vzhľadom na politický kontext prác uskutočňovaných po prijatí dohovoru z Laekenu v decembri 2001, zdalo byť utópiou.

³³ Závety predsedníctva, Európska rada v Laekene, 14. a 15. 12. 2001 (dok. Rady: SN 300/1/01 REV1)

Konsolidácia ústavného základu Únie a jej inštitucionálneho rámca ako aj racionalizácia a zjednodušenie jej nástrojov, môžu po dvoch desaťročiach neustálych reforiem nakoniec priniesť stabilitu.

Stabilitu a istotu, obsiahnuté v každom ústavnom texte, dopĺňajú ustanovenia, ktoré riadia vývoj rozhodovacieho postupu a umožňujú rozšírenú a/alebo štruktúrovanú spoluprácu. Tým zaručujú nevyhnutnú flexibilitu, ktorá je potrebná na to, aby sa fungovanie Únie mohlo prispôbiť požiadavkám, ktorým bude musieť čeliť v budúcnosti.

Predovšetkým však nová Ústava znamená posilnenie demokracie v rámci Európskej únie, podporuje väčšiu účinnosť rozhodovacieho postupu, zabezpečuje väčšiu prehľadnosť v tom, kto je za čo v Únii zodpovedný a aká miera zodpovednosti prináleží na jednej strane Únii, a na strane druhej členským štátom. Na tlačovej konferencii, ktorá sa uskutočnila po ukončení práce Konventu, konštatoval jeho predseda pán Valéry Giscard d'Estaing, že Európsky parlament vzišiel z Konventu ako víťaz. Spravodajcovia sa domnievajú, že skutočným víťazom sú európski občania, keďže táto Ústava predstavuje najväčší pokrok od čias uzavretia Rímskych zmlúv z roku 1957, pretože zjednocuje naše hodnoty a zásady do projektu podporujúceho život v Spoločenstve, a pretože predstavuje najlepšiu odpoveď na zdolávanie súčasných výziev.

3. Európskemu parlamentu prináleží vedúca úloha pri podpore a obhajovaní Ústavy a pri posilňovaní a konsolidácii politickej vôle potrebnej na plnohodnotné zavedenie Ústavy. Táto úloha by mala začať aktívnou účasťou na diskusiách, ktoré budú sprevádzať proces ratifikácie.

PRÍLOHA 1: Kompetencie Únie³⁴

Druhy kompetencií	Výlučné (Úplný zoznam) ³⁵	Zdieľané (Neúplný zoznam) ³⁶	Doplnkové (Úplný zoznam)
Definícia	Iba Únia môže prijímať právne záväzné akty; členské štáty môžu konať len v prípade, ak ich na to Únia splnomocní, alebo na vykonanie aktov Únie	Únia a členské štáty môžu prijímať právne záväzné akty, členské štáty vykonávajú svoju právomoc v rozsahu, v akom Únia svoju právomoc nevykonala	Únia môže zasahovať iba v rámci podpory činnosti členských štátov (najmä finančnými príspevkami); môže konať len oporne, bez možnosti harmonizácie legislatívnych ustanovení a právnych predpisov členských štátov
Oblasti	Colná Únia Vytvorenie pravidiel hospodárskej súťaže nevyhnutných na fungovanie vnútorného trhu Menová politika pre členské štáty, ktorých menou je euro Ochrana morských biologických zdrojov v rámci politiky rybného hospodárstva Spoločná obchodná politika	Vnútrotrh Sociálna politika Hospodárska, sociálna a územná súdržnosť Poľnohospodárstvo a rybné hospodárstvo (s výnimkou ochrany morských biologických zdrojov) Životné prostredie Ochrana spotrebiteľa Doprava Transeurópske siete <u>Energetika</u> Priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti Spoločné obavy o bezpečnosť vo veciach verejného zdravia <i>Technologický výskum a rozvoj</i> <i>Vesmírna politika</i> <i>Rozvojová spolupráca</i>	Ochrana a zlepšovanie ľudského zdravia Priemysel Kultúra <u>Cestovný ruch</u> Výchova Mládež <u>Šport</u> Odborná príprava <u>Civilná ochrana</u> <u>Administratívna spolupráca</u>

PRÍLOHA 2: Zoznam nových prípadov hlasovania kvalifikovanou väčšinou

³⁴ Ústava uvádza taktiež spoločnú zahraničnú a bezpečnostnú politiku a koordináciu hospodárskej politiky a politiky zamestnanosti, ktoré nespádajú do uvedených troch kategórií tejto tabuľky, so zreteľom na ich špecifickú povahu. Podčiarknuté oblasti kompetencií v každom zo stĺpcov zodpovedajú oblastiam, pre ktoré nie je v súčasnej dobe v Zmluvách určené žiadne zvláštne ustanovenie, ale ohľadom ktorých Únia už konala, predovšetkým použijúc ustanovení o vnútornom trhu alebo článku 308 Zmluvy o Ústave pre Európu.

³⁵ Okrem týchto kompetencií má Únia aj výlučnú právomoc uzavrieť medzinárodnú zmluvu, ak je jej uzavretie ustanovené v legislatívnom akte Únie, alebo ak je jej uzavretie potrebné na to, aby Únia mohla vykonávať svoju vnútornú právomoc, alebo ak môžu byť uzavretím tejto zmluvy dotknuté spoločné pravidlá alebo pozmenený rozsah ich pôsobnosti.

³⁶ Napriek faktu, že sú politiky uvedené v tomto stĺpci kurzívou upravované Ústavou v článku (I-14) o zdieľaných právomociach, jedná sa o sektory, v ktorých činnosť Únie nebráni výkonu národných kompetencií.

I - Existujúce právne základy, ktoré sa presunujú na kvalifikovanú väčšinu

(v zátvorkách a kurzívou súčasný postup)

1. Čl. I-24, odsek 7 : Zloženie Rady ministrov – rozhodnutie Európskej rady, bez návrhu Komisie *(čl. 203 Zmluvy o Ústave pre Európu /ďalej Zmluva o ÚPE/ – Rada sa uznáva jednomyselne)*
2. Čl. I-37, odsek 3 : podmienky kontrolného mechanizmu nad vykonávaním vykonávacích právomocí Komisie (súčasný rozhodnutie *komitológia*) – riadny legislatívny postup *(čl. 202 Zmluvy o ÚPE – jednomyselné rozhodnutie Rady po stanovisku EP)*
3. Čl. III-136 : sloboda pohybu pracovníkov, sociálne dávky – riadny legislatívny postup³⁷ *(čl. 42 Zmluvy o ÚPE spolurozhodnutie: – Rada sa uznáva jednomyselne)*
4. Čl. III-141 : sloboda usadiť sa, prístup k vykonávaniu samostatne zárobkovej činnosti – riadny legislatívny postup, keď plnenie smerníc, ktoré ustanovuje, zahŕňa zmenu legislatívnych princípov v členskom štáte *(čl. 47, odsek 2 Zmluvy o ÚPE – spolurozhodnutie – Rada sa uznáva jednomyselne)*
5. Čl. III-187, odsek 3 : zmena niektorých ustanovení Štatútu Európskeho systému centrálnych bánk (ESCB) - riadny legislatívny postup (na návrh Komisie po porade s Európskou centrálnou bankou (ECB), alebo na základe odporúčania ECB a po porade s Komisiou) *(čl. 107.5 Zmluvy o ÚPE – v prípade návrhu Komisie, Rada sa uznáva jednomyselne po porade s Európskou centrálnou bankou; v každom prípade sa EP musí vysloviť súhlasne; v prípade odporúčania ECB sa Rada uznáva kvalifikovanou väčšinou po porade s Komisiou)*
6. Čl. III-236, odsek 2 : spoločná dopravná politika (vrátane prípadov uvedených v odseku 3) – riadny legislatívny postup *(čl. 71, odsek 2 Zmluvy o ÚPE – Rada sa uznáva jednomyselne po porade s EP jedine v prípade pozmenení uvedených v tomto odseku 2)*
7. Čl. III-263, odsek 2 : administratívna spolupráca v priestore slobody, bezpečnosti a spravodlivosti – nariadenie Rady po porade s EP *(čl. 66 Zmluvy o ÚPE a 34, odsek 1: Zmluva o EÚ postup definovaný v čl. 67, odsek 1 a 2 Zmluvy o ÚPE : jednomyselnosť v Rade po porade s EP – Rada môže jednomyselne rozhodnúť, po porade s EP, o presune k rozhodovaniu kvalifikovanou väčšinou)*
8. Čl. III-265 : hraničné kontroly – riadny legislatívny postup *(čl. 62 Zmluvy o ÚPE : postup definovaný v čl. 67 Zmluvy o ÚPE : jednomyselnosť v Rade po porade s EP; Rada môže rozhodnúť jednomyselne, po porade s EP, o presune k rozhodovaniu kvalifikovanou väčšinou)*
9. Čl. III-266 : azyl a ochrana uprchlíkov a odsunutých osôb – riadny legislatívny postup *(čl. 63, odseky 1 a 2 Zmluvy o ÚPE : postup definovaný v čl. 67, odsek 5 Zmluvy o ÚPE : jednomyselnosť a porada s EP v niektorých aspektoch; Rada môže rozhodnúť jednomyselne, po porade s EP, o presune k rozhodovaniu kvalifikovanou väčšinou)*

³⁷ K tomuto postupu je pripojený mechanizmus "záchranná brzda": ak sa členský štát domnieva, že by prejednávateľnými opatreniami mohli byť dotknuté základné "aspekty jeho systému sociálneho zabezpečenia, najmä rozsah jeho pôsobnosti, náklady alebo finančná štruktúra, alebo by mohla byť dotknutá finančná rovnováha tohto systému", môže požiadať, aby bola táto záležitosť predložená Európskej rade (to má za následok pozastavenie legislatívneho postupu). Európska rada musí v lehote štyroch mesiacov buď vrátiť záležitosť Rade, čím odblokuje pozastavenie postupu, alebo požiadať Komisiu o predloženie nového návrhu (Ústava mlčí o následkoch prípadnej nečinnosti Rady...).

10. Art. III-267 : prist'ahovalectvo - riadny legislatívny postup (čl. 63, odseky 3 a 4 Zmluvy o ÚPE : postup definovaný v čl. 67 Zmluvy o ÚPE : jednomyseľnosť v Rade a porada s EP; Rada môže rozhodnúť jednomyseľne, po porade s EP, o presune k rozhodovaniu kvalifikovanou väčšinou)
11. Čl. III-270, odseky 1 a 2 : justičná spolupráca v trestných veciach - riadny legislatívny postup³⁸ (čl. 31, ods. 1, písm. a), b), c), d) Zmluvy o EÚ – jednomyseľnosť v Rade a stanovisko EP)
12. Čl. III-271, odseky 1 a 2 : porovnanie trestných noriem, trestných činov a sankcií³⁹ (čl. 31, ods. 1, písm. e) Zmluvy o EÚ – jednomyseľnosť v Rade a stanovisko EP)
13. Čl. III-273 : Eurojust – riadny legislatívny postup (čl. 31, odsek 2 Zmluvy o EÚ – jednomyseľnosť v Rade a stanovisko EP)
14. Čl. III-275, odsek 2 : policajná neoperačná spolupráca – riadny legislatívny postup (čl. 30, odsek 1 Zmluvy o EÚ – jednomyseľnosť v Rade a stanovisko EP)
15. Čl. III-276 : Europol – riadny legislatívny postup (čl. 30, odsek 2 Zmluvy o EÚ – jednomyseľnosť v Rade a stanovisko EP)
16. Čl. III-280, odsek 5 : opatrenia v oblasti kultúry – riadny legislatívny postup (odporúčania Rady taktiež kvalifikovanou väčšinou) (čl. 151, odsek 5 Zmluvy o ÚPE – spolurozhodnutie s jednomyseľnosťou v Rade; odporúčania : Rada jednomyseľne na návrh Komisie)
17. Čl. III-382, odsek 2 : vymenovanie členov Výkonnej rady Európskej centrálnej banky - rozhodnutie Európskej rady na základe odporúčania Rady, konzultácie s EP a Radou guvernérov ECB (čl. 112 Zmluvy o ÚPE – Hlavy štátu alebo predsedovia vlády spoločným súhlasom, ostatné identické)

II - Nové právne základy pre kvalifikovanú väčšinu

1. Čl. I-9 (spolu s čl. III-325, odseky 6 a 8) : pripojenie k Európskemu dohovoru o ľudských právach – rozhodnutie Rady na návrh vyjednávača zmluvy (v princípe Komisia) po schválení EP
2. Čl. I-24, odsek 4 : zoznam zložení Rady – rozhodnutie Európskej rady (bez návrhu Komisie)
3. Čl. I-32, odsek 5 : revízia pravidiel týkajúcich sa povahy a zloženia Výboru regiónov a EHSV – rozhodnutie Rady

³⁸ K tomuto postupu je pripojený mechanizmus "záchranná brzda": ak sa členský štát domnieva, že by legislatívnym návrhom v tejto záležitosti mohli byť dotknuté základné aspekty jeho systému trestného súdництва, môže požiadať, aby bola záležitosť vrátená späť Európskej rade a postup pozastavený. Európska rada musí v lehote štyroch mesiacov buď vrátiť záležitosť späť Rade, čím odblokuje pozastavenie postupu, alebo požiadať Komisiu, alebo skupinu iniciujúcich štátov o predloženie nového legislatívneho návrhu. Ak Európska rada nerozhodne v danej lehote štyroch mesiacov, alebo ak nový legislatívny proces zahájený na jej žiadosť nebude zavŕšený v lehote dvanástich mesiacov, v takom prípade bude v tejto záležitosti automaticky zahájená posilnená spolupráca, akonáhle si to bude želať jedna tretina z členských štátov.

³⁹ Ibidem.

4. Čl. I-47, odsek 4 : občianska iniciatíva na predloženie návrhu európskeho zákona – riadny legislatívny postup
5. Čl. I-54, odsek 4 : výkonné opatrenia systému vlastných zdrojov – zákon Rady, schválenie EP
6. Čl. I-60, odsek 2 : zmluva o vystúpení členského štátu z Únie – rozhodnutie Rady na návrh vyjednávača zmluvy (v princípe Komisia), po schválení EP
7. Čl. III-122 : zásady a podmienky pre fungovanie služieb všeobecného hospodárskeho záujmu – riadny legislatívny postup
8. Čl. III-127 : opatrenia na uľahčenie diplomatickej a konzulárnej ochrany – zákon Rady, konzultácia s EP
9. Čl. III-176, prvý riadok : duševné vlastníctvo – riadny legislatívny postup
10. Čl. III-196, odseky 1 a 2 : členské štáty, ktorých menou je euro, spoločná pozícia a jednotné zastupovanie – rozhodnutie Rady, konzultácia s ECB
11. Čl. III-254 : vesmírna politika – riadny legislatívny postup
12. Čl. III-256, odsek 2 : energetika – riadny legislatívny postup⁴⁰
13. Čl. III-272 : opatrenia na podporu v oblasti predchádzania trestnej činnosti – riadny legislatívny postup
14. Čl. III-278, odsek 4, písm. c) a d) : opatrenia s cieľom čeliť spoločným obavám o bezpečnosť v oblasti verejného zdravia⁴¹
15. Čl. III-278, odsek 5 : motivačné opatrenia určené na ochranu ľudského zdravia, najmä na boj proti závažným cezhraničným zdravotným pohromám, ako aj na boj proti tabaku a nadmernému užívaniu alkoholu⁴²
16. Čl. III-281 : cestovný ruch – riadny legislatívny postup
17. Čl. III-282 : šport – riadny legislatívny postup
18. Čl. III-284 : civilná ochrana⁴³
19. Čl. III-285 : administratívna spolupráca – riadny legislatívny postup
20. Čl. III-300, odsek 2, písm. b) : podnety Ministra zahraničných vecí v oblasti Zahraničnej politiky o spoločnej bezpečnosti na žiadosť Európskej rady – rozhodnutie Rady

⁴⁰ Poznamenajme, že Únia už v súčasnosti prijíma opatrenia v energetickej oblasti, buď na základe ustanovení, ktoré už predpokladajú hlasovanie kvalifikovanou väčšinou, alebo na základe článku 308 Zmluvy o ÚPE.

⁴¹ Opatrenia uvedené v písm. c) a d) sú v podstate nové. Opatrenia uvedené v písm. a) a b) už boli uvedené v článku 152 Zmluvy o ÚPE a boli predmetom postupu spolurozhodnutia.

⁴² Právne základy uvedené v tomto odseku sú všetky nové, s výnimkou základu týkajúceho sa motivačných opatrení na ochranu ľudského zdravia, ktorý bol uvedený už v článku 152 Zmluvy o ÚPE.

⁴³ Opatrenia v tejto oblasti sú už prijaté na základe článku 308 Zmluvy o ÚPE.

21. Čl. III-311, odsek 2 : štatút a sídlo agentúry pre výzbroj – rozhodnutie Rady bez návrhu Komisie
22. Čl. III-312, odsek 2 : nadviazanie stálej štrukturálnej spolupráce v oblasti obrany – rozhodnutie Rady bez návrhu Komisie, konzultácia s ministrom zahraničných vecí
23. Čl. III-312, odsek 3 : prijatie členského štátu do stálej štrukturálnej spolupráce v oblasti obrany – rozhodnutie Rady (výlučne zúčastnené členské štáty účastniace sa hlasovania) bez návrhu Komisie, konzultácia s ministrom zahraničných vecí
24. Čl. III-312, odsek 4 : pozastavenie účasti členského štátu na stálej štrukturálnej spolupráci v oblasti obrany – rozhodnutie Rady (výlučne členské štáty účastniace sa na hlasovaní) bez návrhu Komisie
25. Čl. III-321, odseky 3 a 5 : humanitárna pomoc⁴⁴ a zriadenie Európskeho dobrovoľného zboru
26. Čl. III-398 : administrácia Európskej únie

PRÍLOHA 3: Legislatívne akty – riadny legislatívny postup

Táto príloha obsahuje zoznam právnych základov, na ktoré sa bude vzťahovať riadny legislatívny postup uvedený v Ústave (ktorý zodpovedá grosso modo súčasnému postupu ustanovenému v článku 251 Zmluvy o Európskej Ústave /ďalej Zmluva o ÚPE/, zvanom postup spoloorozhodnutia). Podčiarknuté záležitosti sú záležitosti, ktorých právny základ je buď úplne nový, alebo prešiel procedurálnou zmenou tým, že sa podriadil "spoloorozhodnutiu"/riadny legislatívny postup. Kurzívou sú uvedené články, ktoré zodpovedajú aktuálnej zmluve a v prípadoch, kedy Ústava pozmeňuje ich postup, zmluve uvádzanej do platnosti v súčasnej dobe.

1. Podmienky kontroly nad výkonnými právomocami (Článok I-37, odsek 3) (Článok 202 Zmluvy o ÚPE: *jednomyseľnosť v Rade a stanovisko Parlamentu*)
2. Občianska iniciatíva (Článok I-47, odsek 4)
3. Podmienky práva na prístup k dokumentom (Článok I-50, odsek 3) (Článok 255, odsek 2)
4. Ochrana údajov (Článok I-51, odsek 2) (Článok 286, odsek 2)

⁴⁴ Opatrenia v tejto oblasti sú už prijaté buď na základe článku 179 (kvalifikovanou väčšinou), alebo na základe článku 308 Zmluvy o EÚ (jednomyseľne).

5. Služby všeobecného hospodárskeho záujmu (Článok III-122) (Článok 16 Zmluvy o ÚPE)
6. Opatrenia potrebné na boj proti diskriminácii z dôvodu národnosti (Článok III-123) (Článok 12 Zmluvy o ÚPE)
7. Základné zásady motivačných opatrení vo veci nediskriminácie (Článok III-124, odsek 2) (Článok 13.2 Zmluvy o ÚPE)
8. Ustanovenia s cieľom uľahčiť výkon práva občanov na slobodný pohyb a pobyt na území členských štátov (Článok III-125) (Článok 18, odsek 2 Zmluvy o ÚPE)
9. Slobodný pohyb pracovníkov (Článok III-134) (Článok 40 Zmluvy o ÚPE)
10. Vnútrotný trh – podmienky sociálneho zabezpečenia pre migrujúcich pracovníkov v spoločenstve⁴⁵ (Článok III-136, odsek 1) (Článok 42 Zmluvy o ÚPE: *spolurozhodnutie – Rada sa uznáva jednomyselne*)
11. Právo usadiť sa (Článok III-138, odsek 1) (Článok 44 Zmluvy o ÚPE)
12. Vylúčenie niektorých činností v členskom štáte z uplatňovania ustanovení vzťahujúcich sa na právo usadiť sa (Článok III-139, druhý riadok) (Článok 45, druhý riadok Zmluvy o ÚPE: *kvalifikovaná väčšina v Rade bez účasti EP*)
13. Koordinácia ustanovení zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení predpokladajúca špeciálny režim pre príslušníkov iných členských štátov vo výkone práva usadiť sa (Článok III-140, odsek 2) (Článok 46, odsek 2 Zmluvy o ÚPE)
14. Koordinácia ustanovení zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení v členských štátoch týkajúcich sa začatia a vykonávania činností samostatne zárobkovo činných osôb a vzájomné uznávanie diplomov (Článok III-141, odsek 1) (Článok 47 Zmluvy o ÚPE: *spolurozhodnutie – Rada sa uznáva jednomyselne, keď to obsahuje zmena ustanovení zákonov členských štátov*)
15. Rozšírenie ustanovení vzťahujúcich sa na poskytovanie služieb na štátnych príslušníkov tretej krajiny, ktorí sú usadení v rámci Únie. (Článok III-144, druhý riadok) (Článok 49, druhý riadok Zmluvy o ÚPE: *kvalifikovaná väčšina v Rade bez účasti EP*)
16. Liberalizácia služieb v stanovených sektoroch (Článok III-147) (Článok 52, odsek 1 Zmluvy o ÚPE: *kvalifikovaná väčšina v Rade a stanovisko EP*)
17. Služby (Článok III-150) (Článok 55 Zmluvy o ÚPE)
18. Colná spolupráca (Článok III-152) (Článok 135 Zmluvy o ÚPE)

⁴⁵ S mechanizmom "záchranná brzda": ak sa členský štát domnieva, že by týmito opatreniami mohli byť dotknuté základné "aspekty jeho systému sociálneho zabezpečenia, najmä rozsah jeho pôsobnosti, náklady alebo finančná štruktúra, alebo by mohla byť dotknutá finančná rovnováha tohto systému", môže požiadať, aby bola táto záležitosť predložená Európskej rade (to má za následok pozastavenie legislatívneho postupu). Európska rada musí v lehote štyroch mesiacov buď vrátiť záležitosť späť Rade, čím odblokuje pozastavenie postupu, alebo požiadať Komisiu o predloženie nového návrhu (Ústava mlčí o následkoch prípadnej nečinnosti Rady...).

19. Prijatie ďalších opatrení o pohybe kapitálu do tretích krajín alebo z tretích krajín (Článok III-157, odsek 2) (Článok 57, odsek 2, prvá veta Zmluvy o ÚPE: kvalifikovaná väčšina v Rade bez účasti EP)
20. Správne opatrenia týkajúce sa pohybu kapitálu v súvislosti s predchádzaním a bojom proti kriminalite a terorizmu (Článok III-160) (Článok 60 Zmluvy o ÚPE)
21. Opatrenia na aproximáciu ustanovení zákonov v členských štátoch, cieľom ktorých je vytvorenie alebo fungovanie vnútorného trhu na dosahovanie cieľov uvedených v článku III-130 (Článok III-172, odsek 1) (Článok 95, odsek 1 Zmluvy o ÚPE)
22. Opatrenia potrebné na elimináciu narušení vnútorného trhu (Článok III-174) (Článok 96 Zmluvy o ÚPE: kvalifikovaná väčšina v Rade bez účasti EP)
23. Duševné vlastníctvo okrem jazykových režimov európskych právnych nástrojov (Článok III-176, prvý riadok)⁴⁶
24. Mnohostranný dohľad (Článok III-179, odsek 6) (Článok 99, odsek 5 Zmluvy o ÚPE: súčinný postup)
25. Zmena Protokolu o Štatúte ESCB a ECB (Článok III-187, odsek 3) (Článok 107, odsek 5 Zmluvy o ÚPE: jednomyseľnosť v Rade, alebo podľa okolností kvalifikovaná väčšina, po získaní súhlasu Európskeho parlamentu)
26. Opatrenia potrebné k používaniu eura (Článok III-191) (Článok 123, odsek 4 Zmluvy o ÚPE)
27. Opatrenia na podporu zamestnanosti (Článok III-207) (Článok 129 Zmluvy o ÚPE)
28. Sociálna politika (článok III-210, odseky 1, s výnimkou písm. c) d) f) a g), a 2 a odsek 3⁴⁷, druhý riadok (Článok 137, odseky 1 a 2 Zmluvy o ÚPE)
29. Sociálna politika (zásada rovnakých príležitostí, rovnakého zaobchádzania a rovnakého odmeňovania) (Článok III-214, odsek 3) (Článok 141, odsek 3 Zmluvy o ÚPE)
30. Európsky sociálny fond (Článok III-219, odsek 3) (Článok 148 Zmluvy o ÚPE)
31. Opatrenia v oblasti hospodárskej a sociálnej súdržnosti (Článok III-221, tretí riadok) (Článok 159 Zmluvy o ÚPE)
32. Štrukturálne fondy – od roku 2007⁴⁸ - (Článok III-223, odseky 1, prvý a tretí riadok a 2) (Článok 161 Zmluvy o ÚPE: v súčasnosti: jednomyseľnosť v Rade a súhlas EP; od roku 2007: kvalifikovaná väčšina v Rade a súhlas EP)

⁴⁶ V prípade absencie špecifickej právnej základne, Únia v tejto veci doteraz konala na základe Článku 308 Zmluvy o ÚPE: *Jednomyseľnosť v Rade a stanovisko EP*.

⁴⁷ V oblastiach uvedených v týchto písm. je zákon prijímaný jednomyseľne Radou po porade s EP. Avšak druhý riadok tretieho odseku obsahuje klauzulu "paserelle" podľa ktorej môže Rada jednomyseľne prijať rozhodnutie, ktorým sa bude na odsek 1 písm. d), f) a g) uplatňovať riadny legislatívny postup.

33. Kohézny fond – od roku 2007⁴ - (Článok III-223, odseky 1, druhý a tretí riadok a 2) (Článok 161 Zmluvy o ÚPE: v súčasnosti: *jednomyseľnosť a súhlas EP*; od roku 2007: *kvalifikovaná väčšina v Rade a súhlas EP*)
34. Európsky fond pre regionálny rozvoj (Článok III-224) (Článok 162 Zmluvy o ÚPE)
35. Aplikácia pravidiel hospodárskej súťaže na spoločnú poľnohospodársku politiku (Článok III-230, odsek 1) (Článok 36 Zmluvy o ÚPE: *kvalifikovaná väčšina v Rade a stanovisko EP*)
36. Legalizácia vo veci spoločnej poľnohospodárskej politiky (Článok III-231, odsek 2) (Článok 37, odsek 2: *kvalifikovaná väčšina v Rade a stanovisko EP*)
37. Životné prostredie (činnosti Únie na dosiahnutie cieľov v danej veci, mimo fiškálnej povahy) (Článok III-234, odsek 1) (Článok 175, odsek 1 Zmluvy o ÚPE)
38. Akčný program v oblasti životného prostredia (Článok III-234, odsek 3) (Článok 175, odsek 3 Zmluvy o ÚPE)
39. Ochrana spotrebiteľa (Článok III-235, odsek 3) (Článok 153, odsek 4 Zmluvy o ÚPE)
40. Vykonávanie spoločnej dopravnej politiky (Článok III-236, odsek 2) (Článok 71 Zmluvy o ÚPE)
41. Námorná a letecká doprava (Článok III-245) (Článok 80, odsek 2 Zmluvy o ÚPE)
42. Transeurópske siete (Článok III-247, odsek 2) (Článok 156 Zmluvy o ÚPE)
43. Výskumný rámcový program (Článok III-251, odsek 1) (Článok 166, odsek 1 Zmluvy o ÚPE).
44. Uskutočnenie európskeho výskumného priestoru (Článok III-251, odsek 4)
45. Vykonávanie viacročného rámcového programu: pravidlá účasti podnikov a šírenia výsledkov výskumu (Článok III-252, odsek 1) (Článok 167 Zmluvy o ÚPE)
46. Doplnkové výskumné programy, na ktorých sa zúčastňujú len niektoré členské štáty (Článok III-252, odsek 2) (Článok 168 Zmluvy o ÚPE)
47. Účasť na výskumných programoch, ktoré vykonávajú viaceré členské štáty (Článok III-252, odsek 3) (Článok 169 Zmluvy o ÚPE)
48. Vesmírna politika (Článok III-254)
49. Energetika, s výnimkou opatrení fiškálnej povahy (Článok III-256, odsek 2)⁴⁹

⁴⁸ Odsek 2 článku III-223 ustanovuje, že prvé ustanovenia o štrukturálnych fondoch a Kohéznom fonde, ktoré budú prijaté následne po ustanoveniach účinných v deň podpísania Zmluvy o Ústave pre Európu, budú ustanovené zákonom Rady, ktorá sa uznáva jednomyseľne po získaní súhlasu Európskeho parlamentu. Uvedený rok (2007) je samozrejme podmienený predchádzajúcim nadobudnutím účinnosti Ústavy.

⁴⁹ V prípade absencie špecifickej právnej základne, Únia v tejto veci doteraz konala na základe Článku 308 Zmluvy o ÚPE: *Jednomyseľnosť v Rade a stanovisko EP*.

50. Víza, kontroly na vonkajších hraniciach, podmienky voľného pohybu štátnych príslušníkov tretích krajín, správa vonkajších hraníc, neexistencia kontrol pri prekročení vnútorných hraníc (Článok III-265, odsek 2) (Článok 62 Zmluvy o ÚPE: postup definovaný v článku 67 Zmluvy o ÚPE: jednomyselnosť v Rade a stanovisko EP s možnosťou presunu na spolurozhodnutie nasledujúcim po jednomyselne prijatom rozhodnutí Rady po porade s Európskym parlamentom)
51. Azyl, dočasná alebo subsidiárna ochrana osôb (Článok III-266, odsek 2) (Článok 63, odseky 1 a 2 a článok 64, odsek 2 Zmluvy o ÚPE: postup definovaný v článku 67 Zmluvy o ÚPE: jednomyselnosť v Rade a stanovisko EP s možnosťou prejsť na spolurozhodnutie nasledujúcim po jednomyselne prijatom rozhodnutí Rady po porade s Európskym parlamentom)
52. Pristaľahovalectvo a boj proti obchodovaniu s ľuďmi (Článok III-267, odsek 2) (Článok 63, odsek 3 a 4 Zmluvy o ÚPE: postup definovaný v článku 67 Zmluvy o ÚPE: jednomyselnosť v Rade a stanovisko EP s možnosťou prejsť na spolurozhodnutie nasledujúcim po jednomyselne prijatom rozhodnutí Rady po porade s Európskym parlamentom)
53. Opatrenia zamerané na podporu presadzovania integrácie štátnych príslušníkov tretích krajín (Článok III-267, odsek 4)
54. Justičná spolupráca v občianskych veciach (okrem rodinného práva)⁵⁰ (Článok III-269, odsek 2) (Článok 65 Zmluvy o ÚPE: postup definovaný v článku 67 Zmluvy o ÚPE: jednomyselnosť v Rade a stanovisko EP s možnosťou prejsť na spolurozhodnutie nasledujúcim po jednomyselne prijatom rozhodnutí Rady po porade s EP)
55. Justičná spolupráca v trestných veciach – postupy, spolupráca, vzdelávanie, kompetenčné spory, minimálne pravidlá týkajúce sa vzájomného uznávania rozsudkov (Článok III-270, odseky 1 a 2)⁵⁰ (Článok 31 Zmluvy o EÚ: jednomyselnosť v Rade a stanovisko EP)
56. Minimálne pravidlá týkajúce sa vymedzenia trestných činov a sankcií v oblastiach mimoriadne závažnej trestnej činnosti s cezhraničným rozmerom (Článok III-271, odsek 1 a eventuálne 2) (Článok 31 Zmluvy o EÚ: postup definovaný v článkoch 34, odsek 2 a 39, odsek 1 Zmluvy o EÚ: jednomyselnosť v Rade a stanovisko EP)
57. Opatrenia na povzbudenie a podporu v oblasti predchádzania trestnej činnosti (Článok III-272)
58. Eurojust (Článok III-273, odsek 1, druhý riadok) (Článok 31 Zmluvy o EÚ: postup definovaný v článkoch 34, odsek 2 a 39, odsek 1 Zmluvy o EÚ: jednomyselnosť v Rade a stanovisko EP)

⁵⁰ Písm. e), g) a h) druhého odseku tohto článku obsahujú nové právne základy; ostatné písm. boli zabezpečené už článkom 65 Zmluvy o ÚPE. Odsek 3 tohto istého článku III-269 ďalej uvádza, že Rada môže prijať európske rozhodnutie určujúce tie aspekty rodinného práva, ktoré majú cezhraničné dôsledky a ktoré môžu byť upravené právnymi aktami prijatými riadnym legislatívnym postupom.

⁵¹ V odseku 3 a 4 tohto článku je uvedený mechanizmus "záchranej brzdy": ak sa členský štát domnieva, že by legislatívnym návrhom mohli byť dotknuté základné aspekty jeho systému trestnej spravodlivosti, môže požiadať, aby bola táto záležitosť predložená Európskej rade a postup pozastavený. Rada musí v lehote štyroch mesiacov vrátiť návrh Rade, čím odblokuje pozastavenie postupu, alebo požiada Komisiu, alebo skupinu iniciujúcich štátov o predloženie nového legislatívneho návrhu. Ak Európska rada nerozhodne v danej lehote štyroch mesiacov, alebo ak nový legislatívny proces zahájený na jej žiadosť nebude zavŕšený v lehote dvanástich mesiacov, bude v tejto záležitosti automaticky zahájená posilnená spolupráca, ak si to želá aspoň jedna tretina členských štátov.

59. Podmienky účasti Európskeho parlamentu a národných parlamentov na hodnotení činnosti Eurojustu. (Článok III-273, odsek 1, tretí riadok)
60. Policajná spolupráca (niektoré aspekty) (Článok III-275, odsek 2) (Článok 30 Zmluvy o EÚ: postup definovaný v článkoch 34, odsek 2 a 39, odsek 1 Zmluvy o EÚ: *jednomyselnosť v Rade a stanovisko EP*)
61. Europol (Článok III-276, odsek 2, prvý riadok) (Článok 30 Zmluvy o EÚ: postup definovaný v článkoch 34, odsek 2 a 39, odsek 1 Zmluvy o EÚ: *jednomyselnosť v Rade a stanovisko EP*)
62. Zmeny kontroly činnosti Európskym parlamentom a kontroly, na ktorej sa zúčastňujú národné parlamenty. (Článok III-276, odsek 2, druhý riadok)
63. Verejné zdravie – opatrenia s cieľom čeliť spoločným obavám o bezpečnosť v oblasti verejného zdravia⁵² (Článok III-278, odsek 4) (Článok 152, odsek 4 Zmluvy o ÚPE)
64. Verejné zdravie – motivačné opatrenia určené na ochranu ľudského zdravia, najmä na boj proti závažným cezhraničným zdravotným pohromám, ako aj na boj proti tabaku a nadmernému užívaniu alkoholu (Článok III-278, odsek 5⁵³)
65. Priemysel (Článok III-279, odsek 3) (Článok 157, odsek 3 Zmluvy o ÚPE)
66. Kultúra (okrem odporúčaní) (Článok III-280, odsek 5, písm. a) (Článok 151 Zmluvy o ÚPE: *spolurozhodovanie – Rada sa uznáva jednomyselne*)
67. Cestovný ruch - opatrenia doplnujúce činnosti vykonávané členskými štátmi (Článok III-281, odsek 2)
68. Vzdelávanie (okrem odporúčaní) (Článok III-282, odsek 1, tretí riadok, písm. a) až f) a 3) (Článok 149, odsek 4 Zmluvy o ÚPE)
69. Šport (Článok III-282, odsek 1, tretí riadok, písm. g) a 3)
70. Odborná príprava (Článok III-283, odsek 3) (Článok 150, odsek 4 Zmluvy o ÚPE)
71. Civilná ochrana proti prírodným katastrofám, alebo katastrofám spôsobeným ľudským faktorom (Článok III-284, odsek 2)⁵⁴
72. Administratívna spolupráca na vykonávanie práva Únie členskými štátmi (Článok III-285, odsek 2)
73. Obchodná politika – opatrenia pre uskutočňovanie (Článok III-315, odsek 2) (Článok 133 Zmluvy o ÚPE: *kvalifikovaná väčšina v Rade bez konzultácie s EP*)
74. Rozvojová spolupráca (Článok III-317, odsek 1) (Článok 179 Zmluvy o ÚPE)
75. Hospodárska, finančná a technická spolupráca s tretími krajinami (Článok III-319, odsek 2) (Článok 181A Zmluvy o ÚPE: *kvalifikovaná väčšina v Rade a stanovisko EP*)

⁵² Opatrenia uvedené v písm. a) a b) ods. 4 tohto článku boli uvedené už Článkom 152 Zmluvy o ÚPE. Opatrenia uvedené v písm. c) a d) sú nové.

⁵³ Všetky právne základy uvedené v tomto odseku sú nové, s výnimkou motivačných opatrení na ochranu ľudského zdravia, ktoré boli uvedené už v Článku 152 Zmluvy o ÚPE.

⁵⁴ V prípade absencie špecifickej právnej základne, Únia v tejto veci doteraz konala na základe Článku 308 Zmluvy o ÚPE: *Jednomyselnosť v Rade a stanovisko EP*.

76. Všeobecný rámec, v ktorom sa vykonávajú činnosti v oblasti humanitárnej pomoci (Článok III-321, odsek 3)
77. Dobrovoľnícky zbor pre humanitárnu pomoc (Článok III-321, odsek 5)
78. Štatút a pravidlá financovania politických strán na európskej úrovni (Článok III-331) (Článok 191 Zmluvy o ÚPE)
79. Zriadenie osobitných súdov (Článok III-359) (Článok 225A Zmluvy o ÚPE: kvalifikovaná väčšina v Rade a stanovisko EP)
80. Zverenie právomoci Súdnemu dvoru vo veci duševného vlastníctva (Článok III-364) (Článok 229A Zmluvy o ÚPE: kvalifikovaná väčšina v Rade a stanovisko EP, plus národná ratifikácia)
81. Zmena štatútu Súdneho dvora, s výnimkou Hlavy I a článku 64. (Článok III-381) (Článok 245 Zmluvy o ÚPE: kvalifikovaná väčšina v Rade a stanovisko EP)
82. Európska administratíva (Článok III-398, odsek 2)
83. Prijatie rozpočtových pravidiel [jednomyseľnosť zachovaná v Rade až do roku 2006] (Článok III-412, odsek 1) (Článok 279, odsek 1 Zmluvy o ÚPE: jednomyseľnosť v Rade po konzultácii s Európskym parlamentom, od roku 2007 kvalifikovaná väčšina v Rade)
84. Boj proti podvodom, ktoré poškodzujú finančné záujmy Únie (Článok III-415, odsek 4) (Článok 280, odsek 4 Zmluvy o ÚPE)
85. Štatút funkcionára
86. rov a režim aplikovateľný na ostatných zamestnancov Únie. (Článok III-427) (Článok 283 Zmluvy o ÚPE: kvalifikovaná väčšina v Rade a stanovisko EP)
86. Štatistiky (Článok III-429, odsek 1) (Článok 285, odsek 1 Zmluvy o ÚPE)

PRÍLOHA 4: Legislatívne akty – špeciálne legislatívne postupy

Táto nóta obsahuje právne základy týkajúce sa špeciálnych legislatívnych postupov: ad hoc, zákon Európskeho parlamentu, zákon Rady. Kurzívou sú uvedené články, ktoré zodpovedajú aktuálnym zmluvám a v prípade procedurálnej zmeny, zmluve uvádzanej do platnosti v súčasnej dobe.

I - Postupy ad hoc

1. Ročný rozpočet – združené rozhodnutie EP-Rada (článok III-404) (*Článok 272 Zmluvy o ÚPE: postup ad hoc*)

II - Zákon Európskeho parlamentu

2. Štatút členov Európskeho parlamentu (Článok III-330, odsek 2) : prijatie Európskym parlamentom, na jeho vlastnú iniciatívu po schválení Radou (jednomyseľne pokiaľ sa jedná o fiškálny režim) a stanovisko Komisie (*Článok 190, odsek 5 Zmluvy o ÚPE*)
3. Zmeny výkonu práva vyšetrovať (Článok III-333, tretí riadok) : prijatie EP, na jeho vlastnú iniciatívu po schválení Radou a Komisiou (*Článok 193 Zmluvy o ÚPE: spoločná dohoda*)
4. Štatút európskeho ombudsmana (Článok III-335, odsek 4) : prijatie EP, na jeho vlastnú iniciatívu po schválení Radou a stanovisko Komisie (*Článok 195, odsek 4 Zmluvy o ÚPE*)

III - Zákon Rady

A. *Jednomyseľnosť a súhlas Európskeho parlamentu*

5. Opatrenia potrebné na boj proti diskriminácii (Článok III-124, odsek 1) (*Článok 13, odsek 1 Zmluvy o ÚPE: stanovisko EP*)
6. Rozšírenie práv spojených so štátnou príslušnosťou (Článok III-129) – **požadovaná národná ratifikácia** (*Článok 22 Zmluvy o ÚPE*)
7. Viacročný finančný rámec (Článok I-55, odsek 2) *Neuvedený v zmluvách. V súčasnej dobe vychádza z medziinštitučnej dohody*
8. Európska prokuratúra (Článok III-274, odsek 1)
9. Jednotný volebný postup (Článok III-330, odsek 1): na iniciatívu a so schválením EP - **požadovaná národná ratifikácia** (*Článok 190, odsek 4 Zmluvy o EÚ*)

B. *Jednomyseľnosť a konzultácia s Európskym parlamentom*

10. Vlastné zdroje Únie – strop a vytvorenie nových zdrojov (Článok I-54, odsek 3) - **požadovaná národná ratifikácia** (*Článok 269 Zmluvy o ÚPE*)
11. Opatrenia týkajúce sa pasov, občianskych preukazov a povolení k pobytu (Článok III-125) (*Článok 18, odsek 3 Zmluvy o ÚPE*)

12. Štátna príslušnosť: právo voliť a byť volený vo voľbách do orgánov územnej samosprávy a voľbách do Európskeho parlamentu v členskom štáte, v ktorom má občan Únie bydlisko (Článok III-126) (Článok 19 Zmluvy o ÚPE)
13. Prijatie opatrení týkajúcich sa pohybu kapitálu do tretích krajín a z tretích krajín, ktoré predstavujú krok späť v liberalizačnom procese Únie uvedenom v práve spoločenstva. (Článok III-157, odsek 3) (Článok 57, odsek 2 in fine Zmluvy o ÚPE: Jednomyseľnosť v Rade bez stanoviska EP)
14. Harmonizácia nepriamych daní (Článok III-171) (Článok 93 Zmluvy o ÚPE)
15. Aproximáciu ustanovení zákonov, iných právnych predpisov alebo správnych opatrení (Článok III-173) (Článok 94 Zmluvy o ÚPE)
16. Jazykový režim právnych titulov duševného vlastníctva (Článok III-176, druhý riadok)
17. Nahradenie Protokolu o postupe pri nadmernom schodku. (Článok III-184, odsek 13) (Článok 104, odsek 14 Zmluvy o ÚPE)
18. Osobitné úlohy Európskej centrálnej banky vo veci obozretného dohľadu (Článok III-185, odsek 6) (Článok 105, odsek 6 Zmluvy o ÚPE: Jednomyseľnosť v Rade po dohode s ECB a súhlase EP)
19. Sociálna politika: sociálne zabezpečenie a sociálna ochrana pracovníkov, ochrana pracovníkov pri skončení pracovnej zmluvy, zastupovanie a kolektívna ochrana záujmov pracovníkov, ako i pracovné podmienky príslušníkov tretích krajín⁵⁵ (Článok III-210, odsek 1, písm. c), d), f) a g) a 3, prvý odsek (Článok 137, odsek 1, písm. c), d), f) a g) a 2 písm. b), druhý odsek Zmluvy o ÚPE)
20. Životné prostredie: ustanovenia fiškálnej povahy, opatrenia týkajúce sa územného plánovania, správy vodných zdrojov a využívania pôdy, opatrenia ovplyvňujúce zásobovanie energiou a voľbu medzi energetickými zdrojmi (Článok III-234, odsek 2) (Článok 175, odsek 2 Zmluvy o ÚPE)
21. Energetika: opatrenia fiškálnej povahy (Článok III-256, odsek 3)
22. Justičná spolupráca v občianskych veciach týkajúca sa opatrení vzťahujúcich sa na rodinné právo, ktoré majú cezhraničné dôsledky⁵⁶ (Článok III-269, odsek 3) (Článok 67, odsek 5, druhý spojovník Zmluvy o ÚPE)
23. Policajná operačná spolupráca (Článok III-275, odsek 3) (Článok 30, odsek 1, písm. a): procedúra definovaný v článkoch 34, odsek 2 a 39, odsek 1 Zmluvy o EÚ)
24. Zasahovanie príslušných orgánov členských štátov na území iného členského štátu (Článok III-277) (Článok 32 Zmluvy o EÚ: postup definovaný v článkoch 34, odsek 2 a 39, odsek 1 Zmluvy o EÚ)

⁵⁵ Rada môže rozhodnúť jednomyseľne, po porade s EP, uplatňovať pre písm. d), f) a g) (druhý riadok, odsek 3 článku III-210) riadny legislatívny postup.

⁵⁶ Rada môže rozhodnúť jednomyseľne, po porade s EP, uplatňovať riadny legislatívny postup (druhý odsek tohto odseku 3 článku III-263)

25. Pridruženie zámorských krajín a území k Únii – postup a zmeny (Článok III-291) (*Článok 187 Zmluvy o ÚPE – bez konzultácie s EP*)

26. Zmena Protokolu o Štatúte Európskej investičnej banky (Článok III-393, štvrtý riadok) (*Článok 266, tretí riadok Zmluvy o ÚPE*)

C. Kvalifikovaná väčšina a súhlas EP

27. Vykonávacie opatrenia pre systém vlastných zdrojov Únie (Článok I-54, odsek 4)

D. Kvalifikovaná väčšina a konzultácia s EP

28. Opatrenia potrebné na uľahčenie diplomatickej ochrany (Článok III-127, tretí riadok) (*Článok 20 Zmluvy o ÚPE – dohoda medzi členskými štátmi: medzivládna spolupráca*)

29. Výskum: osobitné programy na vykonávanie rámcového programu (Článok III-251, odsek 3) (*Článok 166, odsek 4 Zmluvy o ÚPE*)

30. Ultra-periférne regióny (Článok III-424, prvý riadok) (*Článok 299, odsek 2, druhý riadok Zmluvy o ÚPE*)

MENŠINOVÉ STANOVISKO,

ktoré v súlade s článkom 48 odsekom 3 rokovacieho poriadku predkladajú Jens-Peter Bonde, Wojciech Wierzejski, James Hugh Alister a Morgens N.J. Camre

EURÓPA SI ZASLÚŽI VIAC

VÄČŠIA DEMOKRACIA

Vo všetkých členských štátoch EÚ schvaľujú zákony volení zástupcovia a následne je možné všetky zákony demokraticky meniť. Títo zástupcovia sa zodpovedajú voličom a môžu byť vo funkciách nahradení na základe výsledkov volieb. V tom spočíva základ zastupiteľskej demokracie.

Všetky členské štáty EÚ sú demokraciami. Základným prvkom demokracie je právo voliča vybrať si tých, ktorým chce zveriť vládu.

Navrhovaná Zmluva o Ústave pre Európu ohrozuje samotnú myšlienku demokracie. Mali by sme samozrejme ešte právo voliť, avšak v mnohých oblastiach by väčšinové hlasovanie v EÚ malo prednosť pred našimi vnútroštátnymi zákonmi.

Európska komisia, ktorej členovia nie sú volení ale menovaní, má ako jediná výlučné právo navrhovať právne predpisy, pri ktorých prijímaní majú posledné slovo byrokrati a Rada ministrov, nie Európsky parlament.

Prečo by sme teda mali hlasovať za rozklad demokracie?

Európa si zaslúži viac ako len súčasný návrh Zmluvy o Ústave pre Európu. Z tohto dôvodu odmietame ústavu v jej súčasnej podobe.

Namiesto toho navrhujeme väčšiu demokraciu v Európe:

- Každá krajina by mala vymenovať komisára, ktorého činnosť by mohla kontrolovať.
- Každá krajina by mala mať v Rade ministrov jeden hlas, ktorý by mal byť pod kontrolou národného parlamentu.
- Na prijatie aktu v EÚ by mala byť potrebná 75% väčšina, ktorá predstavuje minimálne 50% obyvateľov Únie.
- Všetky právne predpisy EÚ musia schváliť aj národné parlamenty.
- Každý národný parlament by mal mať v rozhodujúcich oblastiach právo veta.
- Európsky parlament musí mať právo veta vo všetkých otázkach. Ak je návrh nepriechodný, mali by všetky rozhodovacie právomoci opätovne prejsť na národné parlamenty.
- Celá legislatíva by mala byť verejná a dostupná na internete. Všetky prípravné schôdze a dokumenty by mali byť verejné, ak 75% poslancov neodsúhlasí ako výnimku neverejnú schôdzu alebo neverejný dokument, ktoré môže kontrolovať ombudsman a súd.

MENŠIA CENTRALIZÁCIA

Európska ústava vytvára mnohé nové oblasti, v rámci ktorých môže právne predpisy prijímať EÚ namiesto národných parlamentov. Žiadna dôležitá oblasť neostane chránená pred vplyvom EÚ.

Väčšinové hlasovanie sa zavádza do mnohých nových oblastí, v ktorých tak stanoviská národných parlamentov stratia vplyv.

Okrem toho budú predsedovia vlád schopní ísť ešte ďalej a vykonávať zmeny v oblastiach, v ktorých sa v súčasnosti rozhoduje jednomyseľne, takže v budúcnosti sa takéto rozhodnutia budú môcť prijímať prostredníctvom väčšinového hlasovania, čo znamená, že stanoviská ostatných krajín nemusia byť zohľadnené.

Predsedovia vlád budú tiež môcť rozšíriť právomoc EÚ v nových oblastiach bez získania súhlasu voličov.

EÚ musí byť bližšie k občanom. Európska ústava robí presný opak – v Bruseli sústreďuje ešte väčšiu moc.

To je dôvod, prečo odporúčame zamietnutie ústavy.

Navrhujeme väčšiu slobodu v členských štátoch, nie väčšiu centralizáciu:

- Všetky právne akty by mali obsahovať dátum platnosti, po uplynutí ktorého by stratili účinnosť v prípade, ak by nedošlo k ich opätovnému schváleniu.
- 100 000 strán súčasnej legislatívy EÚ by sa malo zrevidovať s cieľom obmedziť jurisdikciu EÚ na cezhraničné otázky.
- Mala by sa začať uplatňovať skutočná zásada subsidiarity. Národné parlamenty by mali každoročne prijať súpis zákonov a následne udeliť Komisii právo predložiť návrh aktu.
- Všetky rozhodnutia EÚ by mali byť zúžené na dve skupiny: zákony a odporúčania. Zákony by sa mali vzťahovať iba na cezhraničné oblasti, v ktorých členské štáty nemôžu účinne schvaľovať legislatívu; odporúčania by mali riešiť otázky národného záujmu.
- Európsky súdny dvor by sa mal obmedziť na rozhodovanie o medzinárodných sporoch; nemal by vyvíjať činnosť nad rámec zmlúv.

ŽIADNA NOVÁ SUPERVEEMOC

Európska ústava poskytuje EÚ „právnú subjektivitu“ na zastupovanie členských štátov vo vzťahoch so zvyškom sveta, čím EÚ preberá funkciu štátu podľa medzinárodného práva.

Akékoľvek rozhodnutie EÚ je nadradené demokraticky schváleným zákonom členských štátov. Nerešpektujú sa dokonca ani ústavy členských štátov, ak sú v rozpore s rozhodnutím orgánov v Bruseli.

Táto zásada centralizácie federálneho štátu sa uvádza v článku 6 novej ústavy a okrem toho je povinnosťou členských štátov riešiť každý spor pred Európskym súdnym dvorom.

EÚ bude mať vlastného ministra zahraničných vecí a spoločné ozbrojené sily. Predseda a spoločný minister zahraničných vecí budú so spoločným ministerským predsedom, ktorým je predseda Komisie, zastupovať EÚ vo vzťahoch s ostatnými krajinami sveta.

Z 25-tich členských štátov sa stanú štáty tvoriace úniu podľa modelu USA, avšak s menšou slobodou prijímať vlastné právne predpisy v porovnaní so situáciou v USA. Odporúčame preto zamietnutie ústavy.

Namiesto toho navrhujeme, aby sa vytvorila spolupráca medzi slobodnými a nezávislými národmi. Svet nepotrebuje novú supervel'moc.

- Spolupráca v EÚ by sa nemala opierať o ústavu ale o dohodu medzi nezávislými štátmi; o zmluvu, ktorú by bolo možné zrušiť s dvojročnou výpovednou lehotou.
- Európsky súdny dvor a orgány EÚ musia rešpektovať ústavy členských štátov spôsobom, akým ich interpretujú jednotlivé príslušné najvyššie alebo ústavné súdy.
- Spoločná európska zahraničná politika nesmie brániť členským štátom v ich nezávislom pôsobení na medzinárodnej úrovni.
- Vojenská spolupráca sa musí oddeliť od občianskej spolupráce v rámci EÚ.
- Post predsedu EÚ sa musí zrušiť v prospech skutočného predsedníctva, pri ktorom dochádza k striedaniu vo funkcii.

•

EÚ SA MUSÍ OČISTIŤ

Stále máme rozpočet, v ktorom sa až 10% finančných prostriedkov vyplatených Bruselu stratí alebo rozkradne.

Stále máme EÚ, v ktorej Dvor audítorov a Výbor pre kontrolu rozpočtu Európskeho parlamentu nedokážu efektívne kontrolovať využívanie fondov EÚ. Ombudsman nemá prístup ku všetkým dokumentom.

Máme politiku rybného hospodárstva EÚ, ktorá poškodzuje záujmy rybárov, ako aj poľnohospodársku politiku, ktorá je finančne náročná rovnako pre spotrebiteľov, ako aj daňových poplatníkov a ktorá penalizuje farmárov, ohrozuje životné prostredie a ochudobňuje krajiny tretieho sveta.

Finančné prostriedky sa strácajú v štrukturálnych a kohéznych fondoch a zle spravovaných projektoch zahraničnej pomoci.

Aj z týchto dôvodov odporúčame zamietnutie ústavy.

Mali by sme sa sústrediť na to, aby EÚ dokázala lepšie uplatňovať právomoci, ktorými v súčasnosti disponuje, ešte pred tým, ako jej budú pridelené nové právomoci.

SPRAVODLIVÉ REFERENDUM

- Referendá o návrhu európskej ústavy sa musia podľa možnosti uskutočniť vo všetkých krajinách v rovnaký deň, aby tak obyvatelia Európy mali záverečné slovo pri rozhodnutí o pravidlách, ktorými sa bude riadiť naša spolupráca.
- Referendá musia byť spravodlivé a slobodné a pre obidve strany musia byť vo všetkých krajinách vyčlenené rovnaké zdroje.
- V prípade, že niektorá z krajín ústavu zamietne, musí byť vytvorený nový a reprezentatívnejší konvent. Tento konvent pripraví návrhy demokratickejších pravidiel, ktoré nás budú spájať a nie rozdeľovať, ako to robí súčasný návrh.

REŠPEKTOVANIE VÝSLEDKU

Ak všetkých 25 členských štátov ratifikuje ústavu v súlade s vlastnými demokratickými postupmi, budeme rešpektovať rozhodnutie ľudí. Obávame sa však, že druhá strana to nemá v úmysle:

- Niekoľko nových komisárov naznačilo, že budú uplatňovať časti ústavy bez ohľadu na to, či k formálnej ratifikácii dôjde alebo nedôjde.
- Poslanci Európskeho parlamentu výslovne požadovali, aby takýto postup komisárov bol jednou z podmienok ich vymenovania do funkcie.
- Začala sa už príprava na vytvorenie ministerstva zahraničných vecí a diplomatickej služby EÚ.
- Ešte pred odsúhlasením ústavy, nehovoriac o jej ratifikácii, Súdny dvor naznačil, že bude rozhodovať na základe Charty základných práv.

Skupina pre referendum žiada vlády členských štátov, aby uznali rozhodnutie svojich občanov. Ak jeden alebo viac členských štátov ústavu neodsúhlasia, ústava by mala byť stiahnutá a malo by sa začať pracovať na vypracovaní novej medzivládnej zmluvy, ktorou sa bude riadiť Európske spoločenstvo národných demokracií.

